

"Werving en Promotie"

Leerlingen: een noodzaak voor het voortbestaan van uw vereniging.

Een handreiking

Aanknopingspunten en aanbevelingen bij de zoektocht naar jonge muzikanten.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	7
1. Jeugdbeleid.	9
Vergrijzing.....	9
Maak een jeugdbeleidsplan.....	9
Wervingscampagne.....	9
Jeugdbestuur.....	10
Jeugdcoördinator.....	11
Begeleiding van de instroom.....	11
Jeugdzaken.....	12
Mentoraat.....	12
Jeugd op de uitvoering.....	12
Het diploma.....	12
Waardeoordeel.....	13
Concoursen en festivals.....	13
Jeugdorkest.....	13
De weg naar het diploma een te lange studie.....	13
Toetreding tot het grote orkest.....	14
Snuffelstage, gewenningsperiode.....	14
2. Contacten met basisscholen.	15
Spreekbeurt op school.....	15
AMV (Algemene Muzikale Vorming).....	15
Aansluiten aan de lessen op school.....	16
3. Een les op de basisschool.	19
Vorbereiding.....	19
De schoolleiding en de voor te lichten groepen.....	19
Plan van aanpak.....	20
Concretiseren.....	20
Lesinhoud.....	20
Doel van de les.....	21
Samenspel.....	21
Herkenning.....	21
De keuze van het instrumentarium.....	22

Werving en Promotie

Samenvattend moet u zich de volgende vragen stellen.	22
Het rooster.....	22
Bevestiging gegevens.....	23
De les zelf. _____	24
Een les zoals uitgevoerd is in ons land.....	24
Geschiedenis.....	24
Nu is het tijd voor een muzikaal intermezzo.....	25
De verschillende orkestvormen.....	25
De instrumenten.....	26
Een uitgeschreven les. _____	26
Sluiting.....	29
Schoolconcert.....	29
Evaluatie.....	30
Na de les. _____	30
Stukje in de krant.....	30
Advertentie.....	30
Het resultaat.....	31
Jaarlijks terugkerend?.....	31
Evaluatie.....	31
Schooljeugd en de jaarlijkse uitvoering.....	31
Plannen voor een openbare repetitie.....	31
Uw korps organiseert een jeugddag.....	32
4. Activiteiten gericht op jeugdigen. 	33
Opleiding.....	33
Play-inns.....	33
Binding.....	33
Chatbox.....	33
Social media.....	34
Studieweekends/jeugdweekend.....	34
Lezingen en studiedagen.....	34
Evenementen met een educatieve inslag.....	35
Themadag.....	36
Uitwisselingen.....	36
Bovenprovinciaal spektakel.....	36
Jeugdconcert.....	37
Workshop.....	37

Werving en Promotie

Jeugddagen	37
Contacten naar buiten.	37
Regionale festivals.	38
Uitvoering.....	38
Aansluiten bij een vakantieclub.....	38
Openingsweekend.....	38
Familiedag.....	38
Kinderfeestje.....	39
5. De opleiding.	40
Opleiden.....	40
Leerplan	40
Opleiding.....	40
Eigen opleiding.....	41
Bekwame/bevoegde docenten.....	41
Muziekschool	41
Blokfluitklas, opstaporkest, jeugdorkest en andere vormen.....	42
Blokfluitklas/-groep/-ensemble.....	42
Het opstaporkest.....	42
Jeugdorkest.....	43
B-orkest.....	43
C-orkest.....	43
Samenvatting van op de jeugd gerichte orkestvormen.....	43
Leiding van het opstap/jeugdorkest	43
Doorstroming naar het grote orkest.....	44
Voorspeelavond/openbare les.....	44
AMV	44
HaFaBra-coördinator	45
Contact ouders	45
Rapport	46
Straatoptreden.....	46
Studiedagen.....	46
Verzamelen.....	47
Studieboeken.....	47
Scholing	48
Slagwerk.....	48

Werving en Promotie

Kosten	48
Binding.....	48
6. Hoe behouden we jeugdige leden	49
Creëer een band.....	49
De eerste avond.....	50
Het A-orkest	50
Reden van bedanken.....	50
Probleemjeugd?.....	51
Concurrentie van sportverenigingen.....	51
Meerdere lidmaatschappen	51
Afwisseling.....	52
Kennis is macht.....	52
Uitnodigingen/concertbezoek.....	52
Bedanken wegens studie.....	53
Oorzaken van bedanken.....	53
Activiteiten voor de jeugd	54
7. Geldstromen, hoe gaan we ermee om.	56
Algemeen.....	56
Het basisonderwijs	56
Regeling Versterking Cultuureducatie Primair Onderwijs	56
Geldstromen binnen de vereniging.....	57
8. Goede PR tegen geringe kosten.	58
Promotieteam.....	58
Promotie dichtbij huis.....	58
Folders en brochures.....	58
Optredens en publiciteit.....	58
Optredens.....	58
Aanbevelingen.....	59
Uitvoeringen en concerten.....	59
Een spreekbeurt.....	59
Plaatselijke of regionale krant.....	60
Concerten	60
Openhuis - open repetitie - inlooprepetitie - proefles - enz.....	60
Goede-doelen concerten.....	60
Inspelen op behoeften en wensen.....	61

Werving en Promotie

Timmer aan de weg.....	61
Gastspreker.....	61
Huismuziek.....	62
Het onderwijs.....	62
Een feestdag.....	62
Reclame.....	62
Hobbyclubs.....	62
9. De gevolgen van een wervingsactie.	64
Financiën.....	64
Ledenstops.....	64
Tussenstap.....	64
Nabespreking.....	64
10. Activiteiten van anderen.	65
Zo kan het ook.....	65
'Slagkracht'.....	65
Toeterroute:.....	65
Windkracht 6.....	65
Brass4kids, een mega succes! (2005).....	66
Pimba:.....	66
	Tot slot. 67

Inleiding

Het maken van goede, muzikaal verantwoorde muziek, is met de toegenomen muzikale kennis van de laatste jaren meer en meer gemeengoed geworden. Toch dreigen er wolken aan het firmament die het muzikale feestje voor veel verenigingen dreigen te verstoren. Orkesten stellen een teruglopend aantal jeugdigen vast. Het aantal bedankjes van jonge muzikanten wordt groter en de aanwas geringer: dit kan op den duur tot leegloop leiden. Vooral de laatste tijd neemt het verloop onder jongeren gestaag toe. Een geregelde aanwas stopt; afgestudeerden verlaten de streek waar ze wonen en wanneer ze een baan krijgen trekken ze weg, andere jongeren bedanken om uiteenlopende, vaak duistere redenen. Ze laten daarmee een lege plek achter die onopgevuld blijft. Een verarming van de bezetting van het orkest is het gevolg. De open plek klinkt door; het akkoord is niet meer gevuld en de klank dun en leeg geworden. Geen reclame voor het muziekkorps en geen prettige gewaarwording voor de muzikanten. Behalve het vaststellen van de terugloop ook redenen om oplossingen te bieden die de uitstroom tegengaan en de instroom bevorderen.

Om het voortbestaan van onze verenigingen te waarborgen zijn leerlingen onontbeerlijk. Muzikanten ouder dan vijftig jaar, hoe waardevol ze op dit moment ook zijn, zijn voor de toekomst van een vereniging van weinig belang! Een boude uitspraak, maar gemeten in tijd zeker waar. Om de aanwas en daarmee de instandhouding van een muziekvereniging te garanderen is werving noodzakelijk. Werving: dat is trachten iemand te bewegen zich aan te sluiten bij een bepaalde groep. In het licht van ons onderwerp is werving duidelijk gericht op jeugdigen, jonge mensen. Deze groep willen we afbakenen bij ongeveer groep 4-5 van het basisonderwijs (7 á 8 jaar) aan de onderkant en aan de bovenkant bij \pm 30 jaar. Begripsvorming en lichamelijke ontwikkeling, vormen bij de ondergrens de leidraad. Ook spelen praktische overwegingen een rol; op deze leeftijd immers is een kind gemakkelijk te beïnvloeden. De ontwikkeling van het lichaam (lippen, houding, beweging, begripsvorming, enz.) maakt deze levensfase zo geschikt voor het kiezen van een hobby als muziek. Op de basisschool is het kind aan breuken toe wat het lezen en begrijpen van het notenschrift vergemakkelijkt. Bovendien staat muziekonderwijs in de kerndoelen van het basisonderwijs en daarbinnen past voorlichting over blaasmuziek (eventueel met een wervend karakter) perfect.

Op deze leeftijd komt ook het moment dat een kind door de muziek 'getroffen' wordt en waarin het de keuze maakt: dat wil ik ook! Een moment van belang. Op die leeftijd het kind laten ontdekken hoe mooi onze hobby wel is, is zeer wervend. Voordat een kind kiest voor een muzikale vrijetijdsbesteding is er vaak al heel wat geestelijke inwerking of aansporing aan vooraf gegaan. Dit kan door omstandigheid binnen de directe leefwereld van het kind liggen maar ook van buitenaf komen. Zo is het van belang welk soort muziek in zijn of haar directe omgeving beluisterd wordt. Is er tijdens de opvoeding aandacht geschonken aan de creatieve ontwikkeling van het kind, is het opgegroeid met muziek, wordt er thuis gemusiceerd en zijn vader, moeder, broers of zussen daarin wellicht stimulerend geweest. Ook de school speelt een rol: welke meester of juf geeft de muziekles en op welke wijze wordt er muziek beoefend. Omstandigheden die bepalend kunnen zijn voor de keuze van het kind. Voor aanstaande majorettes is het bijvoorbeeld belangrijk dat tijdens de gymnastieklessen aandacht wordt geschonken aan ritmische gymnastiek of ballet.

Het vaststellen dat jeugdigen uitstromen is niet zo moeilijk. De reden dat men bedankt is vaak gelegen in het al genoemde studeren buiten de plaats of het verhuizen in verband met het krijgen van een baan. Uiteraard zijn er nog meer oorzaken op te sommen. Het lijkt echter zinvoller te zoeken naar mogelijkheden om nieuwe aanwas aan te boren dan de tijd te besteden aan gelopen zaken.

Kerngedachten hierbij zijn: waar moeten we de jeugd treffen, welke mogelijkheden staan

korpsen ten dienste en hoe doen anderen het. Vanuit deze opvatting is gestart. Inventariseren van wervende acties in de provincie of regio leverde al heel wat op om mee te beginnen. Een rondgang op internet gaf nog veel meer te zien. Creatieve inspiraties gaven verdere aanvulling. In ons land is enorm veel gaande op het gebied van werven, aanprijzen en bekendmaken van blaas- en slagwerkmuziek.

Om de mooie kanten van het maken van muziek wereldkundig te maken zijn er veel mogelijkheden. Het doel van al deze acties is doorgaans het aantrekken van nieuwe en vooral jonge muzikanten. Hiervoor moet je naar plaatsen waar deze jongeren verblijven. Dat is in veel gevallen de basisschool. De contacten met scholen voor basisonderwijs krijgen daarom ruime aandacht. Hierbij zijn een aantal wervende acties op een rij gezet waaruit verenigingen kunnen putten. Met de aangereikte mogelijkheden kan een actie op touw gezet worden. Echter, niet alle aangedragen voorbeelden zijn overal toepasbaar. Wat bij de één uitstekend werkt, zal bij een ander totaal niet aanslaan, ja zelfs tegenovergesteld uitpakken. De aangedragen onderwerpen spreken niettemin voor zich en zijn makkelijk uitvoerbaar, bovendien zijn ze vaak te combineren.

Voor het overzicht zijn de onderwerpen in delen gesplitst, we onderscheiden:

1. Jeugdbeleid.
2. Contacten met de basisscholen.
3. Een les op de basisschool. (Voorbereiding. De les zelf. Een uitgeschreven les. Na de les.)
4. Activiteiten gericht op jeugdigen.
5. De opleiding.
6. Hoe behouden we jeugdige leden
7. Geldstromen, hoe gaan we ermee om.
8. Goede PR tegen geringe kosten.
9. De gevolgen van een wervingsactie.
10. Activiteiten van anderen.

De grenzen tussen deze onderwerpen zijn vaak niet scherp te trekken. Soms lopen activiteiten in elkaar over, een andere keer lopen ze parallel. Eén en ander spreekt echter voor zich.

Genoemde punten vormen de inhoud van de navolgende studie. Het betreft hier zowel activiteiten voor minirettes, majorettes en twirlsters als voor slagwerkers en blazers. Het is geen afgewerkt compleet advies; het zou de vindingrijkheid van de betrokkenen tekort doen. We proberen slechts een aantal onderwerpen aan te dragen die mogelijk een basis kunnen vormen voor een gezond jeugdbeleid. Grotendeels zijn het onderwerpen waarop ieder zelf had kunnen (of al is ge-) komen. Waar mogelijk kunt u een onderwerp of een deel ervan gebruiken en er uw voordeel meedoen. De mogelijkheden zijn legio.

Wij hopen dat de aangedragen voorbeelden, verenigingen aanmoedigen om een actie op touw te zetten. In ieder geval veel succes gewenst en hopend dat de inspanningen tot voldoende instroom en een goed werkend jeugdbeleid mogen leiden.

Willem van der Haar.

1. Jeugdbeleid.

Vergrijzing.

Een vereniging die leeft bouwt aan haar toekomst. Wanneer ze vergrijsd en men dit laat gaan, is de toekomst niet verzekerd. Geen aanwas van onderaf - leerlingen dus - betekent vroeg of laat de ondergang van de vereniging. Voor het voortbestaan is instroom van jonge mensen van levensbelang. Zij moeten het stokje van de oudere muzikanten overnemen. Wat zijn uw toekomstplannen, heeft u die? Zo niet, maak die dan!

Maak een jeugdbeleidsplan

- Voer een actief beleid voor wat betreft jeugdzaken. Benader (zo dat mogelijk is binnen de vereniging) mensen die blijk hebben gegeven binding met jeugd te hebben. Leden met onderwijservaring zijn wellicht warm te krijgen. De groep die dit gaat oppakken zou moeten bestaan uit een doorsnee van de vereniging waarbij de jeugd ruim vertegenwoordigd is. Soms is het raadzaam ook personen van buiten de vereniging aan te trekken. Zo ontstaat een meer onbevangen beleidsstuk zonder vooroordelen.
- Deze groep (het wervingsteam) krijgt de opdracht een plan van aanpak te maken. Laat dit bij voorkeur uitvoeren buiten het bestuur om; die heeft wel andere zaken aan haar hoofd. Een groep zo samengesteld gaat met minder vooringenomenheid aan het werk
- Formuleer uitgangspunten met een opdracht. Die opdracht zou moeten zijn: "Stel een jeugdbeleid op waarin de jeugd (en hun wensen) centraal staan en zorg voor een werkbaar (en leesbaar!) jeugdbeleidsplan". Laat die groep een opzet maken voor zo'n beleidsplan en geef ze hiervoor de vrije hand. Deze opzet wordt aan het bestuur voorgelegd ter informatie, waarna de groep verder gaat met de uitwerking.
- De commissie dient met de jeugdige leden te spreken. Hiervoor stelt ze een vragenlijst op. De basis is: peil wat jongeren bezig houdt en luister zonder vooringenomenheid naar wat ze te vertellen hebben. Neem ze serieus! Hun stem is net zo belangrijk als die van volwassen leden.
- Deze commissie maakt een plan van aanpak. Ze schrijft alle onderwerp op waarvan gedacht wordt dat ze dienstig kunnen zijn. Vervolgens worden de onderwerpen geordend. Daarna worden ze uitgewerkt. Wellicht dat "Werving en Promotie" dienstig kan zijn, probeer het echter eerst zonder.
- De commissie maakt een meerjaren jeugdbeleidsplan. Doe dit in samenwerking met leden en dirigent. Laat jongeren zelf ook met voorstellen komen, ze hebben doorgaans een andere invalshoek dan seniorleden of het bestuur/dirigent. Bovendien wordt het jeugdbeleid dan door de vereniging gedragen, daarbij krijgt de aanpak het brede draagvlak dat nodig is voor het goed functioneren ervan. (Uiteraard geldt dit laatste niet alleen het jeugdbeleid.) Toets het plan aan de meningen van jongeren, leden, bestuur en dirigenten/instructeurs/-ices. In de toekomst wordt dit beleidsstuk met regelmaat bijgesteld en waarnodig aangepast aan veranderende omstandigheden.
- Spreek (en bespreek) geregeld met de betrokken groep de lopende activiteiten en vorderingen. Probeer eventuele onvrede bespreekbaar te maken. Voor de jeugd is het gevoel mee te tellen belangrijk. Informeer hoe men elders met jongeren omgaat.

Wervingscampagne

- U kunt aan de hand van dit beleidsplan een wervingscampagne op touw zetten. Het wervingsteam kan daarvoor een plan van aanpak maken. Probeer meer verenigingen in

uw plaats of regio voor zo'n plan te interesseren; samen staat u sterker. Samengevoegde steden zouden uitgangspunt kunnen zijn voor het gezamenlijk uitvoeren van een dergelijke actie; dit kan dan een wat ruimer jasje krijgen en aan de basis liggen voor het verkrijgen van (extra) subsidie of sponsorgeld.

- Wek de interesse van de jeugd. Het is niet dat ze geen belangstelling hebben, maar door hun volle agenda kijken ze niet verder dan het zakboekje reikt. Ze hebben andere dingen aan het hoofd. Leer ze om van het musiceren in verenigingsverband te gaan houden. De oogst is rijk.
- Organiseer avonden met en voor jongeren, betrek ook de ouders erbij. Behandel ze als volwassenen. Kortom: geef de leerling, de jongere, het gevoel dat hij/zij erbij hoort en meetelt!

Jeugdbestuur

Voor de toekomst van de vereniging vervult de jeugd een grote rol. Het is daarom vreemd dat jeugdigen bij veel verenigingen niet betrokken worden bij het wel en wee en niet aan bod komen waar het gaat om bestuurlijke functies. Wanneer er naast het reguliere (hoofd)bestuur een jeugdbestuur actief is wordt de jeugd meer betrokken bij het verenigingsgebeuren. Zo krijgen ze ruimte om hun mening te geven en ideeën te laten horen. Daarnaast kan het jeugdbestuur een klankbord zijn voor alle jeugdleden. 'De mening van de jeugd telt' zou de gedachte moeten zijn die binnen de vereniging leeft. Een jeugdbestuur kan hieraan een beduidende bijdrage leveren. Het is daarom van belang dat het jeugdbestuur uit creatieve, enthousiaste en actieve jeugdigen bestaat. Goed opgezet zijn dit de bestuurders van de toekomst. Er zijn voorbeelden te over van verenigingen waarin het jeugdbestuur zelf voor aanwas zorgt. Immers: "jeugd trekt jeugd"! Verenigingen die met een jeugdbestuur werken zijn overwegend positief en kennen een geringer verloop onder de jeugdleden.

Het jeugdbestuur kan zich met allerlei verschillende taken en activiteiten bezig houden.

Enige voorbeelden:

- Het regelen van uitjes (zoals een kamp voor de jeugdleden) en de bekostiging daarvan.
- Het inhalen of begeleiden van de zwem-, wandel- of fiets 4-daagse.
- Feestavond(en) voor de jeugd en/of voor de hele vereniging.
- Jeugdtoernooien (bezoeken of organiseren).
- Het organiseren van het jaarlijkse 'Oliebollenmixfestival' rond oud en nieuw.
- Regelen van een open repetitie van het jeugdorkest.
- Het schrijven van een stukje in het clubblad.
- Het bijhouden van de website.
- Bovendien zorgt het jeugdbestuur ervoor dat de vereniging en haar omgeving geïnformeerd wordt over haar leden, de activiteiten waar zij zich op richten en de successen die zij behalen.

Voordelen

- De jeugd wordt betrokken en beslist mee over wat er moet gebeuren. Ze voelen zich serieus genomen en gedragen zich ernaar.
- Vaak hebben ze een vertegenwoordiging in het verenigingsbestuur.
- Het zijn de bestuurders van de nabije toekomst!

Door al deze activiteiten wordt gewerkt aan een gezonde verenigingsgeest. Dit leidt tot behoud van leerlingen en leden. Door ook de familie te betrekken bij verenigingsactiviteiten kweekt men een band. Publiciteit rondom het jeugdbestuur draagt zeker bij aan ledenwerving en -behoud en dus aan de continuïteit van de vereniging.

Jeugdcoördinator.

Veel verenigingen werken met een jeugdcoördinator/-mentor/-commissie of gelijklopende namen. Hij of zij gaat(n) over álles wat de jeugd betreft. Het is een veelomvattende functie die veel tijd vergt en doorgaans door meerdere personen of een bepaald team wordt uitgevoerd: de jeugdcommissie. De coördinator is het aanspreekpunt voor jeugd en is altijd aanwezig: bij álle (!) activiteiten. Ouders zijn hiervan op de hoogte en vertrouwen erop.

Zijn/haar inzet zorgt voor een bindende factor binnen de vereniging. De jeugdcoördinator/commissie regelt binnen de vereniging, alles wat de jeugd aangaat. Hij/zij zal daarom ook goed op de hoogte moeten zijn van de bestaande Social Media.

Taken van (een) jeugdcoördinator(en):

- Zorgen voor een goed verloop van de lessen.
- Erop toezien dat ontwikkelingen en vorderingen in een rapport(je) worden vastgelegd.
- Opletten dat jongeren worden opgevangen na een concert, optreden of concours.
- Zorg dragen voor activiteiten voor de jeugd.
- Verantwoordelijk voor het contact met en tussen ouders en vereniging.
- Belast met de begeleiding bij een uitje (jeugddisco, pretpark, festival, concours enz.).
- Verantwoordelijk voor het contact met de basisscholen.
- Heeft de coördinatie bij de werving van leerlingen

De taak van de jeugdcoördinator is veelomvattend en vergt veel tijd en energie. Daarom wordt deze taak vaak gesplitst en door meerdere personen uitgevoerd, elk met een deeltaak. De coördinator zelf houdt daarbij de touwtjes strak in handen. Het contact met de ouders wordt doorgaans als zeer belangrijk gezien.

Veel verenigingen hebben een bestuurslid die jeugd in zijn/haar portefeuille heeft. Dit is géén jeugdcoördinator zoals hier bedoeld. De verhouding tussen dit bestuurslid en de jeugdcoördinator kan gezien worden als de wethouder (bestuurslid) met jeugd in zijn taakpakket en de jeugdwerker (jeugdcoördinator) op de werkvloer.

Begeleiding van de instroom

Tegenwoordig hebben veel verenigingen een jeugdbeleidsplan. Hierin staan alle zaken die de jeugd betreffen. In het jeugdbeleid moet zeker de instroom geregeld worden. Hierin komt aan de orde hoe de leerlingen worden opgevangen bij de aanmelding, wanneer hij/zij op les gaat, wie er meegaat of juist niet.

Uitgaande van een eigen docent moet worden vastgesteld (door wie?) welk instrument een leerling ontvangt (en wanneer). Ook wie hun (na een voorgesprek) het instrument geeft en wat daarbij verteld wordt. De muzikant in spé krijgt uiteraard een verklaring wat tot die keuze geleid heeft. Bovendien moet bekend zijn onder wiens verantwoording de leerlingen vallen. De leerling komt schuchter op de eerste les en wordt opgevangen door de jeugdcoördinator die hem/haar overdraagt aan de docent. Daarbij is bekend welke studieboeken de leerling meekrijgt en hoeveel die kosten (of gratis zijn). Hij krijgt een eerste uitleg over ... ja, waarover eigenlijk? Weet u wat in zo'n eerste gesprek verteld moet worden? Is de leerling kenbaar gemaakt wat u wilt? Zorgt u er ook voor dat de informatie die over de leerling wordt uitgestort niet teveel is?

Zet één en ander duidelijk en vooral leesbaar op papier. Ook naar de ouders/verzorgers komt dit goed over: men weet waar men aan toe is. Want lid worden is vrijwillig, lid zijn niet vrijblijvend! Welk bestuurslid heeft jeugdzaken onder zijn of haar hoede? Hoe goed is hij/zij op de hoogte van de gang van zaken? Maak een taakomschrijving voor allen die met jeugd omgaan en zet daar duidelijk in wat van de leraar en dirigent verlangd wordt over de

begeleiding van leerlingen. Dirigent en leraar worden door ú betaald, ze staan dus tot úw dienst en niet andersom. Ook het mentoraat moet hierbij aan de orde komen.

Wanneer de leerling naar een muziekschool gezonden wordt, is er een andere situatie. Over de opvang moet u zich wel zorgen maken, maar, omdat die meestal professioneel van aard is, is die doorgaans voldoende (al is dit geen regel!). De vinger aan de pols houden kan geen kwaad, het zijn uiteindelijk uw leerlingen. Overleg is altijd goed.

Jeugdzaken.

Denk aan de 4 'p'-s: die van Pret, Passie en -Plezier. In de lessen wordt dit voor een groot deel bepaald door de docent, tijdens de repetitie door de dirigent en de keuze van de te spelen muziek, daaromheen door de sfeer binnen de vereniging waarin het bestuur een grote hand heeft. De vierde 'p' van Presteren hangt hier nauw mee samen en komt vanzelf wanneer de andere zaken kloppen.

Mentoraat.

Een mentoraat. Het fenomeen 'mentor' werkt doorgaans goed. Hierbij wordt de leerling gedurende een bepaalde periode (bijvoorbeeld een jaar) begeleid door een ervaren muzikant die bij voorkeur hetzelfde instrument bespeelt. Hij zorgt voor de juiste bladmuziek, legt moeilijke passages uit, zorgt voor data van optredens, vertaling van de op- of aanmerkingen van de dirigent, kortom: hij vormt een vraagbaak en steunpilaar voor de leerling. Daarnaast bespreekt hij met zijn pupil de studieresultaten van de muzieklessen net als die van de school waarop de leerling zit. Persoonlijke aandacht is zeer belangrijk. Jaarlijks vindt er een totaalgesprek plaats over de bevindingen van de leerling en van die van de vereniging ten opzichte van de leerling. Doorgaans werkt dit naar beide kanten positief. Uiteraard zorgt de vereniging dat deze taak goed omschreven is.

Jeugd op de uitvoering.

De jeugd moet op de jaarlijkse muziekuitvoering of concert duidelijk aan bod komen. Laat ze als groep een muziekstuk uitvoeren of voor de gevorderden, een solostuk. Het is als wervend element van groot belang. Voeg een jeugdoptreden in voor het front van de vereniging. Ook de aankondiging van het programma kan door een jeugdlid gepresenteerd worden. Laat jeugdige leden vooral duidelijk uitkomen: dít is de jeugd van onze vereniging en daar zijn we trots op! Ouders, opa's, oma's, broers, zusters, ooms en tantes komen luisteren en geven hun complimenten aan de jonge muzikant. Dat stimuleert en bemoedigt het kind, bovendien doe je de leerlingen recht. Verder geeft u er blijk van dat ze voor de vereniging van belang zijn. Daarnaast is de uitstraling naar de subsidieverstrekker groot: je doet wat voor en met de jeugd en daarmee voor de gemeenschap, daar kun je dus gemeenschapsgeld voor vrijmaken. Verder is het een niet te onderschatten gegeven dat jeugd, jeugd aantrekt.

Het diploma.

Een diploma op zich zegt niets, het is slechts een stukje papier, maar kan het voor een leerling een bekroning op z'n werk zijn. Stimuleer ze, want een diploma geeft de leerling in muzikaal opzicht - en daarin niet alleen - gevoel van eigenwaarde. Het komt zijn niveau ten goede, wat weer zijn uitstraling zal geven naar de prestaties van het gehele orkest. Behalve zijn leraar, zijn op het examen toch ook wel enige leden van de vereniging aanwezig om de leerling te steunen en van hun belangstelling blijk te geven? Datum en tijd zullen toch bekend gemaakt worden mogen we aannemen? Na het behalen van een diploma wordt de

leerling op de repetitie extra in het zonnetje gezet, uiteraard met een bloemetje of een andere surprise: eren wie ere toekomt!

Waardeoordeel

Het behalen van een diploma mag (mogelijkerwijs) niet zonder gevolgen blijven. De gediplomeerde leerling zal - hoe dan ook - niet meer standaard de 2e of 3e partij blijven spelen. Bevordering naar een moeilijker partij moet (zomogelijk) plaatsvinden. Dan werkt het diploma stimulerend en studeert de leerling door voor een volgend diploma. Dit kan ook bereikt worden door de gediplomeerde leerling vaker een moeilijker partij voor te leggen. Laat de 1e en solopartijen op dat moment een makkelijker partij blazen. De jeugd heeft dan kennis aan een moeilijker notenbeeld. Dit geeft een goed gevoel en zal hem of haar zeker stimuleren om met studeren door te gaan. Ook is het voor de 'hogere' stemmen wel eens goed een 'lagere' partij te blazen. Maak hierover duidelijke afspraken met dirigent en leden. Krijgen de jongeren een reële kans de ouderen te vervangen? Probeer de verkeerde gedachte uit te bannen dat een 1e of solopartij belangrijker is dan de 2e of 3e. Bovenstaande mening heerst bij veel 'vooraanstaande' muzikanten. Dit is desastreus voor het goed functioneren van een muziekvereniging en kan tot vergaande onaangename gevolgen leiden. Bij een optreden met een beperkte groep horen de (2e of 3^e) partijen bij die muzikanten die ze normaal ook spelen. Ze moeten niet verdeeld worden onder de betere muzikanten. Hier geldt zeker: ieder zijn deel en ieder op de juiste plek.

Concoursen en festivals.

- Bezoek met jeugdige muzikanten vaker een concours, gewoon om te luisteren. Het is erg leerzaam en bovendien stimulerend. Omdat zo'n dag voor de meeste muzikantjes te lang duurt, is een combinatie met een andere activiteit in het algemeen onvermijdelijk.
- Overweeg om met uw vereniging vaker mee te doen aan een festival in een lage afdeling. De druk is minder groot en u krijgt wel een beoordeling. De studie is voor de jeugdige muzikant gelijk en u geeft hem de mogelijkheid de nodige ervaring op te doen.
- Voor jeugdorkesten zijn er speciale festivals. Zomogelijk organiseert u samen met de zusterverenigingen zelf zo'n activiteit. Een dirigent van één der A-orkesten kan dat jureren.

Jeugdorkest.

- Probeer een jeugdorkest op te richten. Het is in meerdere opzichten de kweekvijver van de vereniging. Voorwaarde is wel een goed onderbouwd plan van aanpak en een uitgewerkte visie op de toekomst. Al vaker ging het met een jeugdorkest mis, doordat niet vooraf goede en duidelijke afspraken gemaakt waren. U zou een aanvang kunnen maken met de bestaande jeugdige spelers binnen uw vereniging.
- Het doel van het jeugdorkest is niet een hoog uitvoeringsniveau, het pedagogische karakter speelt een veel grotere rol. Het speelresultaat is dan ook minder belangrijk dan het feit dat leerlingen hebben leren samenspelen en leren luisteren. Daarnaast dat het samenspelen plezierig is en dat ze leren een optreden te verzorgen. Draag dit doel ook naar buiten toe uit. Het publiek vindt het optreden van een jeugdband in ieder geval prachtig, het is dus altijd geslaagd!
- Zie ook onder "Activiteiten gericht op jeugdigen".

De weg naar het diploma een te lange studie.

De weg naar de diploma's is voor veel leerlingen te lang. Bij veel orkesten worstelt men met

de lange studietijd omdat jeugdige leden daardoor voortijds afhaken. Twee jaar studeren en dan pas je eerste diploma behalen is voor de hedendaagse jeugd die gewend is aan de 'snelle tijd' waarin ze leven, net een stap te ver. De lol is er voor hen dan al snel af. Met dit eerste diploma mag je bij veel orkesten dan nog niet in het grote orkest meespelen; hiervoor is een tweede diploma noodzakelijk. Al met al duurt dit 4 á 5 jaar. Zo een lange studietijd is voor onze jeugd vaak een te lange weg. Voor aanstaande leerlingen is het niet uitnodigend om lid van zo'n club te worden. Mocht dit ook bij u zo zijn, dan kan wellicht de opleidingsstructuur veranderd worden.

Hierbij zoekt u dan naar mogelijkheden om het kind zo snel mogelijk te laten samenspelen. Wellicht is er een jeugdorkest waarin hij/zij ervaring opdoet. Leren luisteren naar anderen en genoeg beleven aan het samenspel zijn hier doel. Bovendien wordt daarbij de stap naar het grote orkest wat minder groot. Bij gebrek aan een jeugdorkest kan een leerling met een aangepaste partij, in het A-orkest geplaatst worden en zo toch meespelen.

Een andere mogelijkheid is dat de vereniging een tussenstap maakt door zelf een "diploma" in te stellen waarna ze naar het leerlingenorkest mogen. Weer een verenigingsdiploma verder mogen ze naar het jeugdorkest. Nog weer een stap verder mogen ze met eenvoudige concerten, zoals het kerstconcert, de aubade op Koninginnedag, enz. meedoen. En zo zijn er nog wel meer mogelijkheden. De weg via een opstaporkest en het leerlingenorkest naar het 'grote' orkest blijkt positief te werken omdat leerlingen al in een vroeg stadium leren samenspelen.

Toetreding tot het grote orkest.

De toetreding voor het "grote orkest" - ook wel met 'A-orkest' (wanneer er ook een B-orkest is!), 'de Harmonie' of 'de Fanfare' aangeduid - is heel verschillend. Meestal wordt voor toetreding tot het orkest een kwaliteitseis gesteld. Doorgaans wordt dit uitgedrukt in een diploma.

Er is een duidelijk onderscheid tussen een orkest uit een lagere divisie en die uit een hogere. Bij verenigingen uit een lagere divisie treden leerlingen na het behalen van het (Unisono) A-diploma tot het orkest toe. Verenigingen die in een hogere divisie uitkomen, stellen het B-diploma, en soms het C-diploma als eis, waarbij voor het jeugdorkest het A-diploma als norm geldt. Naast het diploma wordt soms een leeftijdsgrens gesteld en treden ze op 14 à 15 jarige leeftijd toe tot het grote orkest.

De toetreding van een jongere tot de Fanfare/Harmonie is voor hem/haar een groot gebeuren. Veel verenigingen pakken dit goed op en maken er een feest van. Voor alle nieuwe leden wordt er een coach/mentor aangesteld, daarnaast probeert men de ouders bij de vereniging te betrekken. Ook bij de muziekkeuze wordt rekening gehouden met de muzikale belangstelling van de jeugd.

Snuffelstage, gewenningsperiode

Bij sommige verenigingen begint na toetreding een "snuffelstage" waarbij leerlingen eventueel kunnen veranderen van instrument. Bij andere verenigingen repeteert het jeugdorkest van 19.00 tot 19.45 uur. Aansluitend mag de leerling met de Fanfare/Harmonie meespelen met het inspelwerk (en een mars). Nog weer later doet hij mee tot de pauze. Daarna gaat de Fanfare/Harmonie (alleen) verder. Zo wennen de leerlingen langzaam aan het hogere niveau van het grote orkest.

2. Contacten met basisscholen.

Veel orkesten gaan naar scholen voor basisonderwijs. Ze doen dit met verschillende oogmerken. Daarom zijn ook de activiteiten nogal uiteenlopend. Vaak is het een soort Algemene Muzikale Vorming (AMV) dat gegeven wordt. Elders staat werving hoger in het vaandel, terwijl ook promotie van de blaasmuziek hoog scoort. Een goed contact met de basisscholen is hoe dan ook essentieel.

In het basisonderwijs heeft men drie lessen per week kunstzinnige vorming waarvan één uur muziek. Er is gebleken dat muziek wel vaak op het lesrooster staat, maar (bij gebrek aan deskundigheid) in veel gevallen niet wordt gegeven. Enige jaren geleden hebben conservatoria een opleiding gestart om in die leemte te voorzien, door leraren in het basisonderwijs bij te scholen op het gebied van muziek. U mag hopen dat deze kennis ook op het basisonderwijs in uw gebied ook aanwezig is.

Er wordt dus niet overal één lesuur muzikale (of andere kunstzinnige) vorming in de week gegeven. Waar dit wel gebeurt, is in dat éne lesuur de docent die voor een dergelijk groep staat doorslaggevend; hij bepaalt de inhoud van deze wekelijkse les. Hierop kunnen muziekverenigingen inspelen. Inventariseer eerst of er aandacht is voor muzikale vorming. Mocht dat niet het geval zijn dan kan daarop worden ingespeeld met kant en klare lessen of muzikale hulp. Directeuren van basisscholen hebben veel invloed. Dáár moet de vereniging lobbyen; met een goed plan en/of project kom je op elke basisschool binnen. Citaat: "Je moet de docent de broodjes gebakken aanbieden, dan hapt hij/zij gegarandeerd".

Spreekbeurt op school

Een goed onderwerp voor een spreekbeurt is voor veel leerlingen moeilijk te vinden. Meestal wordt niet direct gedacht aan de plaatselijke muziekvereniging. Tracht dit onderwerp toch op de lijst te krijgen. Een betere uitdraging van ons cultuurgoed kunt u zich niet wensen. Zorg in ieder geval voor een digitale aanlevering van gegevens, eventueel met klank- en beeldmateriaal. Kinderen werken veel met de computer. De mogelijkheden hiervan zijn bijna onuitputtelijk. Maak daar gebruik van. Biedt hulp aan bij het maken van een spreekbeurt. Pas echter op dat de leerling zelf de spreekbeurt maakt, anders schiet u uw doel voorbij. Een goed opgezette spreekbeurt is niet alleen voor degene die hem houdt van belang, ook de toehoorders kunnen geboeid zitten luisteren. Daar ligt een wereld open voor het promoten van de blaasmuziek en uw vereniging in het bijzonder. Moedig de leerlingen van uw vereniging aan tijdens hun spreekbeurt de muziek (en uw vereniging) centraal te stellen. Wellicht dat u hiermee nieuwe leden trekt. Hoedt u echter voor overdaad, laat niet de werving er duimendik bovenop liggen.

AMV (Algemene Muzikale Vorming).

- Een bepaalde vereniging verzorgt (een soort) AMV. De vereniging geeft deze muzikale vorming in schoolverband aan de groepen 4, 5 of 6. Hierin komen diverse disciplines aan de orde als: drama, zang, blokfluit, enz. Tijdens deze cursus worden de algemene beginselen van 'muziek maken' bijgebracht. Hierbij hoeft het kind nog geen keuze te maken voor een specifiek muziekinstrument. De duur van de cursus is één jaar waarin elke schoolweek een les van 60 minuten gegeven wordt. De kinderen krijgen een blokfluit waarop ze leren spelen. Van de ouders wordt hiervoor een bijdrage gevraagd. Van de deelnemende leerlingen bleek de helft belangstelling te hebben gekregen voor het maken van muziek.

- Een ander initiatief is om kinderen vanaf acht jaar kennis te laten maken met de grondbeginselen van de muziek. Een lesteam bestaande uit een docent en enkele enthousiaste leden van de vereniging, geeft op speelse en educatieve wijze elke week (bijvoorbeeld van 16:30 tot 17:15 of van 18:30 tot 19:15 uur) de kinderen gratis muziekles. Elke les bestaat uit een stukje muziektheorie waarin de kinderen aan de hand van luistervoorbeelden de eerste beginselen leren over "hoog en laag", "kort en lang", "hard en zacht" en "maat en metrum". Natuurlijk wordt er veel aandacht besteed aan het muzikale samenspel door middel van oefeningen op allerlei ritme-instrumenten. Om de vier lessen geeft een onderdeel van de organiserende muziekvereniging een gastoptreden. De instrumenten en oefenmaterialen worden geheel gratis in bruikleen gegeven. Na een aantal weken kan er gekozen worden, stoppen of doorstromen naar de leerlingenafdeling, het leerlingenorkest of de jeugdband. Vanaf dat moment moet er (een aanloop-) contributie betaald worden. Hier worden de muzieklessen verder uitgebreid zodat de leerlingen uiteindelijk naar het orkest of de ritmegroep kunnen doorstromen. Het doel is om kinderen in de leeftijd van 7-8 jaar kennis te laten maken met de beginselen van de muziek en ze te laten beleven hoe plezierig het is om in groepsverband muziek te maken. Men denkt hiermee in een behoefte (van kinderen en ouders) te voorzien. Bovendien is men van mening dat muziek in elke opvoeding thuis hoort. Omreden dat kinderen nogal wisselend zijn in het kiezen van een hobby is dit een goede gelegenheid om ze kennis te laten maken met het maken van muziek. In een 16-tal lessen hoopt men kinderen enthousiast te maken voor een actieve muziekbeoefening.

Aansluiten aan de lessen op school.

- Een bepaald orkest geeft in het kader van de muzieklessen jaarlijks een schoolconcert. Tijdens dit concert komen leerlingen (voor het eerst) in aanraking met de verschillende instrumenten die in de muziekvereniging bespeeld worden. Een klein gelegenheidsorkestje laat verschillende muziekstijlen horen, ook krijgen leerlingen de gelegenheid om zelf blaasinstrumenten en slagwerk te proberen. Dit concert draagt vooral een wervend karakter.
- In een andere plaats gaat men met een klein groepje muzikanten (5 á 6 personen) alle scholen af. Tijdens dit bezoek wordt uiteengezet hoe de plaatselijke muziekvereniging in elkaar steekt. Daarna geven de muzikanten een klein concertje waarna de leerlingen de diverse instrumenten mogen aanblazen. Voor men afscheid neemt krijgen de leerlingen een formuliertje mee naar huis. Hierop kunnen ze zich inschrijven voor 4 á 5 (gratis) proeflessen. Na deze lessen maken ze een keuze. Blijven ze dan moet er contributie betaald worden. De actie kende een succesvol verloop.
- Een ander orkest heeft een eigen professioneel lesprogramma (laten maken). Ze presenteren gedurende een hele week dagelijks een andere les aan leerlingen van de basisschool. Verdeeld over de groepen 1 t/m 4, 5 en 6, en 7 en 8. Ze hebben de week afgesloten met een soort 'Night of the Proms'. Het was een groot succes.
- Een andere mogelijkheid is om aan de schooljeugd een les te geven waaraan en prijsvraag verbonden is. De winnaar(s) krijgt(en) een periode gratis les en mogen meespelen bij het jaarlijkse concert. Uiteraard worden daarbij de klas en/of school uitgenodigd. Want goed voorgaan doet volgen! Uiteraard wordt getracht deze leerling(en) binnen de club te houden.
- Een organisatie heeft een eigen blokfluitclub van zo'n 15 leerlingen die apart opereren van de vereniging. Hieruit worden jaarlijks 2 á 3 leerlingen naar het orkest gehaald (meer kan men niet behappen). De andere leerlingen worden doorverwezen naar diverse

andere mogelijkheden en instrumenten, waarbij snaarinstrumenten (harp) tot demogelijkheden behoren.

- Werven kan ook via schoolbezoek. De dirigent van het jeugdorkest gaat met enkele jeugdleden, bestaande uit blazers, drummers en mini(majo)rettes, op schoolbezoek. Hier krijgt hij één lesuur de gelegenheid om aan groep 6-7 te vertellen over de plaatselijke muziekvereniging en haar instrumenten. Daarbij spelen de leerlingen (leeftijdsgenoten) een muziekstukje. Aansluitend aan het schoolbezoek volgt een voorspeelmiddag/avond waarbij speciaal de ouders welkom zijn. Op dat moment laten de leerlingen van de vereniging hun beste kunnen horen. De middag wordt afgesloten met het jeugdorkest. Behalve dat er leerlingen spelen, worden de aanwezigen verzocht actief mee te doen op een slaginstrument. Men heeft voor deze gelegenheid informatiemateriaal gereedliggen: professioneel en laagdrempelig. De laatste jaren leverde deze actie zo'n 30 tot 40 nieuwe leerlingen per jaar op, waarbij soms ook ouders besloten lid te worden. Om de opstap naar het leerlingenorkest makkelijker te maken en om de nieuwe leerlingen al zo vroeg mogelijk te laten meegenieten van het verenigingsgevoel, is een 'lucht-orkest' opgericht.
- Elders werd allereerst een goed doordacht plan opgesteld. Daarna is er een les geschreven. Vervolgens is een verzoek gericht aan het directeurenoverleg om op alle scholen voor basisonderwijs in die plaats de (blaas)muziek te mogen promoten. Die gaven hiervoor toestemming. Zo'n toestemming betekent tegelijk dat alle scholen deelnemen! Op de scholen is de les gedraaid en werden de kinderen actief aangezet om mee te doen. Het werd een onvergetelijke middag; de kinderen waren dol-enthousiast. Het gevolg was dat er een jeugdorkest kon worden opgericht. Dit werd bevolkt door de eigen jeugdleden en nieuwe leerlingen. Het uitgangspunt was: plezier beleven aan het samen musiceren.
- Weer ergens anders heeft men aan het draaien van de 'Toeterroute' (ook op de basisschool) 15 jeugdleden overgehouden.
- Ook wordt een scholenproject gehouden met als doel de (blaas)muziek meer bekendheid te geven bij basisschoolleerlingen uit de groepen 6 en 7. Het lesprogramma duurt ongeveer een uur. De hele les staat bol met muziek. Tijdens dit lesuur lieten een aantal leden van de muziekvereniging verschillende instrumenten horen, zien en voelen. Vooral het zien van de bas en de trombone was voor de leerlingen interessant. Door middel van een quiz werden de leerlingen gevraagd of ze het geluid van een bepaald instrument herkende.

Nadat de leden van de vereniging een muziekstukje hadden laten horen, mochten leerlingen zelf de instrumenten gaan uitproberen. Er werd in het kort uitgelegd hoe ze het instrument moesten bespelen. Ze hadden de keus uit onder andere: klarinet, fluit, saxofoon, trombone, trommel, bekkens, hoorn en trompet. "Je zou denken dat het moeilijk is om een instrument te bespelen, maar dat valt wel mee". De meeste leerlingen kregen overal geluid uit en trommelden er flink op los. Als afsluiting van de les werd gezamenlijk een liedje gespeeld en gezongen. Naar aanleiding van dit scholenproject organiseerde de vereniging een open middag.

- Contacten met provinciale of regionale bureaus voor kunsteducatie kunnen ook de nodige ideeën en materialen opleveren. Als aanvulling op het kunstonderwijs op de basisscholen hebben veel gemeentes een zogenaamd bureau Kunsteducatie opgericht. Deze zorgen voor een uitgebreid kunstaanbod, waaronder ook muziekprojecten voor scholen. In de afgelopen jaren zijn deze bureaus samengevoegd. In dat geval werken ze op regionaal of provinciaal niveau. Zij hebben inhoudelijk vaak wel hetzelfde pakket gehouden. Deze bureaus zijn vaak via de gemeente of scholen te vinden. Door contact op te nemen kan er

mogelijk een samenwerking op lokaal niveau komen tussen de scholen, de verenigingen en het bureau, waarbij deze laatste de lessen aanlevert en materialen beschikbaar stelt.

- Er zijn ook mogelijkheden om een drumfanfare te contracteren voor diverse evenementen, bijvoorbeeld; de drumfanfares van de Luchtmacht, Douane, Politie en de Landmacht. Deze korpsen willen in samenwerking met een plaatselijke vereniging, een soort clinic op een aantal basisscholen geven, om zo de kinderen te laten proeven wat ze kunnen doen met een instrument en deze warm zien te krijgen voor de muziekvereniging - drumbands - en andere disciplines. Nu de bezuinigingsgolf deze korpsen geminimaliseerd heeft is de spoeling wat dunner geworden echter de mogelijkheid bestaat nog steeds.
- MTC-ers kunnen hun vorm van sport tijdens een gymles laten zien. Ritme, dans en lichaamsbeweging sluiten zeer goed aan op de les lichamelijke oefening. Afstemming en vooroverleg met de gymleraar is uiteraard noodzakelijk.

3. Een les op de basisschool.

Vorbereiding

Wanneer we spreken over werving, voorlichting of promotie denken we vaak aan een bepaalde leeftijdsgroep. Daarbij komen schoolgaande kinderen in beeld en wordt meestal gedacht aan leerlingen van het basisonderwijs. Het vervolgonderwijs blijft doorgaans buiten beschouwing. Voor zover het voorlichting of werving van leerlingen betreft is een goede voorbereiding cruciaal. Voor de opzet van zo'n evenement kan het best een speciale commissie gevormd worden. Benader hiervoor onderwijskrachten, zomogelijk onder de eigen leden. Hiermee kan een plan van aanpak worden opgezet. Inventariseer vooraf wat er op de scholen voor basisonderwijs aan muzikale vorming gedaan wordt (Verbaas u niet over de vele verschillen en leemtes die u zult tegenkomen). Wordt het voorlichting met een wervend karakter of maakt u er een les van? Wanneer u besluit tot actie, bepaal dan eerst de (muzikale) inhoud van het bezoek. Bestudeer de kerndoelen voor het basisonderwijs en probeer hierbij aan te sluiten.

Voorstel tot herziening van de Kerndoelen voor het Basisonderwijs.

Kunstzinnige oriëntatie

Karakteristiek

Door middel van een kunstzinnige oriëntatie maken kinderen kennis met kunstzinnige en culturele aspecten in hun leefwereld. Het gaat bij dit domein om kennismaking met dié aspecten van cultureel erfgoed waarmee mensen in de loop van de tijd vorm en betekenis hebben gegeven aan hun bestaan. Het gaat bij kunstzinnige oriëntatie ook om het verwerven van enige kennis van de hedendaagse kunstzinnige en culturele diversiteit. Dit vindt zowel op school plaats, als via regelmatige interactie met de (buiten)wereld. Kinderen leren zich aan de hand van kunstzinnige oriëntatie open te stellen: ze kijken naar schilderijen en beelden, ze luisteren naar muziek, ze genieten van taal en beweging. Kunstzinnige oriëntatie is er ook op gericht bij te dragen aan de waardering van leerlingen voor culturele en kunstzinnige uitingen in hun leefomgeving. Ze leren daarnaast zichzelf te uiten met aan het kunstzinnige domein ontleende middelen:

- ze leren de beeldende mogelijkheden van diverse materialen onderzoeken, aan de hand van de aspecten kleur, vorm, ruimte, textuur en compositie;
- ze maken tekeningen en ruimtelijke werkstukken;
- ze leren liedjes en leren ritme instrumenten te gebruiken als ondersteuning bij het zingen;
- ze spelen en bewegen.

Waar mogelijk worden daarbij onderwerpen gebruikt die samenhangen met die uit andere leergebieden. Het onderwijs wordt daardoor meer samenhangend en mede daardoor betekenisvoller voor leerlingen. Maar voorop staat natuurlijk de authentieke bijdrage van kunstzinnige oriëntatie aan de ontwikkeling van kinderen.

Kerndoelen

1. De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.
2. De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.
3. De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

De schoolleiding en de voor te lichten groepen.

Plaatselijke scholen hebben regelmatig samen overleg over onderwijskundige zaken. Probeer voorlichting, promotie van de blaasmuziek en culturele vorming op de agenda te krijgen van dit overleg. Vraag hierbij om op deze vergadering uitleg te mogen geven van datgene wat u nastreeft. Laat u deze vraag over mondelinge toelichting achterwege dan zou een dergelijk schriftelijk verzoek wel eens in de bekende lade kunnen belanden. Wanneer één en ander gunstig ontvangen wordt en een besluit valt tot medewerking, doen de scholen daarop ook allen aan zo'n actie mee. Het bezoek aan deze vergadering dient goed voorbe-

reid te worden. Hiervoor kunnen de kerndoelen van het basisonderwijs, waarin de muzikale vorming omschreven wordt en waarbinnen een les over blaasmuziek perfect past, gebruikt worden. Ook de groepen waarop de voorlichting gericht is zijn van belang. Dit zijn bij voorkeur de groepen vier en vijf; die zijn ontvankelijker dan oudere leerlingen. Het tijdstip van de les is eveneens van belang. Het eind van de week lijkt een goed moment, maar de laatste lessen zijn niet zo geschikt; dan zijn de kinderen moe en hebben ze geen aandacht meer. Het tijdstip wordt door de schoolleiding bepaald, maar er kan in overleg vaak wel geschoven worden. Wanneer u toestemming krijgt om de scholen voor basisonderwijs met een bezoek te mogen vereren en er een afspraak over datum en tijd is gemaakt wordt een tweede brief verzonden. Hierin zet u de lesinhoud uiteen en wordt het tijdstip (datum en uur) vermeld waarop de school bezocht wordt. Stuur vooraf de les naar school zodat de leerkracht kan inspelen op wat u gaat doen en eventueel liedjes met de leerlingen kan instuderen.

Plan van aanpak.

Zomogelijk kunt u met meerdere korpsen samen de voorlichting verzorgen, draag echter wel zorg voor afstemming en eenduidigheid. Probeer vooraf eventuele knelpunten op te merken en weg te nemen. Er moet overeenstemming zijn in wat u gaat doen. Dit wordt ook in het verzoek aan de vergadering van schoolleiders gemeld. De voorlichting op de basisscholen zal een bepaalde inhoud moeten hebben, geef hieraan duidelijk richting. Wordt het puur voorlichting, wellicht een muzikale les? Maak in elk geval een grondige studie van één en ander. Wordt het een les, houdt die dan algemeen. Lesinhouden kunnen zijn: de oorsprong van de blaasmuziek, de herkomst van: blaasorkesten, drumband, malletbands en mini- en majorettes. Verder kunnen de verschillen tussen de HaFaBra-korpsen met hun blaas- en slaginstrumenten aan bod komen. En uiteraard een muzikaal intermezzo waarbij de kinderen actief betrokken worden. Plan hiervoor voldoende tijd in. Appelleer aan de kennis van het kind en wek belangstelling. Overleg ook met de docent die de vakken muzikale vorming verzorgt. Wat zijn de mogelijkheden die hij heeft en welke instrumenten uit bijvoorbeeld het Orff-instrumentarium zijn (nog) aanwezig. Welke audio- en videoapparatuur bezit de school en of u daarvan gebruik mag maken.

Een andere mogelijkheid is met een instructieve video en muziekinstrumenten naar de school te gaan om daarmee een complete muzieklus te verzorgen. Neem zomogelijk enige leerlingen van eigen leeftijd mee, die actief meedoen. Een goede voorbereiding is hiervoor van wezenlijk belang. Werk met liedjes die de kinderen kennen of die ze vooraf leren. Overleg met de (vak)docent is hiervoor noodzakelijk.

Concretiseren.

Voor de concrete invulling van deze muzieklus zijn een aantal zaken van belang: wie heeft de leiding, wie gaat mee en op welk tijdstip en wat kan gespeeld worden. Iemand zal tijdens deze les de leiding moeten nemen en het verhaal moeten doen. De inhoud van de les bepaalt voor een groot deel wat u muzikaal ten gehore gaat brengen. Het moet in elk geval herkenbaar zijn en bij de belevingswereld van het kind aansluiten. Meestal gaan leden van de vereniging zelf mee, soms staan dirigent en instructeur ook paraat. Diegenen die meedoen, zullen hun taalgebruik moeten aanpassen aan die van de leeftijdsgroep en enthousiasme uitstralen. Jongere leden komen zeker in aanmerking. Probeer zoveel mogelijk eigen leerlingen mee te nemen.

Lesinhoud.

De tijdsduur van een les moet u houden op ± 45 minuten. Uiteraard stelt u zich voor. Vervolgens worden de leerlingen geactiveerd door te vragen welke van de leerlingen al een in-

strument bespelen of op muziekles (AMV) geweest is. Wie kent uw korps, wat doet uw vereniging en wanneer treedt ze op en waar? Vervolgens kunt u de verschillende groepen belichten (mini- en majorettes, drumband en korps). De bezetting van uw korps kan hierna aan de orde komen. Welke instrumenten worden in uw orkest bespeeld. Naar aanleiding hiervan kunt u de instrumenten laten zien en vooral laten horen. In noodgevallen kan een cassettebandje of Cd ook uitkomst bieden, maar live muziek heeft uiteraard de voorkeur. Wel kan een Cd nuttig zijn om de verschillen tussen de orkestvormen (Harmonie/Fanfare/Brasband) te laten horen. Waarschijnlijk heeft u opnamen van uw Drumband zodat u kunt laten horen wat deze te bieden heeft. Ook hier geldt dat live muziek de voorkeur heeft. Voor de presentatie van muziekinstrumenten kan met het grootste instrument begonnen worden, vervolgens wordt de afmeting steeds kleiner zodat de piccolofluit of het scheidsrechtersfluitje overblijven. Andersom kan natuurlijk net zo goed. Duidelijk moet worden dat hoe groter het instrument, hoe lager de toon en hoe kleiner het instrument hoe hoger. Een andere manier is om muziek te maken op alledaagse voorwerpen. Een tuinslang met mondstuk en trechter, een opgeblazen vuilniszak als basslaginstrument en dergelijke zelf bedachte en gebouwde 'instrumenten'. De kinderen moeten zeker meedoen, interactie! Dat geeft wisselwerking over en weer! Op de wat oudere instrumenten van de vereniging kunnen de leerlingen proberen of ze er geluid uit kunnen krijgen en dus meeblazen. Om de kinderen erbij te betrekken kunt u het geluid van een instrument op band laten horen waarna de kinderen moeten raden welke 'toeter' dat is. Mogelijkheden te over.

Doel van de les.

De inhoud van de les wordt algemeen: namelijk leerlingen kennis laten maken met de wereld van de drum- en blaasmuziek; de HaFaBra-wereld. Hiervoor kunt u iets vertellen over de oorsprong van de blaasmuziek. Het ontstaan van Harmonie- en Fanfaregezelschappen en Brassbands. Wat zijn de verschillen tussen deze orkesten en welke instrumenten vinden we in de drie orkestvormen. Waaruit bestaat een drumband, een malletband of wat u maar als voorbeeld kunt stellen. Hierbij of hierna kunt u enkele stukjes muziek ten gehore brengen. Daarbij worden de kinderen actief betrokken.

Samenspel.

Samenspelen. Om de kinderen bij de les te betrekken kunt u samen met hen een muziekstukje uitvoeren. Neem hiervoor wat (oudere) instrumenten mee.

Stel uzelf de volgende vragen: Welke instrumenten heeft u om door kinderen te laten bespelen? Welke stukken worden gespeeld? Welke instrumenten neemt u mee om te laten horen en zien en wie bespeelt ze? Welke leden kunnen mee? Welke instrumenten van het slagwerk (de drumband) worden meegenomen en wie bespeelt ze? Wat kunnen we samen met de leerlingen doen? In de meeste gevallen zullen leerlingen géén instrument bespelen, wel kunnen ze een ritme meespelen op effectinstrumenten. Welke stukken lenen zich daarvoor? Op welk(e) instrument(en) mogen/kunnen de kinderen spelen? Is er ruimte voor (mini-)majorettes?

Herkenning.

Verder attendeert u de kinderen op het bestaan van de diverse plaatselijke of buurtverenigingen die muziek maken. Waar kunnen de kinderen op letten wanneer ze uw vereniging op straat zien lopen? U zou bijvoorbeeld iets over het vaandel kunnen vertellen, de tambourmaitre of de sousafoon. Richt hun gedachten op één bepaald instrument. Dat krijgt dan alle aandacht. Later is dat een punt van herkenning.

De keuze van het instrumentarium.

Voor wat betreft de uiteindelijke keuze voor het mee te nemen instrumentarium, is de capaciteit van het vervoer vaak van belang. Maak van de instrumenten die u wilt meenemen vooraf een lijst. Eventueel kunnen de instrumenten die binnen het korps het meest nodig zijn wat extra aandacht krijgen.

Scherp koper: Es-cornet, trompet, cornet, trombone.

Zacht koper: bugel, althoorn of natuurhoorn, tenorhoorn, euphonium, Es-, en Bes-bas.

Saxofoons: Sopraan-, Alt-, Tenor-, en Baritonsaxofoon.

Hout: Es-klarinet, Klarinet, Hobo, Fagot.

Slagwerk: Kleine trom, Grote trom, Tom-tom, Bongo's, Conga's, Timbales, Tamboerijnen, Beatrijng, Hi-hat, Pauken, enz. De lijst van slagwerk is immens groot, een keuze is dus gemakkelijk te maken.

Voor wat betreft de effectinstrumenten kan zomogelijk gebruik gemaakt worden van (een deel van) het Orff-instrumentarium op school; dit hoort daar aanwezig te zijn. Even vragen en u weet het. Ook hier kan een vooraf opgestelde lijst zijn diensten bewijzen.

Bekkens, triangel(s), sistrum, gong (tamtam), buisklok (één), klokkenspel, slede- of rinkelbellen, koebellen, templeblocks, ratel, flexatone, guiro, cabasa, vibraslap, maraca's, woodblock's, castagnetten, claves, schellenkrans (beatrijng), zweep, enz.

Ook kunt u bij het slagwerk een aantal aanslagmiddelen (en hun effect) laten zien en horen. Er zijn: kleine tromstokken, diverse grote tromkloppers, paukenkloppers, diverse paukenstokken (vilt, leer, flanel, hout, enz.), brushes, hamer (plastic, leer of vilt) voor de buisklokken, "gongkloppers", xylofoon- of marimbakloppers, klokkenspel- of lyrakloppers, triangel stokje (metaal), templeblockkloppers (hard, zacht) en het schraapstokje van de guiro. Zomaar een opsomming van mogelijkheden die toch een goed beeld geven dat er meer is dan zomaar een paar stokken waarmee je op een trom slaat. Ook in de les kan dit tot uitdrukking komen.

Samenvattend moet u zich de volgende vragen stellen.

Samenspelen.

Welke instrumenten neemt u mee en wie bespeelt ze?

Zijn er genoeg vrijwilligers voor de instrumenten die u wilt laten horen?

Wat voor muziekstukken speelt de groep?

Welke slagwerkinstrumenten (van de drumband), worden meegenomen en bespeeld?

Samen met de leerlingen.

Wat kunt u samen met de leerlingen doen?

Weke stukken lenen zich daarvoor?

Op welk(e) instrument(en) mogen/kunnen de kinderen spelen?

Kunnen de kinderen al een begeleiding met eenvoudig slagwerk spelen?

Attenderen op het bestaan van de diverse verenigingen.

Uiteraard op de eigen plaatselijke verenigingen.

Plaatselijke Harmonieën en Fanfares benoemen als orkestvorm.

Waar kunnen de kinderen op letten wanneer ze een (uw) orkest op straat zien lopen?

Het vaandel. (Hier kan wellicht nog iets speciaals over gezegd worden)

Het rooster.

De voorkeuren in tijd van de diverse scholen worden geïnventariseerd. Iemand werkt dit uit en zet het om in een werkrooster.

Wanneer één en ander in kannen en kruiken is (dus ook met de vrijwilligers) wordt dit ter bevestiging aan de scholen toegezonden, samen met het inhoudelijke programma wat u die

middag wilt bieden.

Bevestiging gegevens.

Vooraf worden de scholen benaderd en gevraagd of er een cassettedeck aanwezig is en of we daarvan gebruik kunnen maken, verder informeert u naar het Orff-instrumentarium en wat daarvan nog aanwezig is. Bovendien kunt u naar de groepsgrootte vragen en naar de juiste lestijd. Hierna wordt de definitieve bevestiging met het programma met datum en tijd aan de scholen toegezonden.

De les zelf.

Een les zoals uitgevoerd is in ons land.

Het programma ziet er als volgt uit:

1. Voorstellen.
2. Appelleren aan de kennis van de leerlingen en belangstelling wekken.
3. Iets vertellen over de oorsprong en geschiedenis van de blaasmuziek.
4. Het ontstaan van Harmonie- en Fanfaregezelschappen.
5. De verschillen tussen Harmonie- en Fanfarekorpsen, Brassband, Drumband (en eventueel) Malletband.
6. Welke instrumenten we in de drie orkestvormen vinden.
7. Waaruit bestaat een drumband.
8. We willen een paar stukjes muziek ten gehore brengen.
9. De kinderen worden actief bij het geheel betrokken.
10. Sluiting.

Uiteraard zal veel afhangen van de belangstelling van de kinderen zelf; dit zal voor het grootste deel het verloop van de les bepalen. Zorg in elk geval voor een constante interactie met de kinderen. Betrek ze bij alle onderwerpen door vragen te stellen of 'gekke' geluiden op een instrument te maken, enz. Wellicht heeft de school wandplaten waarmee u één en ander kunt verduidelijken. Een bezoek aan de school kan verhelderend werken. Bovendien staan de hulpmiddelen gereed wanneer u komt. Wanneer u met een beamer wilt werken kunt u op internet rondsnoeffen. De wandplaten van Isings bijvoorbeeld staan op internet.

Geschiedenis

- De oorsprong van de blaasmuziek vinden we in het grijze verleden. In de Bijbel lezen we al dat direct na de schepping Jubal muziekinstrumenten bouwde. Hoever we ook terug gaan in de geschiedenis, mensen hebben altijd al muziek gemaakt. In onze westerse beschaving moeten we de oorsprong zoeken in middeleeuwse tijden.
- Op veel kastelen vond je doorgaans één of meer muzikanten, pijpers genaamd, die op allerlei instrumenten speelden. Deze vermaakten de kasteelheer in de koude winter met muziek. Een groot haardvuur, grote lange tafels met eten en daaromheen muzikanten, de troubadours, spelend bij het banket (waar ze overigens zelf niets van kregen).
- Later werden de steden machtiger, ze namen torenwachters en stadstrompetters in dienst die de komst van hooggeplaatste vrienden met trompetsignalen aankondigden of waarschuwden voor vijandelijkheden. Rijke burgers lieten zich vermaken door muzikanten, waardoor de stadstrompetter een vast inkomen kreeg. Ook stond hij wel in dienst van de kerk. (Bach bijvoorbeeld als cantor van de Thomaskerk te Leipzig). Later lieten rijke lieden zich omringen door complete hoforkesten. (Haydn, Mozart, enz.)
- Bij de vele oorlogen maakte de trompetter zich onmisbaar (80-jarige oorlog, 80 jaar lang!!!). Hij gaf op zijn trompet het signaal voor de aanval. Dit klonk het hele slagveld over, iedereen kon dit horen (trompetsignaal laten horen: Aanvallen!). Omdat hij daarvoor in de nabijheid van de bevelvoerder stond straalde hij diens macht uit.
- Bij de legers in latere tijden kenden ze ook muzikanten: tamboers en pijpers. Die begeleiden de soldaten wanneer ze lange marsen moesten maken. Op de maat van de muziek loop je immers beter. Wel liepen ze veel langzamer dan ons huidige marstempo.

- We komen de muzikanten ook tegen op kermissen en jaarmarkten. Hun beroep was niet erg in tel. Ze trokken, samen met bedelaars, dieven, rovers en ander soort lui in grote groepen langs de wegen. Door armoede gedwongen, of om lijfeigenschap te ontlopen koos men voor zo'n beroep.
- In de steden werd volop muziek gemaakt. De rijkere inwoners vermaakten zich met salonmuziek. Ze gingen in groepen thuis musiceren. Hier ligt de bakermat van de amateurmuziek.
- Na de Franse revolutie kwam het militaire orkest in de mode. Die gaven op regelmatige tijden openluchtconcerten. Voor de mensen uit de 19e en het begin van de 20e eeuw een grote gebeurtenis. Iedereen ging kijken en luisteren. Vooral de zondagmiddagconcerten stonden in hoog aanzien. Het korps speelde dan in een muziektent. Een platform met palen (net een hooiberg) waarop een dak zat. ("Hoor de muzikanten, spelen in de straat")
- Om de arbeiders afleiding te bezorgen en ze meer aan het bedrijf te binden richtten fabrikanten muziekverenigingen op. Het militaire orkest stonden model voor de bezetting: de instrumenten waarop ze speelden. Niet alleen fabrikanten, ook kunstliefhebbers stichtten muziekverenigingen. Hoort daarbij ook het ontstaan van uw of andere plaatselijke verenigingen?

Nu is het tijd voor een muzikaal intermezzo.

Hierin spelen de aanwezige muzikanten een paar vlotte en bij de leerlingen bekende melodietjes. U kunt ze laten meeklappen of -zingen. Ook kunt u met wat aardigheidjes de spanning erin houden. Laat ze raden welk instrument bijvoorbeeld een bepaalde melodie speelt. Ook kunt u vooraf enkele fragmenten laten horen zodat ze even later zelf kunnen horen hoe één en ander in elkaar past. Laat ze op dit moment nog niet in beweging komen door mee te spelen, anders krijgt u ze waarschijnlijk niet meer rustig en kunt u niets meer overbrengen.

De verschillende orkestvormen.

Hiermee zijn we gekomen aan het verschil tussen een Harmoniekorps, een Fanfarekorps en een Brassband. Om deze orkestvormen te laten horen kunt u een Cd meenemen.

De verschillende orkestvormen. (hierbij worden de instrumenten getoond!)

- De Harmonie is de oudste vorm van de drie orkesten, ze is afgeleid van het symfonieorkest. In dit orkest hebben de klarinetten de hoofdrol; zij spelen de melodie. Behalve klarinetten vind je er ook een fagot, een hobo (houten instrumenten) en saxofoons. Van de koperinstrumenten zijn er hoorns en trompetten. Daarnaast zijn er allerlei slaginstrumenten.
- In een Fanfare zijn de bugels het belangrijkste, zij vertolken de melodische lijn. Hier spelen alleen koperinstrumenten mee. Ook is er een uitgebreide saxofoongroep en uiteraard het slagwerk. Deze orkestvorm is Nederlands/Belgisch van oorsprong en komt alleen (nog) voor in ons land en België.
- De Brassband komt uit het buitenland. Hierin voeren de cornetten de hoofdtoon. Deze orkestvorm is komen overwaaien uit Engeland. In dit orkest bevinden zich geen saxofoons. Uiteraard is ook hier het slagwerk vertegenwoordigd.
- Het slagwerk vervult een speciale rol. Zij zorgen voor het ritme en ondersteunen het tempo. Ook zorgen ze voor speciale effecten. We kennen een grote hoeveelheid slaginstrumenten: grote- en kleine trom, pauken en bekkens, triangel, tamboerijn, enz.
- Drumbands zijn geheel samengesteld uit slagwerk. Moeilijke ritmes en technische slagwisselingen zorgen voor de noodzakelijke variatie. Het bestaat uit grote en kleine trommen, dieptrommen paukentrommen en bekkens. Veel andere effectinstrumenten zijn toegevoegd. Bij sommige drumbands worden ook melodie-instrumenten gebruikt, als: lyra, klokkenspel,

xylofoon, marimba, enz. We spreken dan van een malletband. Binnen de les van deze middag staan ze naast het fanfareorkest.

De instrumenten.

- Instrumenten kunnen we in de eerste plaats verdelen naar de manier waarop klank ontstaat. We kunnen ook het materiaal waarvan ze gemaakt zijn als norm nemen. Voor vandaag is het makkelijker om ze in te delen naar klank. Dit wil zeggen, in scherp en zacht koper. Trompetten klinken scherp, trombones ook. Bugels hoorns, en baritons hebben een veel mildere klank. (laten horen) Samen bepalen ze de klank (de sound) van het orkest.
- Het kleinste instrument in ons orkest is de Es-cornet. (zien en horen) Het speelt ontzettend hoog. Het grootste is de Bas-tuba: de Bes-Bas, die speelt laag. (laten zien en horen) Aan de vorm en grootte kun je al wel zien dat het een machtig instrument is. Hij vormt het fundament van het orkest. Daartussen bevinden zich: trompet-bugel-hoorn-bariton-tuba-euphonium en de Es-Bas.
- Een speciale groep binnen de fanfare vormt de saxofoonfamilie. Genoemd naar hun Belgische uitvinder Adolphe Sax. Deze instrumenten zijn onderverdeeld naar de menselijke stem in: Sopraan-, Alt-, Tenor- en Baritonsaxofoon.

Een uitgeschreven les.

Omdat niet iedere amateurmuzikant over de juiste pedagogische achtergrond en vaardigheden beschikt is het raadzaam een uitgeschreven les ter beschikking te hebben. We stellen deze hierbij beschikbaar.

De vet gedrukte delen zijn als leessteun bedoeld.

Goedenmiddag/morgen,

Eerst willen we ons even voorstellen. Dat doen we muzikaal. Ik noem de namen en de muzikanten bespelen daarop hun instrument. "Voornaam"(of achternaam): sopraansax, tot slot mijn naam, ik ben "Naam", vandaag heb ik de leiding.

*Vanmiddag/morgen willen wij jullie iets **vertellen** over muziek; en in het bijzonder over **blaasmuziek**. Maar eerst wil ik iets **zeggen** over **ons zelf**. Wij zijn **amateur-muzikanten**, ... juist die voor hun **plezier** muziek maken. **Waarom** we hier zijn en dit doen? Omdat het **samen blazen met jonge mensen** in zo groep zo enorm **leuk** is. Voor zover even het **hoe** en **waarom**.*

***Wie** van jullie weet niet wat **blaasmuziek** is? **Iedereen**, zo, dat is knap? Vertel jij dan maar eens wat het is. Of wil jij het **proberen**? Juist, muziek gemaakt op/met **blaasinstrumenten**. Nu **weten** we dus wat blaasmuziek is. Je kunt natuurlijk op nog veel **meer instrumenten muziek** maken. Wie noemt een paar **muziekinstrumenten**? Maar wat zijn blaasinstrumenten?*

***Hoe lang** zouden **muziekinstrumenten** al bestaan denk je? Heel vroeg, jaren geleden, in **Bijbelse** tijden al, maakten de mensen muziek en **bestonden** instrumenten al. **Jubal** wordt genoemd als de **eerste** (muziek)instrumentenmaker.*

*In het **begin** stampten de mensen op de **grond** om het **ritme** van hun **dans** aan te geven. Kijk maar naar de **indianen**. Vaak had dit met **godsdienst** te maken. Ze zullen dus eerst wel **ritme-instrumenten** gemaakt hebben. Instrumenten die de **maat** van de dans versterkten.*

*Al gauw ontdekten ze dat je met allerlei **dingetjes** geluid kan maken die de **maat** versterken. Allerlei instrumenten **ontstonden** en alles was **bruikbaar**. Wanneer het maar wat extra **toevoegde**. Wat extra geluid bijvoorbeeld. Meestal maakten ze gebruik van **plaatselijke** materialen die ze in de **natuur** vonden.*

*Zo gebruikten ze ook stokken en dergelijke **Claves** noemen wij ze. En hier heb ik de **vibraslap**. Hoor je. Wie heeft **enig idee** waar dit vandaan komt? De **naam** die het in de verschillende **talen** gekregen*

heeft, heeft bijna altijd iets met een **kaak** te maken. Ooit is er iemand geweest die de kaak van een dier **gevonden** heeft. Een kaak die bijvoorbeeld aan het **strand** lag en **gebleekt** was door de zon. In die kaak zaten **losse tanden** en **kiezen**. Wanneer je er op **sloeg** ging het hele zaakje **rammelen**. Nou dat kon je dus mooi gebruiken in het **orkest** en het rammelde lekker mee op het **ritme**. Zie je wel dat je van **alles kan gebruiken**?

En alles was **bruikbaar**. Hebben jullie zelf wel eens een **muziekinstrument** gemaakt. Nee? **Maken** jullie dan **geen fluitjes** meer van een **wilgentak**? Dat is toch een **fluitje** van en cent.

Vroeger noemde men alles waarop je muziek kon maken een **tromme**. Kijk maar naar woorden als **trommel** en **trompet** of **trombone**. Dit **tromme** werd ook wel verbasterd als **trumme** en vandaaruit **drumme**. Waarmee we bij de **drumband** zijn aangekomen. **Slaginstrumenten** en **blaasinstrumenten** met dezelfde **beginwoorden**.

In de tijd van de **ridders** waren er **torenwachters**. **Muzikanten** die met hun blaasinstrument op de **toren** stonden en de wacht hielden. Wanneer er dan een **vijand** aankwam bliezen ze **hard** op hun **toeter** om de mensen te **waarschuwen** voor het gevaar dat in **aantocht** was. 's **Winters** bliezen ze alleen of met meerderen in de **ridderzaal** tijdens het banket.

In de **ridderzaal** stonden dan **grote lange tafels** met **gebraden** varkens, kippen, wild en ander **lekkers**. De **minstrelen**, want zo werden ze genoemd, moesten dan muziek maken. De ridder en zijn **visite** zaten lekker te **eten**. Nee, de **muzikanten** kregen **niks**, ze mochten **hongerig** toekijken.

Toen de **steden** meer macht kregen, vormden ze een eigen **verdediging**: de **schutterij**. Hierbij waren ook **muzikanten** nodig. Met veel **tromgeroffel** en **muziek** - met vliegende vaandels en slaande trom - rukten ze uit. De **rijkere burgers** namen zelf muzikanten in dienst om voor hen te spelen. Zo kregen de **muzikanten** een vast inkomen. Soms stonden ze in **dienst** van de **kerk** en dirigerden het **kerkkoor**. **Bach**, bijvoorbeeld als cantor van de **Thomaskerk** te Leipzig. Nog rijkere lieten zich vermaken door **complete hoforkesten** (**Haydn**, **Mozart**, enz.)

In het **leger** hadden ze ook **blazers**. Tijdens een **oorlog** moesten de soldaten de **bevelen** van hun bevelhebber: de **generaal**, kunnen horen. De soldaten moesten **weten** wanneer ze gingen **aanvallen**, **te-rugtrekken** of naar **links** of **rechts** moesten. Voor elk van deze bevelen had men een **signaal** uitgedacht. Horen? **Opstaan!** (reveille), **Aanvallen!** Zo'n **trompettist** was dus een **belangrijk** man, hij stond immers **altijd** bij de **bevelhebber** in de **buurt**. Wanneer soldaten van het éne punt naar het ander trokken, gebeurde dat lopend: op mars. Daarbij werden ze met muziek begeleid. Dan loop je immers makkelijker.

Meerdere **speelmannen** vormden soms een **orkest**. Wie van jullie kan mij **vertellen** wat een orkest is? Nou vertel jij dan maar eens **wat** het is. Dus: een **aantal muzikanten** die **gezamenlijk muziek** maken. In de **vorige eeuw** gaven **militaire orkesten** (uit het leger dus) regelmatig **concerten**. Dit vonden de mensen zo **mooi** dat ze dat **zelf** ook wilden. **Fabrikanten** richtten **muziekverenigingen** op. Maar ook de **kerken** hadden er belang bij. Daar hielpen de muzikanten bij de **kerkdiensten**. In het **Zuiden** en **Oosten** van ons land zie veel **R.K. -orkesten**.

Soms was het een **kunstliefhebber** of een **schoolmeester** die een **vereniging** oprichtte. Ook werd ter **gelegenheid** van een **feestelijke gebeurtenis** een **vereniging** opgericht. Met de **kroning** van Koningin **Wilhelmina** zijn een heleboel muziekverenigingen **opgericht**. Ze kregen dan vaak de **naam** van de **gelegenheid** waarbij ze opgericht waren bijvoorbeeld "**Wilhelmina**". In onze plaats zijn dat:

Soms was het een **muzikant** die een muziekvereniging **oprichtte**. Zo was er in "Plaats" een **stadsmuziekmeester**. Hij richtte "**Het Fanfarekorps**" op. Later kwam er een **Harmonievereniging** "**De Harmonie**" bij. En in de jaren **zestig** werd Brassband "**De Brassband**" opgericht.

Zo, nu de **orkesten**. Daarnet heb ik al gesproken over een **Harmonie**, een **Fanfare**, en een **Brassband**. De **verschillen**? Enig idee? Wie denkt dat-ie het weet? In een **Harmonieorkest** spelen naast **koperen** ook **houten** instrumenten. De **houten** instrumenten zijn daar zelfs het **belangrijkst**. Zij spelen de **melodie**. In een **Fanfare** spelen **geen** houten instrumenten mee. De **Bugels** zijn het **belangrijkst**.

Ik heb hier een stukje van een **mars** "**Blaze Away**". Het wordt gespeeld door de **Belgische Luchtmacht**kapel. Dit is een **harmonie-orkest**. Wanneer je goed luistert hoor je de **lichte harmonieklank**. Je **hoort** dus de **klarinetten** en een **fluit**.

Het HARMONIEORKEST bestaat uit houten instrumenten zoals: **klarinetten, hobo en fagot**. Daarnaast vormt het **koper**, de instrumenten van koper **gemaakt**, een belangrijke groep. Dat zijn: **trompet, cornet, trombone, bariton, tuba** en de **bassen**. Verder spelen er ook **saxofoons** in mee. Het **slagwerk** (de trommels) maken het geheel compleet. Het **hout** heeft de **melodie**. Hiervan heb ik een voorbeeld. Het is een bekend stukje, namelijk: de "Second Walz" (je weet wel, door André Rieu). Het wordt gespeeld door de **Johan Willem Friso Kapel**. De **melodie** hoor je in de **klarinetten**. Let op de **lichte klank** van deze instrumenten.

Een FANFAREKORPS is samengesteld uit **koperen** blaasinstrumenten met **saxofoons** en **slagwerk**. Deze koperinstrumenten zijn: **Bugel, cornet, trompet, trombone, bariton, tuba** en de **bassen**. Uiteraard bestaat het **slagwerk** uit verschillende **trommels** en **effect-instrumenten**. Van deze orkestvorm heb ik "El Bimbo" een stukje Zuid-Amerikaanse muziek. Het **Frysk Fanfareorkest** voert dit uit. Luister maar eens goed dan hoor je duidelijk de **ronde klank**. De typische, warme **bugelklank** is ook hoorbaar.

De BRASSBAND is een orkestvorm die uit Engeland is over komen **waaien**. Hierin spelen alleen maar **koperen** blaasinstrumenten mee. **Geén saxofoons**. Maar wel **slagwerk**. Uiteraard hebben we ook een stukje **Brassbandmuziek** bij ons. Wat je nu gaat horen wordt gespeeld door de **Black Dyke Mills Band**. Eén van de **bekendste** Brassbands van Engeland. Het is de mars "Arsenal". Hoor, hoe de **melodie** in de cornetten zit. **Milder** van klank dan een trompet. Het klinkt heel **licht** en **doorzichtig**.

Wat we nu gehoord hebben zijn wel de belangrijkste **blaasorkesten**. Zijn er **nog meer**? Jazeker, maar voor vandaag is dit **genoeg**. [Is er uw plaats een blaaskapel dan moet die zeker genoemd worden.]

Naast de **blaasorkesten** kennen we ook nog de DRUMBANDS. Wie van jullie kan mij vertellen **wat een drumband is**? Juist allemaal **trommels**. En zelfs allerlei **verschillende** trommels. **Grote** en **kleine** trommels, **diepe** en **ondiepe**. Daarnaast nog allerlei **effectinstrumenten**, (waarover **straks** meer). Het **slagwerk** vervult een **speciale rol**. Zij **ondersteunt** het **ritme** en **tempo**. Sommige **drummers** vormen samen een **drumband**. Het volgende stukje geeft zo'n stel '**trommelaars**' te horen. Let op de **zwaardere** en **lichtere** trommels. Dus **groot** en **klein**. Het is het **Nationaal Slagwerkensemble**.

Als laatste groep naast de drumband noemen we nog de MALLETBAND. Een groep **slagwerkers** met **melodie-instrumenten**. Dit kan een **xylofoon** zijn, maar ook een **klokkenspel** of een **marimba** of iets dergelijks. Het zijn Drumbands met een eigen **melodielijn**. Dit noemen we "**Malletband**". In het volgende **fragment** speelt Malletband "Soli Deo Gloria": "Oyé mí canto" Hoor je wel dat de **melodie** op een geheel andere **manier** tot stand komt dan met de **blaasorkesten**. Het zijn **marimba's**. Hier slaan ze met **stokjes** op **houten staafjes**. [Dia laten zien]

Van **elke** orkestvorm hebben we jullie een paar **stukjes** laten horen. We hopen dat hierdoor de **verschillen** duidelijk geworden zijn. Natuurlijk zijn er nog **meer orkestvormen**, maar voor nu wil ik het **hierbij laten**.

Er iets van **begrepen**? Anders luister je maar eens met **koninginnedag**. Want "**De Harmonie**" uit **Plaatsnaam** is zo'n Harmonieorkest. "**Het Fanfareorkest**" uit Plaatsnaam, een Fanfare, loopt ook vaak mee in de optocht. En "**De Brassband**" uit plaatsnaam is een **Brassband**. Ook andere orkesten doen mee. Let maar eens goed op. Spelen er klarinetten dan is het een Harmonie. Met bugels is het een Fanfare en met cornetten is het een Brassband. Spelen alleen trommels dan is het een Drumband. En trommels met melodie als marimba's een Malletband.

Dan nu iets over de instrumenten.

Wie weet wat een **trompet** is? Vertel jij dan maar eens wat dat is. In onze orkesten kennen we **scherp koper** en **zacht koper**. Dit wil ik graag laten horen. [Trompet en Bugel] Wat was nu **scherp** en wat **zacht**? Nu kennen we **grote** en **kleine** instrumenten. Wie kan het **grootste** instrument noemen en wie het **kleinste**? Horen?

Nu nog wat **effectinstrumenten**. Jullie hebben het merendeel zelf in **school**. In het algemeen zijn het **ritme-instrumenten**, gebruikt bij **dansen**, waarmee men het ritme aangeeft.

Bekkens: Van Turkse en Chinese oorsprong.

Triangel: Al bekend bij Grieken en Romeinen.

Koebellen: Door Ierse zendelingen als kerkklokken in Europa gebracht.

Templeblocks: Uit tempels in Korea afkomstig.

Werving en Promotie

- Flexatone:** Uit het begin van deze eeuw, men viel voor het geluid.
Guiro: Een schraapinstrument, afkomstig uit Afrika. De naam komt van het Spaanse augurk.
Cabasa: Ook al uit Afrika. Meestal van een harde kalebas met kralen eromheen.
Vibraslap: Ook wel quada. Van een ezelskaak. Werd al eerder genoemd.
Claves: Klankstokjes. Hoog en droog. Ook al genoemd.
Maracas: Rammelaars uit Afrika. Vruchtenschalen met pitten. 'Uitgescholden' voor Sambaballen.
Castagnetten: Van het Spaanse kastanje. Bij Spaanse dansen ter ondersteuning van het ritme.

Slaginstrumenten worden gebruikt voor ritme en effecten. Het zijn:

- Kleine trom:** Ook wel marstrom genoemd. Omdat hij door de soldaten op mars gebruikt wordt.
Grote trom: Ook wel Turkse trom. Naar de Turkse legers die ze naar Europa brachten.
Bongo's: Komen uit Cuba en werden door de neger-slaven gemaakt van hardhouten duigen.
Conga's: De grote broers van de bongo's [en te groot om mee te nemen].
Tamboerijn. Nederlands; Rinkelbom (vragen). Eén der oudste slaginstrumenten.
Hi-Hat: Letterlijk "Hoge hoed". Door een voetbeweging aangeslagen. Hoort bij het drumstel.

Veel van deze instrumenten zijn door de neger-slaven meegenomen naar en Zuid- en Noord Amerika. Verder hebben de Turkse soldaten (Janitsaren) voor behoorlijk wat vernieuwingen gezorgd.

Zo dat waren de **instrumenten**. Tot slot willen we **samen** met jullie wat gaan **spelen**. Zouden jullie ons willen **begeleiden**? Hier heb ik wat instrumenten. Het zijn die welke ik daarnet genoemd heb. Straks **wisselen** we even om. En diegene die nu niet mee kan doen komt **straks** aan de **beurt**. Je mag natuurlijk ook **meeklappen**.

Een paar aanwijzingen: Met mijn hand **omhoog** zijn jullie **stil**. Mijn hand **omlaag** is spelen, en flink **hard** ook. Mijn hand **horizontaal** is **zacht** spelen. Dat gaan we eerst even **oefenen**.

En dit was dan het **eind** van de **les**. Vonden jullie het **leuk**? Zo leuk is nou **samen spelen** bij een **muziekvereniging**. Voor ons is het ook **nieuw**, maar we hebben het met **plezier** gedaan. Tot slot nog even het volgende. Wanneer jullie **belangstelling** hebben voor de **blaasmuziek**, overleg dan eens met je **ouders**. In onze plaats zijn **meer verenigingen** die muziek maken. Een **zangvereniging** maakt trouwens ook **muziek**, heb je daar wel eens aan gedacht?

Het samen **musiceren**, want zo heet dat, is erg **gezellig**. Je moet er **echter** wel wat voor **doen**. Net als bij voetballen moet je iedere dag **oefenen**, **trainen**: elke dag een poosje **blazen**. Het zou best leuk zijn wanneer we elkaar later nog eens **ontmoeten** en we tegen elkaar kunnen zeggen: "Weet je nog van die dag op school?" Daardoor ben ik gaan **muziek gaan maken!** Ons doel van deze middag is dan geheel bereikt.

Wij wensen jullie nog een fijne dag en fijne muzieklessen.

Sluiting.

Omdat er geen werving richting uw korps plaatsvindt, moet de nadruk van deze middag duidelijk liggen bij het promoten van de blaasmuziek in het algemeen. Uiteraard kunt u de leerlingen wél wijzen op het bestaan van de verschillende plaatselijke verenigingen en welke verenigingen uit de buurt er met een plaatselijk feest (dit kan ook Koninginnedag zijn) in uw plaats optreden. "Behalve de plaatselijke verenigingen" In dit geval maakt u géén reclame voor een bepaalde vereniging en kunt u dit als afsluiting gebruiken. Ook mag u de leerlingen wijzen op uitvoeringen en concerten die door de verschillende verenigingen gegeven worden. Mits het algemeen gehouden wordt kan dit geen bezwaar zijn.

U benadrukt het sociale aspect van het samen musiceren en het plezier dat daarmee verbonden is. Ook kunt u de leerlingen wijzen op uitvoeringen en concerten die door de verschillende verenigingen gegeven worden. Dit geldt natuurlijk ook andere 'muziekmakende' verenigingen zoals zangverenigingen. Uiteraard is het mogelijk en zelfs aan te bevelen met een stukje blaasmuziek de les te beëindigen.

Schoolconcert.

Wanneer de gelegenheid dit toelaat en u binnen uw korps voldoende mensen voor dit doel op de been kunt krijgen, kunt u dit informatieve gebeuren afsluiten met een openbare repetitie van ongeveer één (les)uur. Dat hierin slechts 'lichte', maar vooral aansprekende muziek gemaakt wordt, spreekt voor zich. Denk hierbij aan bewerkingen van "liedjes" uit de top-100.

Evaluatie.

Het is goed om tussentijds de lesmiddagen/morgens te evalueren. Foutjes kunnen er dan tijdig uitgehaald worden.

Na de les.

Stukje in de krant.

Na afloop van de lesmiddagen/morgens plaatst u een stukje in de plaatselijke of regionale krant over het verloop van deze promotie-activiteit. U geeft kort een verslag van het doel en de inhoud van deze lessen en het resultaat ervan. Doorgaans is het verstandig zelf een stukje voor de redactie te schrijven en digitaal aan te leveren, plaatsing is dan vaak geen probleem. Onderstaand een stukje zoals dat in een plaatselijke krant gestaan heeft.

"Het Fanfarekorps" promoot blaasmuziek.

Muziekverenigingen in de samengevoegde gemeenten "Plaatsnaam", besloten ieder op eigen wijze blaasmuziek onder aandacht van de schooljeugd te brengen. Een groep muzikanten van muziekvereniging "Het Fanfarekorps" heeft in de afgelopen maanden alle basisscholen binnen de gemeente "Plaatsnaam" bezocht met als doel het promoten van de blaasmuziek. Op "De Basisschool" werd een gastles verzorgd waarin ondermeer aandacht werd geschonken aan de geschiedenis en het instrumentarium van het blaasorkest. Dit leidde naar Middeleeuwse tijden met torenwachters, minstrelen en troubadours. Trompetters, die door middel van signalen allerlei troepenbewegingen ("aanvallen") aangaven en legermuziekkorpsen die marcherende soldaten begeleiden, duiden op het belang van militaire muziek. Dit bracht de leerlingen bij het ontstaan van amateur-muziekverenigingen en de oprichting van (de/het) plaatselijke muziekkorps(en). Hierbij kwamen de verschillen tussen harmonieorkesten, fanfarekorpsen, brassbands en drum- en malletbands aan de orde. Vervolgens was het tijd voor de afzonderlijke 'toeters'. De blaasmuziek kent een keur aan (hoe kan het ook anders) blaasinstrumenten. Het verschil tussen zacht en scherp koper werd hoorbaar duidelijk gemaakt, daarnaast werd over verschillende muziekinstrumenten (hoorn, trombone, bas, saxofoon, enz.) uitleg gegeven. Het instrumentarium van de slagwerker kwam ook aan de orde en bleek nogal exotisch en internationaal van aard. Een veelheid aan effectinstrumenten passeerde de revue: ezelskaken met rammelende tanden en kiezen (vibraslap), kalebassen (cabasa's), pompoenen (guiro's), enz. gaven aan dat de oorsprong van deze instrumenten over heel de wereld verspreid ligt. Met "Vader Jacob", "Kortjakje" en "Hoedje van papier" hebben de leerlingen met veel enthousiasme en grote inzet samen met de blazers gemusiceerd. De kindergezichten straalden van plezier; en daar ging het uiteindelijk om: laten zien hoe leuk het samen muziek maken is. De vele positieve reacties van zowel kinderen als van de leiding, duiden erop dat het een goede actie geweest is.

Advertentie

Uiteraard kan hierbij een advertentie met een oproep tot nieuwe leerlingen geplaatst worden. Dit hangt uiteraard van uw situatie af. Onderstaand is een voorbeeld gegeven van een advertentie in een plaatselijk blad naar de boven omschreven actie.

Advertentie.

Bij de jeugd van "Het Fanfarekorps" is nog plaats voor enthousiaste blazers en slagwerkers. Komend

seizoenen willen we met het jeugdorkest een aantal bijzondere activiteiten ondernemen. Je bespeelt nog geen instrument? Dat is geen probleem; wij leren je dat snel genoeg. Wanneer het samen-musiceren je wat lijkt, is dit wellicht wat voor jou en kun je contact opnemen met:

*Naam jeugdbestuurslid
telf. 123-4567890*

Het resultaat.

De leerlingen en leerkrachten op de basisscholen zijn over het algemeen zeer enthousiast. Desondanks zal een actie niet altijd direct een concreet aantal leerlingen opleveren. Wel kweekt u met dit soort acties aanzien en wordt daarmee een goede naam opgebouwd (promotie). Hierop kan worden voortgeborduurd. Met een regelmatige herhaling van de actie (per half jaar of jaarlijks) zal op wat langere termijn zeker winst te behalen zijn.

Jaarlijks terugkerend?

Het effect van 'het promoten van de blaasmuziek' heeft doorgaans een goede uitwerking en vormt een ondergrond waarop u opnieuw binnen de schoolmuren kunt komen. Ga hier echter wel uiterst voorzichtig mee om; eenmaal binnen wil nog niet zeggen dat dit een jaarlijks terugkerend gebeuren kan worden. Het vergt veel overleg, vooral met degene die de muzieklessen normaal verzorgt.

Evaluatie.

Wellicht kunt u de acties een volgende keer wat anders aanpakken zodat het 'blaasgedeelte' wat meer aandacht krijgt. Het slagwerk is makkelijker te bedienen en daarom zeer geschikt voor dit soort lessen, het bepaalt echter ook de aandacht voor deze richting van de muziek. Wanneer er teveel geappelleerd wordt op het (oer)ritmegevoel van de leerling, maken die een keus voor het slagwerk en met name de drumband. Wanneer het 'blaasgedeelte' wat meer aandacht krijgt zal de keus van de leerling wellicht ook anders gericht worden. Deze keuze is te sturen door meer (blaas)instrumenten mee te nemen waarop de leerlingen zelf kunnen meedoen. Een probleem daarbij vormen de kosten van de eventuele beschadigingen. Met een schoolconcert is er een mogelijkheid om leerlingen te winnen. Hoe de tijdsduur (een lesuur is 50 minuten) praktisch uit te werken is vormt een nieuwe uitdaging.

Schooljeugd en de jaarlijkse uitvoering.

Stuur leerlingen van de lagere scholen die u bezocht heeft een uitnodiging (met een vrijkaartje) voor de jaarlijkse uitvoering of concert. U geeft daarmee een vervolg aan het bezoek aan de basisscholen. De muziekkeus zal dan wel aanpassing vergen in de richting van de jeugd, anders krijgt zo'n uitnodiging - onbedoeld - een negatieve uitwerking. Ook kunt u dezelfde groep uitnodigen voor een speciale repetitie. Zelfs zou die in het schoolgebouw kunnen plaatsvinden in de vorm van een introductieconcert. Leerlingen zijn op eigen terrein en er is geen drempelvrees. Uiteraard hangt één en ander van de plaatselijke situatie af.

Plannen voor een openbare repetitie.

Na het bezoek aan de scholen kunt u de leerlingen uitnodigen voor een openbare repetitie. De brief aan de school kan er als volgt uitzien:

Ons bezoek vorig seizoen aan de scholen voor basisonderwijs in "Plaatsnaam" en omstreken hebben wij als zeer prettig ervaren. Bij de nabespreking ervan bleef echter bij ons de gedachte spelen, hoe kunnen we één en ander nóg beter vorm geven. Hoe brengen we leerling begrip bij van het reilen en

Werving en Promotie

zeilen van een orkest (muziekvereniging). Hoe kunnen we dit handen en voeten geven. Met de hele vereniging naar school komen zou een mogelijkheid zijn maar dat geeft voor beide kanten problemen. U heeft al werk genoeg zonder ons en wij krijgen overdag de leden niet bij elkaar. Onze gedachten gaan daarom uit naar een soort openbare repetitie. Hier kan dan uiteen gezet worden hoe een orkest als het onze in elkaar zit. Hoe spelen de verschillende instrumenten en hoe zijn ze gebouwd. Wat zijn de stemmen en hoe klinkt het samen. Wellicht willen de leerlingen zelf ook eens proberen enkele instrumenten te bespelen, ook daar is gelegenheid toe. Uiteraard is dit plan gebaseerd op vrijblijvendheid; de leerling maakt zelf uit of hij gaat. Om niet alle scholen gelijktijdig te moeten ontvangen (dat wordt voor ons ook moeilijk) stellen we de volgende data voor:

9 mei voor de openbare school "Het Stadsschool".

15 mei voor de school "De Basisschool".

22 mei voor de school uit "Plaats".

29 mei voor de school uit "Deelgemeente".

Wanneer een leerling om een of andere reden niet op de geplande datum kan is hij ook uiteraard ook welkom op een ander tijdstip. We hopen op veel leerlingen.

Namens "Het Fanfarekorps" hopen we op een tot ziens.

Uw korps organiseert een jeugddag.

U zet een advertentie en nodigt aansluitend aan het schoolbezoek alle leerlingen uit.

"Het Fanfarekorps" gaat een jeugddag organiseren en nodigt jullie, jongens en meisjes uit om op kennis te maken met onze vereniging. Tijdens deze dag krijgen jullie allerlei informatie over het orkest, drumband en majorettes. Natuurlijk mag je de verschillende instrumenten ook zelf uitproberen, de muzikanten zullen je er graag bij helpen. Omcirkel de datum vast op de kalender. Meer inlichtingen over de jeugddag van "Het Fanfarekorps" volgen.

4. Activiteiten gericht op jeugdigen.

Behalve gericht op het basisonderwijs, zijn er ook andere activiteiten die (jonge) mensen rijp maken voor het maken van muziek. Soms is samenwerking met anderen verstandig. Te denken valt hierbij aan muziekscholen, instituten voor creatieve ontwikkeling en dergelijke. Contacten met Pabo's kunnen leiden tot het in de nabije toekomst organiseren van activiteiten binnen het basisonderwijs. De studenten kunnen hier wellicht studiepunten mee verdienen. Zeker op de langere duur kunnen deze contacten vruchtbaar blijken.

Bedenk projecten waarbij jeugdigen betrokken worden. Dat jongeren in de schijnwerpers staan en de belangstelling van anderen op zich gericht weten, wordt als positief ervaren; "je telt immers mee". Biedt bovendien attractieve faciliteiten waardoor ze komen en vooral blijven komen. Promoot zonodig evenementen speciaal voor de jeugd.

Om jeugd te bereiken is het van belang dat het onderwerp zo aantrekkelijk mogelijk wordt gemaakt. De aandacht moet steeds vastgehouden worden. Dat vergt een goede, grondige voorbereiding met duidelijke doelstellingen.

Opleiding.

Aandacht aan de jeugd, jeugdorkest en opleiding, mogelijk in combinatie met basis- en/of muziekscholen heeft een goede uitwerking en levert doorgaans veel op. Een goed opgezette jeugdopleiding, compleet met beleidsplan en activiteitenoverzichten werkt goed in de richting van jeugdigen. Het geeft ze de indruk serieus genomen te worden.

Play-inns.

- Een bepaalde muziekvereniging heeft een ledenwerfactie met een play-inn georganiseerd. Op deze dag kon ieder die een instrument kon bespelen of in zijn of haar bezit had meedoen. Men ontving een proefles en kreeg na afloop een informatiepakket mee. Dit heeft de vereniging geen windeieren gelegd: het leverde 11 leden op.
- Een play-inn kan ook met een 'wegwerp orkest' gevormd worden. Samengesteld met jeugdigen uit de omgeving. Dit orkest staat dan onder leiding van een gastdirigent en geeft een concertje. Vooral de nadruk op jeugdigen heeft een grote uitstraling naar toekomstige muzikanten. Dit soort concertjes is voor jonge leden leuk en bovenal stimulerend. Organiseer dit regionaal, dan is er misschien ook ergens een subsidiepot te vinden!
- Voor de organisatie van zo'n evenement kunt u aanspraak maken op diensten van de Landelijke Muziek Organisaties. Zij weten hoe u daarmee om moet gaan en kunnen u adviseren of helpen, vooral wanneer dit een regionaal karakter draagt.

Binding

Om jeugd te behouden moet men veel aan verenigingsbinding doen. Hierbij worden vooral jongeren betrokken. Bij dit soort evenementen worden hoge eisen gesteld aan de leidinggevenden. Zij immers bepalen voor een groot deel het zich welbevinden van de jongere binnen 'de Muziek'. Verder dient veel werk en aandacht gestoken te worden in het organiseren van uiteenlopende (jeugd)evenementen als: jeugdweekends, samen zwemmen, discobezoek, collectes (onder begeleiding van een ouder lid), optredens, etc. Goed georganiseerde evenementen en activiteiten binden de jongere leden aan de vereniging.

Chatbox

Een andere vereniging heeft voor de jeugdleden een eigen chatbox. Hierin is het 'wel en

wee' van de vereniging te lezen. Ook voor het bestuur leerzaam omdat jongeren hierin meestal vrijuit 'spreken' en geen blad voor de mond nemen. Overigens is het zinvol de inhoud van deze chatbox kritisch te volgen. Jeugdigen, onbezonnen als ze zijn, zetten er soms (onbedoeld) ook beledigende of kwetsende teksten op.

Social media

Enkele jaren geleden kwam het gebruik van Social media opzetten. Tegenwoordig gebruikt een groot percentage van de Nederlanders Facebook, Hyves (is inmiddels verouderd) of een andere vorm. Bijna elke website heeft de mogelijkheid om informatie/kennis te delen via deze sociale netwerken. Hoewel de hype wat aan het afnemen is wordt Sociaal Media algemeen geaccepteerd en toegepast. Social media is een verzamelbegrip voor online platformen waar de gebruikers, zonder of met minimale tussenkomst van een professionele redactie, de inhoud verzorgen. Hier worden de meest uiteenlopende internettoepassingen op een gebruiksvriendelijke en vaak leuke wijze met elkaar gedeeld. Het betreft informatie in de vorm van tekst (nieuws, artikelen) geluid (podcasts, muziek) en beeld (Flickr, Picasa, Photobucket, YouTube). Data worden gedeeld via Social media websites. Het zal duidelijk zijn: deze media vormt een enorm sociaal netwerk, waarin jongeren (en ouderen) op allerlei wijze met elkaar communiceren. Onder de noemer sociale media worden onder andere weblogs, fora, WikiPedia, MySpace en sociale netwerken als Hyves, Facebook, NuJij, Schoolbank, LinkedIn, Twitter, Tumblr, Google+, Nedlog, enz. geschaard.

Via deze media delen jongeren verhalen, kennis en ervaringen. Dit doen zij door berichten te publiceren of door gebruik te maken van ingebouwde reactiemogelijkheden. Gebruik maken van deze netwerken is daarom een must voor een jeugdcoördinator.

Studieweekends/jeugdweekend

- Stimuleer de jeugd mee te werken aan studieweekends/dagen. Een paar dagen lang maken ze deel uit van een jeugdorkest. Eén of meerdere muziekstukken worden onder leiding van een bekende (jonge) dirigent ingestudeerd en uitgevoerd. Voor de jeugd niet alleen leerzaam, maar ook plezierig en stimulerend.
- Sommige verenigingen organiseren zelf een jeugdweekend. In zo'n weekend komen verschillende onderwerpen aan bod. Meestal met een muzikale achtergrond. Zo'n weekend kan voor verschillende leeftijden en niveaus georganiseerd worden.
- Een clinic of workshop organiseren ligt in hetzelfde vlak. Ook hierbij kan gebruik worden gemaakt van diensten van Muziek- en culturele organisaties.

Lezingen en studiedagen.

Voor activiteiten met een educatief karakter zou iemand een lezing kunnen verzorgen. Dit kan een speciale lezing over één onderwerp zijn, maar kan ook deel uitmaken van een studiedag. Wanneer zo'n studiedag samen met orkesten uit omliggende gemeenten georganiseerd kan worden, wordt het aantal deelnemers groter en worden de kosten gedeeld. Bovendien is er kans op (project) subsidie. Iemand van buiten de vereniging maakt op de jeugd (en eventuele andere belangstellenden) meer indruk dan een bekende. Uw leverancier van muziekinstrumenten bijvoorbeeld kan vast wel iets vertellen over instrumenten en het onderhoud ervan. Ook op de verschillen in bouw van de uiteenlopende merken en modellen kan, net als over het fabricageproces en de gevolgen daarvan voor de bespeler, een toelichting gegeven worden. De leverancier van slagwerkinstrumenten kan over dit onderwerp (vaak met verve) het één en ander vertellen. Een onderwerp zou kunnen zijn: "Aankoop en onderhoud van muziekinstrumenten".

Evenementen met een educatieve inslag.

- Zet een dag lang, één instrument, of groep van instrumenten centraal. Laat vooral jeugdigen hieraan meedoen. Een gastspreker vertelt dan alles over dat éne instrument. Contracteer hiervoor een bekend instrumentalist die in verschillende sessies leiding aan zo'n dag geeft. Hij vertelt over zijn instrument en speelt verschillende stukjes voor, waarbij al doende het hele instrument aan bod komt en in al zijn finesses wordt uitgelegd. De dag wordt afgesloten met een concert(je).
- Organiseer met alle bespelers van een bepaald instrument, voor de hele omgeving een speciale dag: een "bugeldag" bijvoorbeeld. Uiteraard staat het vrij hier een "klein koperdag" of een "saxofoondag" van te maken. Aan het eind van de dag wordt met alle deelnemers een muziekstuk uitgevoerd. Ook hiervoor geldt, doe met meerdere verenigingen samen.
- Een ander onderwerp is "het orkest en haar samenstelling". Over de bezetting (de samenstelling) van de verschillende muziekverenigingen kan veel zinnigs verteld worden. De HaFaBra-orkesten komen bij dit onderwerp aan de orde, naast Spaanse Banda's met hun vele leden, maar ook blaaskapellen en 'orkesten uit vakantielanden' krijgen nadere toelichting. De achtergronden van de instrumentale samenstelling kunnen uitgelegd worden. Ook worden de instrumenten dan in hun historisch verband geplaatst, waarmee hun plek in het orkest verklaard wordt. Na afloop of tijdens de lezing wordt er gemusiceerd.
- "Alternatieve onderwerpen" kunnen een waardevolle inhoud en een andere benadering geven aan een studiedag/weekend. Te denken valt hierbij bijvoorbeeld aan een fysiotherapeut(e) die vanuit zijn/haar gezichtsveld de blaastechnische kant belicht. Hier kunnen onderwerpen aan de orde komen als: algemene houding, speelhouding (lopend en zittend), gezicht- en kaakspieren, enz. Wanneer het over houding en speelstand gaat, is het goed te weten dat er speciale meubels zijn waarop men (knielend-zittend) automatisch de juiste houding aanneemt.
- Iemand die is gespecialiseerd in embouchure en techniek is de bekende schrijver, trompettist en fysiotherapeut Hans Boschma. Van zijn hand verschenen diverse publicaties. Hij is expert in houding en ademhaling en is als uitvoerend beroepsmusicus uiteraard goed op de hoogte van het onderwerp. (Bosch668@planet.nl)
- Nog zo'n onderwerp dat velen interesseert, is het mondstuk. Henk Rensink heeft zich gespecialiseerd in het aanmeten van allerlei mondstukken bij zowel houtblazers als groot- en kleinkoper-blazers. Hij heeft een unieke methode ontwikkeld waarmee nauwkeurig is vast te stellen welk mondstuk voor een bepaalde muzikant met zekerheid geschikt is. Dhr. Rensink kan zeker een deel van een programma vullen met zijn kennis van mondstukken. Van zijn hand zijn meerdere publicaties over dit onderwerp verschenen. (<http://www.henkrensink.nl/nl/intro.html>)
- Een andere mogelijkheid is om een logopedist vanuit zijn/haar specialiteit de ademhaling te laten belichten. Over dit zo belangrijke onderwerp kan een interessant dagdeel gevuld worden. Als geen ander weet een logopedist wat goede ademsteun voor zowel zangers als blazers betekent.
- Een onderwerp als geluid kan ons door een natuurkundige uitgelegd worden. Docenten natuurkunde (zoals die van het vervolgonderwijs) hebben hiervoor de kennis in huis. Waarschijnlijk is bij uw vereniging wel iemand met deze specialisatie bekend. Het is lang niet altijd een zaak van veel geld om een interessante lezing te organiseren.
- Voor de wat oudere jeugd zou een uitgeverij een alternatief vormen. Bij uitgeverijen vinden werkzaamheden plaats waarvan de muzikanten slechts het eindresultaat te zien krijgen. Het zou interessant zijn deze bezigheden eens uitgelegd te krijgen. Hoe komt een muziekstuk tot stand, wat gaat er aan vooraf, wie schrijft de afzonderlijke partijen en heeft de uitgeverij een stem in de instrumentatie. Welke gegevens kunnen we doorgaans op de parti-

tuur en de afzonderlijke partijen vinden. Wat zijn de mogelijkheden en de onmogelijkheden van de drukker, welke eisen mogen wij als gebruikers stellen? Kortom, onderwerpen genoeg. Dat zou op ook met een excursie in de drukkerij kunnen plaatsvinden.

- BUMA/STEMRA. Hoe komt de componist aan zijn centen? Hoe is dit bij de HaFaBra-verenigingen geregeld? In combinatie met dit onderwerp kan het kopiëren van bladmuziek aan de orde komen. Dat dit verboden is, is algemeen bekend, maar met de achterliggende gedachte en de oorsprong ervan is men meestal minder goed op de hoogte. Wellicht dat BUMA over dit onderwerp het één en ander wil verduidelijken en op een studiedag haar licht over dit onderwerp wil laten schijnen. (<http://www.bumastemra.nl>) (023-7997310)
- Nodig een bekend componist uit voor een lezing, waarin hij de techniek van het componeren uiteen zet. Het is interessant te weten wat de (on)mogelijkheden voor een componist zijn. Zorg dat een stuk van hem op de lessenaar ligt en dat de leerling-muzikanten dit stuk kennen. Hij kan dan zijn visie op de interpretatie (opvatting) van het stuk geven. Onder leiding van de componist kan op het eind van de dag dit muziekstuk worden uitgevoerd. Een leerzaam onderwerp waar men al op meer plaatsen (maar dan met volwassenen) ervaring mee opdeed.
- Voor hetzelfde onderwerp kan een jurylid uitgenodigd worden. Hij kan een lezing houden over festivals en concoursen. De doelstelling, organisatie, jurering, puntentelling, etc. komen op zo'n middag/avond aan de orde. Een muziekstuk wordt dan beoordeeld en nader verklaard, wat ging fout en waar ging men de mist in, waar moest het anders gespeeld worden, enz. Veel 'waaroms' kunnen worden toegelicht. Een verrijking voor de muzikant en een nadere kennismaking met het concoursgebeuren.

Themadag

Elders werd provinciaal een themadag georganiseerd. Het provinciaal jeugdorkest deed hieraan mee. Het gehele project ging niet specifiek over blaasmuziek maar werd breder getrokken: ieder kind met een instrument was welkom. Bij zo'n themadag werd "Ome Willem" wel ingeschakeld; die 'doet het nog steeds goed' bij kinderen. Succes verzekerd en ook als wervend element niet te onderschatten.

Uitwisselingen.

Een uitwisseling met een ander orkest kan voor de jeugd een enorme belevenis zijn. Ze maken die dag kennis met jongeren uit een andere omgeving (of cultuur) maar met dezelfde liefhebberij: muziek maken. Dat bindt ze. De publiekswaarde hiervan moet niet onderschat worden. Opnieuw een stuk promotie.

Bovenprovinciaal spektakel

- Ook wil men voor een groots opgezet spektakel dat een hele dag duurt, een theaterzaal afhuren. In deze voorstelling speelt de jeugd een belangrijke rol. Met behulp van sponsors wil men jongeren bijeen proberen te krijgen. Daarvoor is een platform opgezet. Bij de organisatie en uitvoering van één en ander worden conservatoriumstudenten ingezet (studiepunten). Om te peilen wie interesse heeft, worden scholen uitgenodigd. Men begint ook hier dus aan de basis. Alle verenigingen in drie aaneengesloten provincies zijn uitgenodigd om te reageren. Een soortgelijk plan heeft al eens gedraaid. Daar heeft het veel nieuwe leerlingen opgeleverd.
- Weer ergens anders pakt men het regionaal aan. Hierbij wordt het provinciale jeugdorkest ingeschakeld en worden provinciegrenzen overschreden. Zelfs spannen drie aaneengesloten provincies samen. Er is daarbij geen link naar de individuele verenigingen.

Jeugdconcert

In een plaats gaven 90 jeugdige muzikanten een "jeugdig voorjaarsconcert". Afwisselend brachten de jeugdorkesten van de deelnemende verenigingen een eigen programma. Na een pauze werden de orkesten tot één jeugdorkest gevormd en musiceerden er circa 90 muzikanten.

Workshop

- Ook een workshop doet het nog steeds goed. Kondig hiervoor een tot de verbeelding sprekend onderwerp aan. Wie kan het langst een toon aanhouden op een instrument, wie kan het laagst blazen, enz., enz.
- Roep via een huis-aan-huis-folder jonge mensen op deel te nemen aan een workshop. Op een zaterdagmorgen start u dit (gratis) evenement met een algemene introductie op verschillende instrumenten, waarna een beroepsmusicus (dirigent) het orkest omschrijft, inclusief de rol van de dirigent. De tweede helft van de workshop bestaat uit een open les voor alle belangstellenden. Vereniging hebben er 9 leerlingen aan overgehouden. Voor de eerste (5 of 10) lessen wordt geen lesgelden betaald. Om de kosten te drukken kunnen een deel van de lessen eventueel door verenigingsleden zelf verzorgd worden. Een goede voorbereiding is essentieel voor het slagen van de workshop en de gratis lessen! En dus ook voor de aanloop van nieuwe leerlingen.

Jeugddagen

- Organiseer met drie of meer verenigingen samen een jeugddag. Samen vormen de jeugdleden een groot jeugdorkest. De te spelen werken worden op deze dag samen ingestudeerd. Later op de dag worden ze uitgevoerd voor publiek. 'Samen spelen, onder verschillende dirigenten en met publiek dat speciaal voor jou is gekomen' zijn de kernwoorden. Dit soort dagen wordt overigens door heel het land georganiseerd.
- Organiseer een jeugddag voor leerlingen van basisscholen in uw gebied, plaats of wijk. Tijdens deze dag is er veel te zien, te horen en te doen. Vooral het laatste is van belang, laat ze actief meedoen. Geef leerlingen (en ouders) voorlichting over uw vereniging en haar onderdelen. Breng minirettes, majorettes, twirl, colorguard, drumband, orkest en andere groepen actief onder de aandacht. Probeer de bezoekers bij het gebeuren te betrekken. Laat ze ook eens een instrument bespelen. Ritme geeft mensen een oergevoel, speel (met bijvoorbeeld slagwerk) op dit soort gevoelens in.
- Organiseer een open les blaasmuziek en slagwerk: Laat kinderen en ouders eens kennismaken met de instrumenten van het orkest. Muzikanten spelen iets voor laten de mogelijkheden zien en horen. Uiteraard biedt u de aanwezige kinderen de mogelijkheid het ook eens te proberen; en waarom de ouders niet, ze zijn er immers toch? De stap naar één of meer gratis lessen is dan al snel gemaakt.
- Elders is een jeugddag georganiseerd waarbij samenwerking gezocht is met een Provinciaal/Regionaal orkest. Militaire orkesten - zo ze er nog zijn - geven vaak gratis goodwillconcerten. Die spelen een muziekstuk waarbij majorettes, slagwerkers en blazers - alle disciplines dus - ieder een ogenblik vinden waarin ze hun kunnen laten zien of horen. Zo'n evenement kan makkelijk op een play-inn gaan lijken.

Contacten naar buiten.

- Anderen willen de banden met de muziekscholen aanhalen, zodat ook inzicht wordt verkregen in de kwaliteit van lesverzorging, examinering en voortgang van de leerprestaties van de leerling. De muziekscholen kunnen eveneens een positieve bijdrage leveren aan de wer-

ving van jonge muzikanten.

- Een leerlingvolgsysteem binnen de vereniging heeft een positieve uitstraling. Dat helpt ook mee aan de promotie van onze orkesten. Het maakt ouders en jeugdigen positief waar het de muziekvereniging betreft.
- Via de media meer bekendheid geven aan de totale amateurmuziekbeoefening.
- Activeer en motiveer jeugdigen om lid te worden (en te blijven) van verenigingen.

Regionale festivals.

- Het organiseren van regionale festivals is goed voor het bekendmaken van de blaasmuziek. De aantrekkingskracht van zo'n evenement is doorgaans groot. Wanneer dit samen met andere orkesten gerealiseerd wordt is dit niet alleen kostenbesparend, maar kan voor zo'n evenement ook subsidie worden aangevraagd. Vooral omdat men meer en meer projectmatig subsidieert is de kans groter dat een verzoek succesvol is.
- Gezamenlijk zijn jonge mensen warm gemaakt voor het maken van muziek. Een plaatselijke actie hier direct op volgend en gericht op nieuwe leden zal vrijwel zeker vruchtbaar blijken.

Uitvoering.

Op de uitvoering kunt u, behalve door middel van het leerlingenorkest, ook met het korps aan werving doen. In een muziekstuk bijvoorbeeld kan op een bepaald moment worden afgeslagen. U heeft hiervoor de melodiesectie behoorlijk uitgedund en de akkoorden klinken van geen kant. U kunt dan appelleren op het gevoel van de aanwezigen: *"Mensen wat klinkt dat mooi, maar het zou nog veel mooier klinken met wat meer stemmen erbij. U, of uw kinderen of kleinkinderen kunnen daar een steentje aan bijdragen. Hoor maar eens hoe mooi het gaat klinken wanneer er meer stemmen bijkomen"*. Daarna speelt u de frase nog eens, maar nu met volle akkoorden. Hierna doet u nogmaals een oproep. Wanneer daarop het leerling-orkest een optreden geeft kunt u laten zien en horen hoe in korte tijd al muziek gemaakt kan worden. Goed gedoceerd heeft dit een enorm wervend effect.

Aansluiten bij een vakantieclub.

Verschillende organisaties proberen kinderen een zinvolle vakantiebesteding te geven. Soms is dat een huttenbouw-gebeuren, elders is het vakantiejeugdwerk, weer ergens anders heeft men van de kerk een vakantie-bijbelclub. Ook dat zijn activiteiten waarbij u zich kunt laten zien en vooral horen. Samen muziekinstrumenten bouwen bijvoorbeeld, of het begeleiden van het hutten- of clublied van die week. Laat u zien en horen: het geeft resultaten die, zeker op wat langere termijn, de waardering voor onze sector doen toenemen. Bovendien kunt u aan zo'n vakantieactiviteit een wervend karakter geven door jongeren samen te laten spelen op eigen gemaakte instrumenten. Uiteraard kunt u via een wedstrijd (met leuke prijsjes) laten blazen op een bas. Wie kan de laagste toon bereiken of een toon het langst aanhouden!

Openingsweekend.

Tegenwoordig zijn bij de opening van het winterseizoen veel organisaties die dat vieren met een openingsweekend voor het hele gezin. Zo'n weekend leent zich uitstekend voor het geven van een clinic blaas- en/of slaginstrumenten bespelen bedoeld voor de aanwezige jeugd (en ouderen zo die mee willen doen). Wellicht dat er tijdens het gebeuren wervend kan worden opgetreden. Laat dit echter niet leidend zijn!

Familiedag

Veel families kennen tegenwoordig een familiedag. Hierin wordt meestal een bezoek gebracht aan een plaatselijk museum of een ander evenement. Uw vereniging zou hierin ook een rol kunnen spelen door in het verenigingslokaal (of ter plekke) een repetitie voor zo'n groep te organiseren. De familie speelt dan uiteraard ook mee. Met een beetje creativiteit is hier vast wat van te maken. Promotie volop en wellicht levert het ook financieel nog wat op, want voor niets gaat de zon op, toch?

Kinderfeestje.

Stel uw vereniging open voor verjaardagspartijtjes of andere kinderfeestjes. Hier geeft u een les blaas- en slaginstrumenten bespelen. De wervende waarde van een dergelijk feestje is zeer groot. Het feestje kan worden gehouden in het eigen repetitielokaal of op locatie bij het 'feestvarken' thuis. Hiervoor zijn nodig enkele slagwerkers en een paar muzikanten, daarnaast wat effectinstrumenten, een paar (oude) blaasinstrumenten. Samen kunnen de muzikanten de jongeren dolenthousiast maken. Een korte introductie en het feest kan beginnen. Als inleiding gaat de leiding met de groep wat zingen waarbij ze begeleid worden met blaasinstrumenten en slagwerk. Daarna laat hij de jeugd het ritme meeklappen. Maak het ritme wat moeilijker zodat ze alert blijven. De éne helft op de eerste tel, de andere op de derde tel (van een vierkwartsmaat). Tot slot gaan de kinderen een blaasinstrument uitproberen. Uiteraard heeft u een ook grote, zware (bes) bas bij u. Laat zomogelijk een drumstel uitproberen en de middag is geslaagd. Hierbij kunt u uiteraard werven. Leg hierop echter geen nadruk. Het geheel moet ongeveer één uur in beslag nemen.

5. De opleiding.

Opleiden

Bij het goed functioneren van een vereniging hoort een gedegen opleiding. Dit sluit tevens aan bij de belevingswereld van de jeugdige muzikant. Jeugdigen vinden het normaal dat er eisen gesteld worden. Het presteren op eigen niveau valt daar ook onder. Is bij jongere kinderen het spel nog hoofdzaak, bij de ouderen gaat het meer om de knikkers. Die stellen eisen aan de opleiding. De individuele prestatiedrang van de jeugdige muzikant is zeker aanwezig, maar per persoon duidelijk verschillend. Het doorzettingsvermogen is niet bij alle kinderen hetzelfde, dat moet soms extra geactiveerd worden. Stimulerend inspelen op de eierzucht van het kind is geoorloofd en hoort bij het opvoedingsproces. Goede begeleiding is daarbij van wezenlijk belang. Berichtgeving naar de ouders is essentieel. De houding van de ouders speelt in het geheel van de opleiding een belangrijke rol. Schep duidelijkheid over verwachtingen die de vereniging heeft ten aanzien van leerling én ouders. De duur en de inhoud van de opleiding horen hierbij zeker genoemd te worden.

Leerplan

- Leg de opleiding in een leerplan vast (bij sommigen ook wel jeugdbeleidsplan genoemd). Het bestaande Unisono-raamleerplan kan als basis dienen, de vereniging zorgt zelf voor de nodige aanvullingen. Bij deze aanvullingen kunt u denken aan onderwerpen als: hoe steekt de vereniging in elkaar (bestuur, commissies, taakverdeling van voorz., pennm., secr., enz.), muziekbibliotheek, onderhoud van het instrument, bandmontage voor de majorettes, globale kennis van de kosten van instrumenten, straatoptredens (tekens van de grote trom, hoe wordt het instrument vastgehouden, waarop moet men zich richten, aanmarcheringspas, pasmarkeren, enz.), het uniform (wat kost het en hoe ga je ermee om), de repetitieavond, inblazen, afstemmen, orkestdiscipline, afmelden bij verhindering, maatslaan van de dirigent, enige historische kennis van het eigen instrument, enz., enz. (zie ook onder "de opleiding".)
- Jeugdigen vragen vaak naar het waarom van een handeling of een studie; zonder duidelijk doel zien ze weinig nut. Omschrijf in dit leerplan de inhoud van de lessen en de doelstelling ervan. Dit geldt voor zowel orkest, drumband als majorettes. Leg ook het meedoen aan optredens vast, net als de uniformering. Bekend is dat leerlingen op een bepaalde leeftijd schaamtegevoelens krijgen bij het dragen van "een pakje": het uniform. Met afspraken vooraf wordt dit wellicht enigszins ondervangen. U biedt hiermee naast duidelijkheid, ook een bepaalde acceptatie: 'Het is normaal dat je deze kleding draagt'.

Opleiding

- Verenigingen houden de opleiding in eigen beheer.
- Doorgaans wordt dit verzorgd door bevoegde docenten.
- Vaak wordt gebruik gemaakt van de faciliteiten van een muziekschool.
- In die gevallen wordt samengewerkt met een HaFaBra-coördinator.
- Hij onderhoudt het contact tussen vereniging en muziekschool.
- De opleidingskosten zijn per vereniging verschillend.
- Opleidingskosten via de muziekschool worden vaak geheel doorberekend.
- Opleidingskosten van de vereniging worden kostendekkend doorberekend.
- Sommige verenigingen kennen een aanlooperperiode die kosteloos is.

Eigen opleiding

Veel verenigingen hebben de muziekschool in eigen beheer, verzorgd door deskundige opleiders (bevoegde docenten). Soms uit kostenoverwegingen, soms omdat de muziekschool voor veel leerlingen te ver van de plaats verwijderd is. Velen zien dit als een pluspunt. Ook komt het voor dat de vereniging een deel van de opleiding (slagwerk) in eigen hand heeft gehouden.

De vereniging moet in haar persberichten en andere publicaties een positief beeld uitdragen; dat trekt leerlingen. Bovendien verbeteren ze daarmee het imago van de blaaswereld en van zichzelf.

Een oproep (advertentie in de krant, plaatselijk blad of een digitale oproep via de Social media waarin om (jeugd)leden wordt gevraagd, moet een bepaalde uitstraling hebben. De oproep moet pakkend en aansprekend zijn en een vriendelijke, gezellige indruk maken. De doelgroep moet geraakt worden door deze advertentie. Licht bijvoorbeeld de verschillende opleidingen toe. Geef aan dat er gestudeerd wordt in groepsverband. Vertel ook iets over de structuur van de vereniging. U zou kunnen benadrukken dat jongeren met ouderen gaan samenspelen, leg de lol en het plezier daarvan uit. Bedenk hierbij steeds dat alles wat geschreven wordt positivisme moet uitdragen en de doelgroep moet aanspreken.

Vaak worden in advertenties voor nieuwe leerlingen de lessen gratis aangeboden. Dit is echter niet altijd een goed signaal omdat je hiermee de waarde van de lessen onderuit haalt. Want "wanneer het voor niets is, zal het waarschijnlijk niet veel zijn". Hetzelfde geldt ook voor een concert.

Soms is het goedkoper zelf een leraar in dienst te nemen. Op de kosten van de muziekschool heeft u doorgaans weinig invloed. Een goed gesprek kan trouwens wel helpen. Het zijn uiteindelijk uw leerlingen! Vooral wanneer de muziekschool niet naast de deur ligt kan het verstandig zijn zelf een leraar aan te stellen. Ook dit is met de muziekschool te overleggen.

De muziekschool heeft voor het gevoel van de leerling een duidelijke meerwaarde. Alleen al daarom worden leerlingen naar de muziekschool verwezen.

Bekwame/bevoegde docenten

Over dit onderwerp is al veel gesteggeld. Wat is bevoegd en wat bekwaam? Wanneer een musicus al zijn vakdiploma's heeft is hij dan bekwaam? Voor de wet wel, maar niemand weet vooraf of hij/zij de juiste pedagogische aanpak heeft. Dat maakt de discussie zo moeilijk. Voorheen bracht bij veel verenigingen de voorzitter de leerlingen de eerste beginselen van het musiceren bij. Wanneer ze aan een bepaalde oefening toegekomen waren, mochten ze in het orkest plaatsnemen. Later werden de lessen verzorgd door enthousiaste leden. Tegenwoordig wordt de opleiding gestalte gegeven door 3e- of 4e-jaars conservatoriumstudenten. Echter, steeds vaker heeft de vereniging zelf bevoegde docenten in dienst die de lessen verzorgen. In plaatsen waar een muziekschool is wordt daar vaak gebruik van gemaakt.

Muziekschool

De muziekschool heeft inmiddels bij veel verenigingen een plaats verworven. Vaak maakt de vereniging gebruik van de mogelijkheden en faciliteiten die deze instelling biedt. Soms worden eigen schoolexamens afgenomen, die inhoudelijk gelijk zijn aan die reguliere Unisono-examens. Doorgaans wordt nog wel gebruik gemaakt van de muziekexamens van Unisono georganiseerd via de KNFM of VNM. Sommige verenigingen stellen als eis dat de muzikleeraar naar de vereniging komt. De lessen worden dan in het verenigingsgebouw gegeven. Overigens duurt de opleiding aan een muziekschool niet korter dan in eigen beheer.

Het is van belang een aantal aspecten in het oog te houden. Het zijn Uw leerlingen, doe dus

voldoende moeite om met de leerlingen op de muziekschool contacten te blijven onderhouden. Ook de contacten met de docenten en de muziekschool zelf horen hier bij. Houd de vinger aan de pols waar het de lesinhoud en de vorderingen betreft.

Het jeugdorkest en de opstapklas lopen, meestal in combinatie met de opleiding, ook via de muziekschool.

Blokfluitklas, opstaporkest, jeugdorkest en andere vormen

Met het stijgen van het muzikaal peil van het grote orkest wordt bij veel verenigingen de afstand tussen het orkest en de opleiding erg groot. Het wordt voor de - vaak jeugdige - leerlingen steeds moeilijker de sprong van de opleiding naar de Harmonie, Fanfare, Brassband of andere orkestvorm te maken. Veel verenigingen besluiten een (of meer) "tussenorkest(en)" in het leven te roepen, waardoor dit verschil wordt opgelost. Deze orkesten hebben allerlei samenstellingen. Voor wat betreft de inhoud zijn ze te onderscheiden in:

- a) een blokfluitorkest, ook wel opleidingsorkest.
- b) een opstaporkest, luchtorkest, oefenorkest, blaasgroep.
- c) Een jeugdorkest
- d) een B-orkest. Tussen jeugdorkest en A-orkest. Wordt soms ook met jeugdorkest aangeduid.
- e) een C-orkest, een tussenorkest tussen het B-orkest en het A-orkest.

Meestal zijn die bij verenigingen te vinden die in de hoogste afdeling uitkomen. In dit orkest spelen ook mensen die de muziek van het A-orkest te moeilijk of niet mooi vinden. Bij sommige verenigingen wordt dit het jongeren-orkest genoemd.

Blokfluitklas/-groep/-ensemble.

Een oefen/beginnersgroep waarin leerlingen na ongeveer een half jaar terecht komen. Het is een oefengroepje waarin de leerlingen voor het eerst in groter verband leren musiceren. Veel verenigingen beginnen de opleiding met een blokfluitgroep. Het aanblazen is niet moeilijk en ze kunnen al snel samenspelen in een blokfluitensemble. Samenspelen geeft veel voldoening, bovendien is het goed voor het socialisatieproces. Zo leren ze al snel spelen in groepsverband en ervaren de leuke kanten ervan. Na een studieperiode kiest de leerling een ander blaasinstrument en wordt toegelaten tot het volgende ensemble. Musiceren in groepsverband is dan al aangeleerd. Overigens wordt het gebruik van blokfluiten soms als oubollig ervaren.

Het doel van het oefengroepje is dat ze al in een vroeg stadium leren om samen te musiceren. Het deelnemen aan zo'n groep vormt een goede voorbereiding op het jeugdorkest. Bovendien is het een goede aansluiting op de individuele lessen van de muziekleiding. Daarnaast kunnen ze de sfeer van de blaasmuziek proeven en kennismaken met de vereniging. De muzikantjes krijgen professionele begeleiding van de jeugd-dirigent.

Naast de muzikale activiteiten worden de leden van het oefengroepje ook nauw betrokken bij andere niet-muzikale bezigheden van jeugd en orkest.

Het opstaporkest.

Het opstaporkest is bedoeld voor leerlingen die pas zijn overgestapt van blokfluit naar een instrument of die hun blaasinstrument nog onvoldoende beheersen. Het orkest is bedoeld voor jonge muzikanten om het samenspel te beoefenen en te leren. Het zal doorgaans bestaan uit niet meer dan 10 personen die gedurende maximaal een half uur per week samenspelen. Gewoonlijk bestaat het uit leerlingen die nog bezig zijn met de grondbeginselen van het blazen en nog niet voor een diploma studeren. Het opstaporkest moet gezien worden als een doorgangsorkest, en dient als springplank naar het jeugdorkest. Het aantal personen

wisselt sterk, maar zal al naar gelang het aantal aanmeldingen van nieuwe leerlingen, beperkt in omvang zijn.

Jeugdorkest.

Veel verenigingen hebben een jeugdorkest als opstap naar het grote orkest. Het overbrugt de lange studietijd die nodig is voor toetreding tot het grote orkest. De toelatingseis is doorgaans flexibel en wordt door de docent en muzikaal leider bepaald. Andere verenigingen hebben een jeugd-/opleidingsorkest als gemengde tussenvorm. Dit bestaat uit leerlingen aangevuld met volwassen leden die de jeugd ondersteunen. Ook wordt wel gewerkt met een leeftijdsgrens voor de Harmonie/Fanfare. Daar wordt overigens wel creatief mee omgesprongen.

B-orkest

Bepaalde orkesten zitten zo ruim in hun leerlingen dat ze tussen het jeugdorkest en het A-orkest een B-orkest hebben. Het zal duidelijk zijn dat daar een niveaукwestie aan ten grondslag ligt.

Doorgaans wordt voor het B-orkest een A-diploma vereist. Wanneer een vereniging uitkomt in een hogere afdeling wordt vaak het B-, en soms het C-diploma als eis gesteld voor toetreding tot dit orkest. In dit geval wordt in het B-orkest op een hoger niveau gemusiceerd. Het jeugdorkest bestaat dan uit gevorderde jeugd met een B-diploma en studerend voor het C-diploma.

C-orkest

Bij grote orkesten die op het hoogste niveau musiceren, wordt, om ieder aan z'n trekken te laten komen soms een orkest geformeerd dat op een iets lager niveau musiceert. Het is een C-orkest waarin een aantal oudere leden zitten die voor het opleidingsorkest kiezen omdat zij het niveau van het A-orkest te hoog (of de muziek niet mooi) vinden. Daardoor heeft het C-orkest een basis. Vaak doen deze ook mee in het B-orkest.

Samenvatting van op de jeugd gerichte orkestvormen

- Steeds meer verenigingen beginnen met een blokfluitklas/-groep.
- Velen hebben een tussenorkest: een zogenaamde "opstapklas".
- Daarnaast kennen ze een jeugdorkest.
- Vaak lopen deze orkesten in de pas met de lessen.
- Het is van belang goede dirigenten voor het opstap-/jeugdorkest te plaatsen.
- Meerdere verenigingen kennen een leeftijdsgrens voor de Fanfare.
- Veel orkesten hanteren een toegangseis voor instroom in het A-orkest.
- Voor veel verenigingen is dit het A-diploma.
 - Bij sommigen begint dan een snuffelstage.
 - Hierbij wordt de leerling ondersteund door een mentor.
- Andere verenigingen nemen het B-diploma als graadmeter.
- Voor orkesten uitkomend in hogere afdelingen is dit vaak noodzaak.

Leiding van het opstap/jeugdorkest

Jeugdorkesten en andere ensembles worden vaak geleid door een aankomend dirigent of door de dirigent van de vereniging. Om kosten te sparen wordt ook gekozen voor een (meer of minder pedagogisch) bekwaam lid van de vereniging. Wanneer zo'n leider een klik heeft met de jeugd zal dit geen probleem zijn, echter minder pedagogisch begaafden zullen af-

breuk aan het orkest doen. In alle gevallen dient het plezier in het musiceren voorop te staan.

Doorstroming naar het grote orkest.

Meestal verloopt de doorstroming in overleg met de dirigent van het orkest en de jeugd-dirigent. De jeugdleden moeten muzikaal voldoende ontwikkeld zijn om mee te kunnen musiceren met het orkest. De mentor kan hierin ook een rol spelen. Maak voor deze doorstroming wel duidelijke afspraken zodat ieder weet waaraan hij zich te houden heeft. Problemen achteraf leveren slechts frustraties op.

Geef vooraf duidelijk aan hoe de opleiding in tijd verloopt. Wanneer stromen ze door naar een volgend orkest. Wat wordt van de jeugdige muzikant verwacht, enz. Dit voorkomt een hoop problemen. Ook voor ouders die denken dat hun dochter/zoon met een jaar de sterren van de hemel speelt is deze duidelijkheid nuttig. Ze worden niet op het verkeerde been gezet.

Voorspeelavond/openbare les.

- Op de voorspeelavond of openbare les laten alle leerlingen van zich horen. Doorgaans wordt afgesloten met het jeugdorkest of met alle leerlingen samen. Dit gebeuren trekt vooral ouders en grootouders en familie. Die maken na afloop als vanzelf reclame voor uw vereniging. Zorg dat het evenement ook bekend wordt onder vriendjes en vriendinnetjes.
- Uitnodigingskaarten. Maak voor de voorspeelavond speciale en op de jeugd gerichte uitnodigingskaarten die de leerlingen mogen uitreiken aan hun vrienden/innen. De kaartjes zijn geormerkt (bijvoorbeeld door een kleurtje) en zijn alleen bestemd voor jongeren tot 15 jaar. Het staat de vereniging uiteraard vrij de leeftijdsgrens zelf in te vullen. Deze actie kost de vereniging niets, want deze groep komt normaal toch niet op de uitvoering/concert. Begrens het aantal tot bijvoorbeeld 5 of 10, dan zijn de uitnodigingen waardevoller. Het is immers bijzonder wanneer jij bij de genodigden hoort! Voor de leerling zelf is het stoer om vrienden/innen te laten horen en zien wat hij/zij al kan. Vaak werkt het naar beide kanten, de luisteraars horen tevens wat hun vriendje/innetje al kan en krijgen daar bewondering voor. Ook bemerken ze hoe leuk de lessen zijn en hoe mooi het maken van muziek is. De reactie kan zijn: "Dat wil ik ook". Uiteraard heeft u een praatje aan het eind waarin u oproept ook een instrument te gaan bespelen. Het ijzer smeden...!

De waarde die van een dergelijke actie uitgaat, zal van plaats tot plaats verschillen maar kan zeer goed uitpakken. De muziekkus zal wel aanpassing vergen in de richting van de jeugd, anders krijgt zo'n uitnodiging - onbedoeld - een negatieve uitwerking. Ook kan dezelfde groep uitgenodigd worden voor een speciale repetitie of voor een introductieconcert. Uiteraard hangt één en ander van de plaatselijke situatie af. Zo'n uitnodiging kan ook voor een regulier concert, een speciale repetitie, een introductieconcert of een ander optreden.

- Gebruik zo'n avond om nieuwe leden te werven. Uiteraard geldt dit ook voor de ouders en ooms of tantes. Kondig op het eind van de avond een 'instrumentenavond' aan, bedoeld om een instrument uit te proberen. Verbindt hieraan één of meer (gratis) proeflessen. Wellicht dat zo'n evenement nieuwe leden trekt.

AMV

Een groot aantal verenigingen heeft een eigen AMV-opleiding. Door AMV-lessen worden leerlingen van het basisonderwijs attent gemaakt op het bestaan van een muziekvereniging.

Bovendien wordt het mooie van 'muziek maken' in groepsverband gepromoot. Dit werkt goed want bij veel verenigingen stromen de leerlingen binnen via de AMV van de muziekscholen. Diverse verenigingen verzorgen de AMV-lessen in eigen beheer. Hiervoor hebben ze deskundige opleiders of bevoegde docenten in dienst. Ook wordt er gebruik gemaakt van de opleiding via de Muziekschool. In die gevallen coördineert een HaFaBra-coördinator het contact tussen muziekschool en vereniging.

AMV-leerlingen krijgen extra stimulans wanneer jongere muzikanten van het orkest een gastoptreden verzorgen tijdens de AMV-lessen of bij de afsluiting daarvan. De diploma-uitreiking van de AMV-ers in combinatie met een voorspeelavond blijkt doorgaans goed te werken. AMV blijkt daarom een goede basis te zijn voor ledenwerving. Toch zijn er een aantal factoren waarmee men rekening dient te houden. Is er een docent die dit kan doen, is er ruimte waar de lessen gegeven kunnen worden, is er tijd en kan de vereniging het financieel bolwerken? AMV is een langdurig proces dat over meerdere jaren loopt. Je kunt er dus niet zomaar mee stoppen.

Gratis?

Allerlei verenigingen bieden de lessen AMV gratis aan. Begrijpelijk; het is en lokkertje om leerlingen binnen te halen. Behalve de financiële haalbaarheid speelt er nog een aspect mee, zoals al eerder genoemd: "iets dat gratis is, kan niet veel voorstellen". Waarmee de inhoud van de AMV-lessen devalueert tot iets zonder waarde! Wat wel een goede insteek is en ook in de praktijk uitgevoerd wordt is: de lessen een bepaalde periode gratis aanbieden. Daarna maakt de leerling een keuze: ga ik door of stop ik. Vanaf dat moment gaan de lessen geld kosten. Uiteraard zijn er wel meer mogelijkheden om de lessen goedkoop aan te bieden. Maar 'voor niks' heeft een duidelijke waardevermindering in zich.

HaFaBra-coördinator

In het geval dat de vereniging gebruik maakt van de opleidingsmogelijkheden van de muziekschool wordt vaak met een HaFaBra-coördinator gewerkt die het contact tussen muziekschool en vereniging onderhoudt en coördineert. Hij/zij is het aanspreekpunt waar het de leerling betreft.

Contact ouders

Veel verenigingen hebben een intakegesprek met de leerling en hun ouders. Hierin wordt uitgelegd wat er van de leerling verwacht wordt. Ook dat de opleiding langer duurt dan bij de voetbal, waar ze de tweede week al mogen meespelen. De vereniging blijft contact houden met de ouders. De muzikale ontwikkelingen van de leerling worden schriftelijk vastgelegd (in een rapportje). In dit overleg gaat veel tijd en energie zitten maar het is wel belangrijk. Verder worden er afspraken gemaakt over de financiële kant. Het contact met de ouders is essentieel voor een goede opleiding.

Rapport

Rapport

van

Naam: _____

Instrument: _____

Periode van _____ tot _____ jaar _____

Opleiding voor het diploma HaFaBra

Instrumentale vaardigheid. cijfer

Klankvorming:

Toon/saetze/dankkwaliteit _____

Zuiverheid _____

Technische vaardigheden:

Algemeen _____

Toonladders en akkoorden _____

Muzikale vaardigheden.

Ritmiek _____

Samenspel _____

voordracht _____

Algemene beoordeling.

Inzet/motivatie _____

Houding _____

Theorie:

Algemene kennis _____

Opmerkingen: _____

Docent: _____

Coördinatie jeugdopleiding: _____

Een rapportage van de vorderingen die de leerling gemaakt heeft zal het contact met de ouders versterken. Bovendien werkt het stimulerend en ondersteunend. Dat is in sommige gevallen van wezenlijk belang. Maak voor zo'n rapport een mooi ontwerp zodat het uitstraling heeft. Het logo van uw vereniging erop, de naam van de leerling, een kwalitatief mooi, glad, papier, een kleurtje: het geeft net dát accent dat het rapport voor de leerling waardevol maakt. Bovendien laat u merken dat u de opleiding serieus neemt en van de leerling verwacht dat hij z'n best doet. Een mogelijk rapport vindt u hierbij afgebeeld.

Straatoptreden

Een straatoptreden is voor een jeugdige muzikant een hele belevenis, maar u kunt zich wellicht voorstellen dat ze zich onzeker, ongelukkig en opgelaten voelen. Wie heeft ze verteld hoe ze hun instrument moeten vasthouden, waarop ze zich moeten richten of hoe ze halt moeten houden? Vaak wordt hun tijdens een rondgang terloops even meegedeeld hoe één en ander in z'n werk gaat. En dat was het! Nuttig om op te nemen in het verenigingsleerplan en vooraf deze zaken met de betreffende instructeurs en leerlingen door te nemen. De mentor zou hierin eveneens een rol kunnen spelen.

Studiedagen

Studiedagen zijn bijzonder leerzaam. Moedig de jeugd in elk geval aan deel te nemen. Sommige verenigingen stellen deze dagen zelfs verplicht. Ze kunnen desgewenst deel uitmaken van het leerplan Wanneer de studiedagen buiten de woonplaats worden gepland moet de vereniging overigens wel voor vervoer zorgen en één en ander voor de leerlingen regelen. Dit soort investering zal op termijn zeker rendement opleveren.

Verzamelen

Inspelen op wat jeugdigen bezig houdt is belangrijk. Verzamelen is één van die bezigheden. Soms past dat uitstekend in het lesprogramma. Onderstaand staatje is bedoeld voor het verzamelen van componisten en muziekstukken die de leerling kent, zelf gespeeld heeft of op Cd heeft staan. Van internet, of uit de verenigingsbibliotheek halen ze de andere gegevens.

	Naam:		Johan de Meij	
	Pseudoniem:			
	Geb.:	1953	te:	Voorburg
	Overl.:			
	Levensbeschrijving:			
	Trombonist/tenor-tubaïst			
	Arrangeur van o.a. filmmuziek, musicals, klassiek en amusement.			
	Maakte deel uit van het Dutch Brass Sextet (den Haag).			
	The Amsterdams Wind Orchestra; de Volharding; Amsterdams trombone kwartet			
Jaar	comp/arr	titel	comp/arr	
1988	comp.	Lord of the Rings (1e symfonie)		
1990	comp.	Pentagram		
	arr.	Out of Afrika	J. Barry	
	arr.	Star Wars Saga	J. Williams	

Zeer nuttig voor het leren van componisten en de samenhang met de gespeelde muziekstukken. De vereniging legt de blaadjes gereed (half A4-tje). Zorg voor een flinke stapel! Wat meer bij de tijd, goedkoper en voor de leerling gemakkelijker, is het om dit digitaal gereed te hebben.

Studieboeken

Kennis geeft macht, ook over het instrument en de muziek. De leerling leert boven de materie te staan. Studie hiertoe is noodzaak. Een keur aan studieboeken staat de leerling ter beschikking. Wellicht heeft u goed studiemateriaal in de verenigingsbibliotheek staan. Goede leerboeken vormen die boeken waarin uitgebreid op de diverse onderwerpen wordt ingegaan en waarin voldoende vragen voor de leerling staan. Voor zelfstudie onontbeerlijk. Voor het aanvullen van uw muziekbibliotheek hebben uitgeverijen veel bruikbaar materiaal. De moeite van het informeren meer dan waard.

Scholing

Wanneer uw vereniging zich wil handhaven in de afdeling waarin ze uitkomt, zal het middenkader (bij)geschoold moeten worden. Ook dit kunt u in het leerplan omschrijven. Activeer verenigingsleden de theorie te volgen; het is noodzaak om te kunnen voldoen aan de hedendaagse eisen die muzikanten gesteld worden. Om mee te kunnen blijven doen in de afdeling waarin men uitkomt of wil promoveren naar een hogere, zal de muzikant bovendien over voldoende muziektheoretische en praktische ondergrond dienen te beschikken; de eisen worden steeds zwaarder. Een goed gevulde bibliotheek met theorie en goede etudes kan hierin al voor een groot deel voorzien.

Slagwerk

Ook voor het slagwerk van een orkest moeten mensen breed opgeleid worden. Behalve grote- en kleine trom, drumstel en pauken moeten ze ook xylofoon, marimba en klokkenspel leren bespelen. Daarnaast dienen ze het andere slagwerk, zoals de vele effectinstrumenten, te beheersen. Ook dit hoort in een verenigingsleerplan thuis.

Kosten

- Uiteraard zijn aan een leerplan kosten verbonden. Vaak wordt één en ander door vakdocenten verzorgd. Dat is duur. Evenwel, wat binnen uw eigen vermogen ligt hoeft u niet te laten doen. Zaken waar u geen verstand van heeft moet u echter aan een vakman (dirigent, instructeur/ice) overlaten.
- De kosten van de opleiding worden heel verschillend vastgesteld. Behalve eventuele subsidies zijn de opleidingskosten per vereniging verschillend. De kosten via de Muziekschool worden vaak volledig doorberekend aan de leerling. De opleidingskosten in eigen beheer worden meestal kostendekkend doorberekend. Bij sommige verenigingen blijven de opleidingskosten tot het A-diploma beperkt tot de normale contributie. De opleiding voor het B-, C- of D-diploma wordt vaak volledig doorberekend. Weer anderen bieden de eerste 4 à 5 lessen gratis aan. Daarna wordt een keuze gemaakt. Wil men naar de muziekschool dan komt dit volledig voor eigen rekening.
- Soms betaalt de vereniging het eerste jaar de opleidingskosten, in een ander geval is de opleiding geheel gratis. Iedere vereniging moet voor zich uitmaken wat berekend wordt.

Binding.

Het leerplan is een bewaking van uw opleiding. Met deze methodiek kunt u de lesinhoud aan uw eigen situatie aanpassen. Door de aangedragen onderwerpen raakt een leerling meer bij de vereniging betrokken, dit geeft hem of haar het gevoel erbij te horen. In dit alles geeft u bovendien duidelijkheid naar de leerling toe. Persoonlijk contact is hierbij van wezenlijk belang en luisteren is het toverwoord.

6. Hoe behouden we jeugdige leden

Bij dit onderwerp staat de vertrouwensband centraal. Verenigingen dienen er alles aan te doen om een goede band met hun jeugdige leden te kweken. Laat één ding voorop staan: U heeft de leerlingen nodig, de leerlingen niet de vereniging! Dat wil niet zeggen dat u ze maar in de watten moet leggen en alles over uw kant moet laten gaan. Zeker niet. Stel duidelijke eisen en leg die vast. Maar de leerling dient wel centraal te staan.

Creëer een band.

- Nogal wat verenigingen kampen met de vraag: 'hoe houden we jeugdige leden binnen onze vereniging'. Oorzaak van verdwijnen is vaak de overstap naar het vervolgonderwijs of een (vaste) baan elders. Voor de onderlinge band is het goed om contact met deze leden te houden en ze bij een concert of optreden te vragen (zomogelijk) mee te doen. Een uitnodiging voor zo'n concert is natuurlijk ook uitstekend voor de binding. Wanneer het contact behouden blijft zijn de mogelijkheden tot herinstroom beduidend groter.
- Wanneer een lid door studie moet verhuizen of elders op kamers gaat wonen, kan het een optie zijn dat hij zijn instrument mag houden, tenminste zolang de vereniging er niet om verlegen zit. Zo wordt het contact behouden en is hij makkelijker in staat mee te doen in zijn vakanties en vrije tijd.
- Probeer voor alles een vertrouwensband met de leerling te kweken. Hierin is contact met de ouders/verzorgers zeer belangrijk.
- Vooral nadrukkelijk rekening houden met de specifieke wensen van jeugdleden geeft een band. Luister goed naar ze, dat bindt.
- Geef de jeugd een eigen plek binnen de organisatie. Door een bestuur/commissie samengesteld uit jeugdige leden kan een de vereniging niet alleen nieuw elan krijgen, jongeren voelen zich hierdoor ook verbonden met de vereniging. Trefwoorden hierbij zijn: AANDACHT, samenzijn, saamhorigheid, begeleiding, spelen in het leerlingenorkest en een eigen stem binnen de vereniging hebben.
- Sommige verenigingen kennen een speciale jeugdjaarvergadering waaruit nuttige zaken naar voren komen als: repertoire, optredens, repetitieverloop, enz.
- Schakel de oudere jeugd in bij de opleiding. Hierbij assisteren ze bij de lessen of spelen het muziekstuk (etude) voor. Het kan een stimulans zijn naar beide kanten. Natuurlijk zijn niet alle leerlingen hiertoe in staat, maar het is zeker een bindende factor.
- Organiseer (buiten opleiding/repetities en optredens om) activiteiten voor jeugdleden. Zet bijvoorbeeld een jeugdkamp op het programma. Trek er een weekend samen op uit. Dit kan heel goed samen met (een) zustervereniging(en). Acties jaarlijks terug laten komen blijkt te werken: "laat zien dat je bestaat en wat je voor en met de jeugd doet".
- Een bezoek aan een pretpark is doorgaans heel plezierig voor jeugdigen. Het vermaak dat ze samen beleven is zeer goed voor de verenigingsbinding. Hierbij ouders inschakelen werkt naar twee kanten.
- Naast allerlei concerten voor de jeugd kan er een seizoen afsluitende activiteit plaatsvinden zoals kanoën, bowlen, laser-gamen, e.d.
- Bezoek samen met de leerlingen concerten (dat kan ook een popconcert zijn), musea (instrumenten bijv.) en/of combineer dit met een bezoek aan een ander evenement.
- Zorg dat de vereniging is aangesloten op internet. Maak een chatbox voor uw jeugd, dat geeft een vertrouwensband en speelt in op de actualiteit. Hier leest u ook de meningen van jeugdige leden. Vaak weinig genuanceerd maar wel rechtstreeks en uit de grond van hun hart. Daar kunt u uw voordeel mee doen. (Zie ook: "Activiteiten gericht op jeugdigen")

- Het gebruik van Social media heeft een grote vlucht genomen en is voor het onderlinge contact bijna onmisbaar. Zorg dat u op de hoogte bent met de gang van zaken en speel daarop in.
- Moedig de individuele prestaties van leerlingen aan, dit zorgt voor een oppepper.

De eerste avond

In het leerplan wordt bijvoorbeeld de gang van zaken rond instroom en toetreding van de leerling en de opleiding omschreven. Vooral de eerste kennismaking met het (jeugd)orkest is van buitengewoon belang. De eerste avond, wanneer hij/zij tussen het orkest mag zitten en mag meespelen is voor het kind een belevenis op zich. Vroeger werden muzikale uitdrukking (tutti of reprise) niet altijd onderwezen, echter, wanneer de leerling in het orkest zat werd geacht dat hij/zij die begrepen. Een leerling werd min of meer in het diepe geworpen terwijl hij/zij de kunst van het zwemmen nauwelijks machtig was. Weet u nog uw eerste avond en wat u er van terecht bracht? Maak voor het kind zo'n eerste avond tot een feest. Wanneer de leerling (in overleg met de docent) toetreedt tot het orkest hoort hij voldoende voorbereid te zijn; het bepaalt wellicht voor een groot deel zijn verdere opstelling. De muziekstukken worden vooraf met de leerling doorgenomen en het mars programma op orde gebracht en doorgespeeld. Verder wordt (eveneens vooraf) met de dirigent en het bestuurslid dat verantwoordelijk is, overlegd waar de leerling komt te zitten, wie zijn mentor is, enz. Uiteraard wordt tijdens de betreffende repetitie de leerling aan de leden voorgesteld en welkom geheten. Kortom, de eerste repetitie moet een positieve ervaring en een feest zijn voor het kind en een stimulans voor zijn studie. Ook bij het aanpassen en uitreiken van zijn eerste uniform hoort een ceremonie. Dit alles scheidt een band die nog vele jaren een positieve uitstraling heeft. Dan zal de leerling slechts in uiterste noodzaak bedanken. Een mentor kan vooral hier een goede invulling aan zijn taak als begeleider geven. Dit heeft zijn uitwerking op de leerling. Zorg dat de avonden niet te lang zijn en vooral niet saai. Afwisseling, variatie en uitdaging zijn noodzaak.

Het A-orkest

Wanneer de leerling eerst in het jeugdorkest meedeed, gelden voor toetreding in het grote orkest in principe dezelfde regels. De leerling is nu al wat ouder en het kinderlijke is eraf, maar ook hier is begeleiding van groot belang. De mentor kan hier zelfs nog meer voor de jonge toetredende muzikant betekenen. De verdieping van het muzikale gedeelte heeft een duidelijk meerwaarde voor de uitleg en instructie van de mentor.

Reden van bedanken.

- Probeer bepaalde negatieve structuren te doorbreken. Bedanken kan aanstekelijk werken. Wanneer er een hausse van bedankjes op gang komt moet u ingrijpen. Anders bedankt de éne na de nadere leerling en loopt het jeugdige deel van uw vereniging (jeugdorkest) leeg.
- Wanneer een leerling te kennen geeft te willen bedanken ga deze leerling dan niet onvriendelijk of onheus behandelen, maar blijf begripvol en probeer te achterhalen waar de schoen wringt. Doe daar uw voordeel mee bij de andere leerlingen.
- Tracht niet een bedankende leerling tegen heug en meug te behouden; dat is na een genomen besluit meestal toch al definitief. Probeer hem over te halen zijn besluit voor een bepaalde (korte) periode uit te stellen. Bespreek daarna heel open wat hem tot zijn besluit gebracht heeft. Een exitgesprek hoort bij een uittreden. Neem er de tijd voor en trek er vooral lering uit. Vraag of na een bepaalde periode (een jaar bijvoorbeeld) opnieuw een gesprek kan plaatsvinden.
- Onderzoek of er in het verleden soms fouten in het beleid geslopen zijn. Dit gaat meestal

ongemerkt en geleidelijk maar kan fruikend zijn voor het leerlingen- of ledenbestand. Soms maakt een controle van de ledenlijst van afgelopen jaren inzichtelijk wie er in die tijd bedankt hebben en waarom. Gebruik deze gegevens om verdere misstanden te voorkomen. Laat in geen geval alles bij het oude.

Probleemjeugd?

- Jeugdleden vinden het vaak moeilijk om met een feest (Koninginnedag bijvoorbeeld) met het korps op te treden en niet met hun vrienden de hopt op te kunnen. Maak dit bespreekbaar, mogelijk is er een mouw aan te passen.
- Hedendaagse jeugd is doorgaans van meer verenigingen lid. Accepteer dat ze (soms) andere verplichtingen hebben en houdt er rekening mee. Maak hierover overigens wel duidelijke afspraken. Overleg met de andere vereniging(en) kan soms tot goede resultaten leiden. Vertel dit overigens wel aan de betrokkenen.
- Een te groot aantal verenigingsactiviteiten (zoals extra repetities of veel optredens) kan voor jeugdigen reden zijn tot bedanken (het tegenovergestelde komt overigens ook voor). Overdaad schaadt! Plan de activiteiten wat meer (beter) gespreid over het jaar.
- Bij sommige verenigingen krijgen jeugdigen steevast de schuld van fouten. Spreek hun niet aan op veronderstelde fouten: "de leerling zal het wel fout doen". Dit valt slecht en leidt tot ongemotiveerdheid en zelfs tot bedanken.

Concurrentie van sportverenigingen

Veel verenigingen signaleren problemen met jongeren die actief zijn bij meerdere verenigingen. Soms heeft dat vervelende gevolgen voor het repetitiebezoek. Wanneer het een sportvereniging betreft krijgt die meestal voorrang. Het gaat dan niet om het reguliere repetitiebezoek, maar als een muziekoptreden en (voetbal)wedstrijd samenvallen, kiest de jeugdige vaak voor de sport. De heersende gedachte is dat voetbal móet en muziek mág! Dat is geen juiste houding, bij een muziekvereniging móet je evenzogoed. Probeer in een gesprek met het betreffende lid (of groep) het 'vrijblijvende' eruit te halen. Want lid worden is vrijwillig, maar niet vrijblijvend!

Een gesprek met het bestuur van de beide verenigingen kan al snel tot goede oplossingen leiden. Maak duidelijke en bindende afspraken waarbij de leerling te horen krijgt dat de vaste muziekkavond/middag vóór die van de sport gaat en de vaste trainingstijd andersom precies zo. Dat geeft een hoop rust. Dit geldt ook voor vakanties. Je kunt voor een belangrijk optreden/concours niet wegblijven door zomaar met vakantie te gaan. Soms hebben verenigingen hiervoor beleid gemaakt. Dit hebben ze in een aantal huisregels vastgelegd en volgen daarin een strak beleid.

Voor alles geldt, maak contact met de ouders en maak duidelijke afspraken. Laat het gezin zelf de keuze maken.

Meerdere lidmaatschappen

- Jeugdleden zijn vaak lid van meerdere verenigingen. Dit geeft soms strubbelingen.
- Door overleg met die andere vereniging komt er vaak een oplossing.
- De ouders worden hierover geraadpleegd.
- Een goed contact over het beleid is doorgaans vruchtbaar.
- Voor het wekelijkse repetitiebezoek volgen sommige verenigingen een strikt beleid.
- Soms worden regels vastgelegd in een huishoudelijk reglement.

Afwisseling.

- Wissel snel van bladmuziek. Het (te) lang op dezelfde stukken studeren geeft de jeugdige muzikant niet veel fut, bovendien past het niet in deze tijd! Men is gewend aan snelle afwisseling. Neem daarom vaker 'lichte' stukken in het programma. Kort en intensief instuderen, daarna uitvoeren. Na het optreden de stukken innemen en de volgende repetitie een compleet nieuw programma op de lessenaar. De muziekcommissie moet dus tijdig beginnen met het samenstellen hiervan.
- Jongeren zijn actie gewend. Probeer ook in muzikale zaken aan te sluiten bij de belevingswereld van de jeugd. De rol van de muziekcommissie (de keuze van de muziek dus) is zeker van invloed op het zich wel bevinden van de jeugdige muzikant binnen uw vereniging.
- Geef de jeugd meer inbreng in de muziekkeuze. Overweeg meer stukken van hún muziek op het repertoire te zetten. Laat jongeren deel uitmaken van de muziekcommissie. Het geeft jeugdigen eigenwaarde. Bovendien is het een bindende factor.
- Ook deelname aan een concours moet zorgvuldig overwogen worden. Langdurig studeren op één (of twee) nummers stimuleert niet. Zorg ook hier voor afwisseling.

Kennis is macht.

- Geef jeugdleden de kans kennis op te doen. Daardoor beleven ze meer plezier aan hun hobby. Het motiveert, en ze blijven daardoor langer bij de vereniging. Dit geldt evenzo voor de oudere leden muzikanten. De proef-CD's van de uitgeverijen kunnen hierbij goede diensten bewijzen.
- Muziekperiodieken als "Klankwijzer", "Brass Info Magazine" of eerder "Music & Show", worden in veel gevallen slechts door een klein deel van de vereniging gelezen. Maak een roulatiesysteem zodat bijvoorbeeld per 5 leden een blad in omloop is. Iedereen krijgt zo het magazine onder ogen en kan het een week of langer in huis hebben. De vele leerzame artikelen brengen je soms op ideeën. Uiteraard hoeft dit niet beperkt te blijven tot een muziekperiodiek. Wees opmerkzaam op zaken waarmee u leerlingen (maar ook de volwassen muzikanten) op een hoger plan kunt tillen.
- Neem het onderwerp educatie op in uw (jeugd)beleidsplan. Scholing is van belang voor een muziekvereniging. Stilstand is achteruitgang. In het bedrijfsleven is men er al lang van doordrongen dat werknemers moeten studeren om bij te blijven. Dit geldt evenzo voor muzikanten.

Uitnodigingen/concertbezoek.

- Uitnodigingen voor een concert of uitvoering van een andere vereniging worden doorgaans aan bestuursleden of oudere muzikanten uitgedeeld. De jeugd kan hierin ook een rol vervullen door zo'n concert te bezoeken en de vereniging (samen met een seniorlid) te vertegenwoordigen. Samen met de leerling(en) naar het concert van de zustervereniging gaan geeft óók het gevoel erbij te horen. Het geeft ze een extra kick. Bovendien krijgen ze het besef mee te tellen. Daarnaast kweekt het een band binnen de vereniging.
- Het bezoeken van concerten en uitvoeringen van andere verenigingen is leerzaam en - mits goed voorbereid - ook stimulerend. Een leerling móet een concert of muziekstuk niet per se mooi vinden, nee, dit mág. Kennisnemen van andere muziek en dus ook van concerten is nuttig. Het luisteren naar muziek is bovendien leerzaam en is voor het muzikale gehoor en ontwikkeling belangrijk. Een vereniging kan bijvoorbeeld kenbaar maken wanneer op radio of televisie programma's uitgezonden worden die van belang zijn voor de muzikant.

Bedanken wegens studie

Leerlingen vasthouden blijkt moeilijk. Vaak blijven ze een tijdje studeren waarna ze, na het behalen van hun B-diploma, verdwijnen. Hoewel hier geen duidelijk beeld is van het waarom, is het verschijnsel wel een feit. De tijd en geld dat er ingestoken werd, was tevergeefs. Met een goede advertentie of wervingscampagne komen ze meer of minder gemakkelijk binnen, het is de kunst ze dan vast te houden. Tegenwoordig komt steeds vaker voor dat verenigingen een gevoelig ledenverlies ondergaan doordat jongeren van 16 à 17 jaar, in verband met studie op kamers c.q. elders gaan wonen en daarmee uit hun woonplaats verdwijnen. Verder is er verloop door leden die (in een andere plaats) zelfstandig zijn gaan wonen. Bedanken voor de muziekvereniging is dan vaak het gevolg.

Vaak legt het bestuur van de vereniging zich neer bij het vertrek van het jonge, veelbelovende lid. Hij/zij verdwijnt uit beeld en vaak voorgoed buiten de vereniging. Met het vertrek uit de woonomgeving hoeft echter de band met de vereniging niet verbroken te worden. Er zijn manieren om zulke waardevolle mensen te behouden voor de vereniging.

- Roep een studentenlidmaatschap in het leven, tegen een kleine vergoeding toch lid blijven. Dit kan ook een (tijdelijke) stopzetting van de contributiebetaling zijn. Hij blijft dus lid.
- Een andere mogelijkheid: Wanneer een lid door studie gaat verhuizen en bedanken wil, geef hem dan zijn instrument mee (tenminste zolang de vereniging er niet om verlegen zit). Zo wordt het contact behouden en is hij makkelijker in staat mee te doen in vakanties en vrije tijd. Ze blijven op deze manier betrokken.
- Behoort het in bezit houden van het instrument niet tot de mogelijkheden dan kan de studerende muzikant ieder geval op de hoogte gehouden worden met het wel en wee van de vereniging. Vanzelfsprekend wordt een uitnodiging verzonden voor een concert of een ander optreden en natuurlijk krijgen ze een uitnodiging voor de jaarlijkse feestavond. De verjaardag wordt uiteraard al helemaal niet vergeten. Ze horen erbij en worden erbij betrokken. De vereniging neemt het initiatief voor het contact.
- Studenten die na hun studie in rustiger vaarwater komen kunnen zo gemakkelijk benaderd worden, de band is niet verbroken en hij/zij kan weer toetreden tot de vereniging.
- Er is een orkest dat op zaterdag rond 17.00 uur repeteert, waardoor studenten terug blijven komen en "zaterdagochtendwerkers" ook mee kunnen spelen.
- Een andere mogelijkheid is een speciaal 'studentenorkest' op te richten. Die repeteren dan om de twee of drie weken. Hierbij blijft het contact wel in stand.

Samengevat:

Vaak vertrekken leerlingen voor een studie, uiteraard willen we deze leden behouden.

Dat kan door:

- Contact te onderhouden.
- Uitnodigen voor het jaarconcert.
- Uitnodigen voor feestavonden.
- Belangstelling tonen voor de studie en de resultaten.
- Bijna altijd door gesprekken.

Oorzaken van bedanken

- Mogelijk ligt één der oorzaken voor het opzeggen van het lidmaatschap in de lange studietijd voor de diploma's. Bovendien zijn dan ze nog niet klaar, maar moeten ze hard blijven studeren om zich in het A-orkest te kunnen inwerken en handhaven. Sommige verenigingen hebben dit al ondervangen; daar mogen ze vanaf hun 14e jaar mee oefenen in het A-orkest. Soms krijgen ze daarvoor een aangepaste partij met slechts noten die ze aankunnen. Men is daar tegen een lange studieperiode omdat de jeugdige

leden daardoor voortijdig gaan bedanken. Ooit opperde iemand het diploma in tweeën te knippen: diploma A1 en A2, en B1 en B2. Of dit gewenst en dé oplossing is? Je voorkomt hiermee wel een lange studietijd voor één diploma, maar bekort daarmee niet de totale studietijd. Overigens, volgens vaklieden moet voorkomen worden dat de jeugd te vroeg in het grote orkest geplaatst wordt.

- De leeftijd is er dan ook waarin ze met andere jongens of meisjes op pad gaan om de wereld te ontdekken. Er is meer dan alleen muziek "waarin ouderen voor hen de weg uitstippelen". Invloeden van buitenaf kunnen soms erg groot zijn. Door een goed contact met jeugdigen binnen uw vereniging kan mogelijke uitval voortijdig gesignaleerd worden waarop dan kan worden ingespeeld.
- Een andere oorzaak kan gelegen zijn in de muziekeuze. Jongeren zijn daar erg gevoelig voor. Het oubollige imago van onze verenigingen kan daar best toe bijdragen. Het moet niet moeilijk zijn dit te ondervangen; er is muziek genoeg die ook de jeugd aanspreekt.
- Ook een punt van zorg is ook dat ze op de muziekschool geen contact hebben met de vereniging. Na het A- of B-diploma gaan ze uit de vertrouwde omgeving van de muziekschool naar het orkest. Dat is voor veel leerlingen nieuw. Doe voldoende moeite om met de leerlingen op de muziekschool contacten te blijven onderhouden. Dit schept een band, bevordert de instroom in het orkest en daarmee het behoud van de leerling.
- Andere verenigingen binden leerlingen aan zich door de leerling voor een bepaalde periode (bijvoorbeeld 2 jaar) te laten tekenen. Ze mogen dan niet binnen die tijd bedanken of moeten de kosten voor de opleiding terug betalen. Bij bepaalde verenigingen werkt het blijkbaar, daarom willen we het niet onvermeld laten. Of deze manier van werken dé oplossing is?

Activiteiten voor de jeugd

- Leuke activiteiten, naast het maken van muziek, zijn belangrijk voor het behoud van jeugdleden. Het bevordert de onderlinge band en voorkomt dat jonge mensen gaan bedanken. Veel verenigingen hebben dit ingezien, spreken met hun (jeugd)leden en proberen hun wensen te vervullen om het verenigingsgevoel te bevorderen. Ze organiseren veel activiteiten gericht op de jeugdige leden. Eén keer per jaar op kamp, een disco organiseren, meedoen aan een (muziek) jeugdweekend, een dag naar een pretpark, als afsluiting een barbecuefeest met extra aandacht voor leuke dingen, enz. enz. Tijdens zulke ontspanningsmomenten doet men aan 'teambuilding' dat tot behoud van leerlingen zal leiden. Niet alleen goed voor de muzikale prestaties, maar ze leren ook waardering te hebben voor een ander, ook al is die wat minder getalenteerd.
- Persoonlijke contact en aandacht wordt door jeugdigen erg belangrijk gevonden. Op deze manier ontstaat er binding met de vereniging en worden jeugdleden enthousiast over hun orkest/korps. Stel ouders in kennis van de activiteiten voor jeugdleden. Wanneer ouders/verzorgers ook nog op de hoogte gehouden worden van de (financiële) moeite die de vereniging zich getroost om activiteiten voor jeugdleden te organiseren, stimuleert dat, waardoor ze hun kinderen bemoedigen lid te blijven. Dit geldt evenzeer de kinderen. Sommige kinderen blijven lid speciaal voor de activiteiten. Geen goed uitgangspunt, maar toch! Bij sommige verenigingen worden ook de familieleden betrokken; aan de klaverjasavond van de vereniging mogen ook familieleden meedoen. Veel verenigingen kennen een aparte activiteitencommissie voornamelijk bestaand uit jongeren.
- Ook de wijze waarop de jeugd betrokken wordt in de besluitvorming is een zaak waarin doorgaans veel verbeterd kan worden. Wanneer jeugdleden een (vrij grote) stem krijgen in de handel en wandel van de vereniging zorgt dit voor verbondenheid. Betrek alle leeftijdsgroepen in de muziekcommissie. Die bestaat dan uit 6 á 7 leden van 14 tot 80

Werving en Promotie

jaar, die bepalen samen de muziekeus voor het gehele jaar: van het nieuwjaarsconcert tot de Kerstmuziek. Het geeft de jeugd een stuk zelfstandigheid.

Samengevat:

- Organiseer activiteiten voor de jeugd.
- Laat ze zelf opgeven wat ze willen.
- Wanneer dat mogelijk is laat de jeugd dan zelf de uitjes organiseren.
- Dit soort activiteiten is erg goed voor de onderlinge band.

7. Geldstromen, hoe gaan we ermee om.

Algemeen.

- In ons land zijn er verschillende geldstromen aan te boren, je moet ze echter weten te vinden. Regionaal zijn er 'cultuurgroepen' waaraan geld of subsidies verbonden zijn.
- Onze muziekverenigingen worden niet geacht kunst met een grote K te maken. Dat is de reden dat sommige subsidieverstrekkers hun beurzen sluiten waarop de verenigingen met lege handen staan. Goed opgezet, kan een verzoek tot subsidie of sponsoring zeker een positieve beoordeling krijgen. Benadruk hierbij het amateurisme en jeugddeelname.
- Plannen sturen naar mensen die besluiten nemen, kan in bepaalde gevallen helpen.
- Regionaal of provinciaal georganiseerde acties werken meestal beter dan landelijke; men spreekt de taal en kent de mensen en de te bewandelen wegen.

Het basisonderwijs.

- De directeur van de basisscholen bepaalt in grote lijnen waaraan het geld (bestemd voor een bepaald doel, cultuur bijvoorbeeld) op hun school wordt uitgegeven. De interesse van de directeur kan dus bepalend zijn. Probeer die te bewerken voor een andere koers waar het om cultuur gaat.
- Wanneer er een vakleerkracht muziek aan school verbonden is benader die dan. Hij/zij kan van uw les (of een onderdeel ervan) gebruik maken. Hieraan kan wellicht een deel van de geldstroom verbonden worden waarvan de leerlingen profijt trekken.
- In het basisonderwijs zit kunstzinnige vorming in het pakket. Vaak is dat één lesuur per week. In dat ene lesuur is de docent die voor zo'n groep staat doorslaggevend. Hij/zij bepaalt de inhoud van deze wekelijkse les. Hierop zouden muziekverenigingen kunnen inspelen. Met een goede les voor het basisonderwijs moet veel bereikt kunnen worden. Wellicht kan de federatie hierin een helpende hand toesteken. Het programma van deze lessen moet bestaan uit muziek die binnen de belevingswereld van jeugdigen valt, dus niet alleen blaasmuziek maar ook: rap, pop, enz. (zie ook de inleiding op hoofdstuk 2)
- Een andere mogelijkheid is om een conservatoriumstudenten (of een Pabo-student die de opleiding voor de aantekening muziek volgt) één en ander te laten uitvoeren. Wellicht kan de student hiermee studiepunten verdienen. Dit zou een stimulans kunnen zijn een dergelijk project aan te pakken. Bovendien kan dit voor de directeur reden zijn het muziekonderwijs aan zijn school wat beter te faciliteren.
- Probeer in kaart te brengen waar en hoe geldstromen lopen. De volgende stap is op een positieve manier van die kennis gebruik te maken.

Regeling Versterking Cultuureducatie Primair Onderwijs

Deze regeling wil cultuureducatie verankeren in het onderwijs. Het doel is kinderen in een doorlopende leerlijn kennis te laten maken met cultuur. Om cultuureducatie vorm te geven werken scholen samen met culturele instellingen. De regeling is inmiddels afgelopen, echter de doelstelling bestaat nog steeds. Wellicht dat er nog ergens een potje te vinden is. Indertijd was het plan na 2007 alle scholen voor alle leerlingen € 10,90 ter beschikking te stellen. Dat geld is dan niet meer geormerkt en is opgenomen in de lumpsumfinanciering.

Mogelijk dat hier de komende jaren gebruik van gemaakt kan worden

http://overheidsloket.overheid.nl/index.php?p=product&product_id=2207

Geldstromen binnen de vereniging.

- 'Bezint eer ge begint' is voor het opzetten van een jeugdbeleidsplan zeker van toepassing. Overdenk eerst alles goed en zet één en ander duidelijk op papier. Verenigingen zijn voor onverwachte kosten komen te staan omdat ze niet goed beseften waarmee ze bezig waren.
- Vooral bij het oprichten van een nieuw verenigingsonderdeel als een jeugdorkest, kunt u voor financiële verrassingen komen te staan. Verstandig is het om vooraf kostenposten te benoemen. Een zaak niet alleen voor de penningmeester! Geef ieder element en elk aspect een eigen budget. U komt dan niet voor verrassingen te staan.
- Wellicht kunt u voor eenmalige kosten een subsidiënt of sponsor vinden. Echter, zakenlieden (middenstanders) worden al vaak benaderd. Teveel gevraagd werkt averechts! Met een goed opgezet plan kunt u echter en heel eind komen.

8. Goede PR tegen geringe kosten.

Promotieteam.

Het is doorgaans praktisch wanneer een speciaal promotieteam binnen de vereniging alle zaken die met dit onderwerp samenhangen, kan voorbereiden. Omdat ze alle promotionele activiteiten voor haar rekening neemt, nemen ze het bestuur een stuk werk uit handen. Dit team zou een wervingsplan kunnen maken: waar, wanneer en op welke momenten proberen we onze club te promoten. Geef ze overigens een duidelijke opdracht en kaders waarbinnen ze werken. Dit geldt ook voor de terugkoppeling naar het bestuur en de financiën die ermee gemoeid zijn

Promotie dichtbij huis.

Voorlichting, en dus promotie, kunt u behalve op evenementen van uw vereniging ook geven in dorps- of buurthuizen. Het team kan een folder maken waarop de belangrijkste en leukste zaken die de vereniging betreffen, vermeld staan. Een stukje muziek en een goede presentatie kunnen wonderen doen.

Folders en brochures.

Folders of brochures moeten aan een aantal eisen voldoen. Bedenk eerst wat de doelgroep is. Gericht op kinderen is het belangrijk dat een folder weinig tekst bevat en dus laagdrempelig is. Verder dat er een aantal foto's of andere blikvangers ontstaan. Inhoudelijk dienen er slechts zaken in te staan die jeugdigen aanspreken. Een geweldige prestatie bijvoorbeeld of een optreden elders. Wanneer het maar tot de verbeelding (van jeugdigen) spreekt. Maak voor de scholen een levendige, informatieve folder, waarin duidelijk wordt uitgelegd wat een nieuw (jeugd)lid kan verwachten van en bij de vereniging. Jongeren moeten zo'n folder 'vet' en 'cool' vinden. Vaak lijken brochures bestemd voor jeugdigen, meer gericht te zijn op de ouders dan op hun kinderen.

Wanneer de folder gericht is op ouderen, moet dit duidelijk uit de tekst blijken. Er mag dan meer tekstuele informatie in staan. Bovendien is het taalgebruik dan anders van aard. Ook het gebruik van beeldmateriaal is hierbij op ouderen gericht.

Optredens en publiciteit.

Wees gespitst op publiciteit voor wat betreft de wervende waarde van optredens en gebeurtenissen. Meestal worden deze daarop amper bekeken. Een optreden wordt slechts als concert gezien; er kan veel meer uitgehaald worden wanneer de vereniging attenter is op de promotionele en daarmee wervende bruikbaarheid. Laat de PR-commissie kritisch naar dit soort evenementen kijken. Wervend zijn ze altijd.

Optredens.

Straatoptredens (vooral van een showkorps of een jeugdorkest) kunnen een regelrechte reclame voor het korps zijn. Wanneer het plezier er maar vanaf straalt, zodat ieder ziet: 'die doen dit met genoeg'. Voor jeugdigen geldt dat ze zich moeten kunnen vereenzelvigen met de muzikanten. Laagdrempelig houden dus. Uw publiek hoort niet hoe moeilijk of gemakkelijk een muziekstuk is, ze horen echter wel of het mooi klinkt en ook de fouten die geblazen worden!

Ga eens wat vaker met het (jeugd)orkest op de koopavond een concertje verzorgen in het

winkelcentrum. Vaak blijft in het overdekte gedeelte de klank goed hangen. Klinken doet het dus wel. Uiteraard zorgt u voor aansprekende muziek. Arrangementen uit de hitlijsten doen het altijd bij het publiek. Pure promotie!

Aanbevelingen

- Bij het kweken van belangstelling kunt u aanvoeren dat het spelen in een muziekvereniging een maatschappelijk zeer aanvaard gebeuren is. Wat meer is, een muziekkorps vervult een maatschappelijke taak. Immers, bij evenementen staan de muzikanten voor de bevolking klaar en zijn aanwezig om een festijn met vrolijke klanken op te luisteren. Want laten we wel wezen, wat is nu een feest zonder muziek, het zou bepaald een doolie boel zijn. Kunt u zich dat voorstellen? Men doet dan ook zelden tevergeefs een beroep op 'de muziek'. Door hun deelname aan de vele maatschappelijke gebeurtenissen maken ze deel uit van de gemeenschap. Alle uren aan de vereniging gespendeerd komen de samenleving ten goede.
- Laat een openbaar optreden, naast de muzikale boodschap, zomogelijk ook gericht zijn op promotie en werving. Het kost slechts geringe inspanning om het programma zo samen te stellen dat er ook een wervende waarde vanuit gaat. Spreek zomogelijk het publiek aan: "Vindt u het leuk?" en "Zou u niet zelf mee willen doen?" Geef ze een fleurige, wervende folder met informatie mee.

Uitvoeringen en concerten.

Maak de programmering van uw concerten en uitvoeringen zo dat er promotie van uitgaat. De keuze van muziekstukken en de aankondiging ervan, is vaak bepalend voor het succes van een promotie. Stop zonodig midden in het muziekstuk en vraag aan het publiek om medewerking door bijvoorbeeld handgeklap. Wanneer dat gedoceerd plaatsvindt, heeft het een sterk wervende waarde.

Een spreekbeurt.

- De hiervoor al genoemde spreekbeurt is het middel bij uitstek om goedkope reclame te maken voor uw vereniging. Probeer zo'n onderwerp bij de jeugd te introduceren door één van uw leerlingen zo'n spreekbeurt te laten geven. In volgende jaren kan dit een terugkerend fenomeen worden en neemt men uw vereniging als onderwerp. Meestal levert u de gegevens (digitaal) aan en de leerling doet de rest. Wanneer hierbij de leerling ook nog begeleid wordt, kan het effect verbluffend zijn. Met enkele muzikanten de spreekbeurt ondersteunen, werkt uiteraard dubbel wervend. Behalve de gegevens, kan ook muziek en beeld op een Cd gezet worden. Met de hedendaagse techniek en kennis van computers moet dat geen al te grote moeite zijn. De uitwerking van zo'n spreekbeurt kan dan zeer groot zijn.
- Nog beter is het om de spreekbeurt op locatie te geven. De hele klas gaat dan naar uw repetitielokaal en de leerling geeft dáár zijn spreekbeurt. Uiteraard is dan een groot deel van het orkest en een flink aantal slagwerkers met hun instrumenten aanwezig. In samenwerking met het orkest kan deze happening tot iets groots uitgroeien. Dat heeft u zelf in de hand.
- Wanneer een spreekbeurt in het repetitielokaal niet lukt (leden die werken) kunt u de klas uitnodigen voor het bijwonen van een repetitie. Uiteraard speelt u dan aansprekende muziek. Wellicht kunt u leerlingen laten meespelen. De jonge toehoorders zitten dan geboeid te luisteren en hebben een verhaal wanneer ze thuiskomen. Ze vertellen het gebeuren rond aan ouders en grootouders, vriendjes en vriendinnetjes. De inwerking van zo'n actie kan positieve gevolgen hebben voor het aantrekken van jonge leden.

Plaatselijke of regionale krant.

- Promotie in de zin van meer bekendheid geven aan de totale amateur-muziekbeoefening via de media heeft meestal een positieve invloed. Wat meer gespitst zijn op verenigingsnieuws levert doorgaans voldoende kopij op om een stukje in de (plaatselijke) krant te krijgen.
- Veel plaatsen in ons land hebben een plaatselijk (advertentie) blad. Het zou goed kunnen uitpakken hierin een stukje te laten opnemen over uw vereniging. "De vereniging stelt zich voor". Hierbij kunt u zowel reclame maken voor uw vereniging als ook wervend bezig zijn. Ook maakt men wel gebruik van free-publicity, zoals 'nieuwmakers' die verspreid worden onder de lokale en/of regionale kranten. In samenwerking met regionale verenigingen kan dit, mits goed geschreven, enorm aanslaan. Dit soort promotionele acties is lange termijnwerk, maar kan wel leiden tot een grotere toeloop van jeugdige muzikanten; waarmee de toekomst van een muziekvereniging gewaarborgd blijft.
- Regelmatig een stukje nieuws in zo'n krant kan ook een verkeerde uitwerking hebben. Wees bedacht op herhalingen! Let op de inhoud van uw nieuws, de lezer moet het wel steeds boeiend genoeg vinden. In het meest negatieve geval slaat men bewust het stukje over: "Weer zo'n stuk reclame voor zichzelf". Herhaaldelijk met nieuw en vooral zinnig nieuws komen kan evenwel goede resultaten opleveren.

Concerten

De uitstraling van een musicerend orkest is beduidend en heeft grote aantrekkingskracht. Bovendien geeft het de mens een prettig en plezierig gevoel. Hier ligt de basis van de werving van jonge muzikanten. Mocht dat binnen uw vereniging niet het geval zijn, probeer daar dan eerst aan te werken. Het plezier moet eraf spatten en het publiek moet een optreden als aangenaam, ontspannend en verkwikkend beleven; het moet uitnodigen tot meedoen! Een goede muziekkeus vormt hiervoor de basis.

Openhuis - open repetitie - inlooprepetitie - proefles - enz.

Met de organisatie van een 'open huis' of een informatieavond creëert u ook een goede band met de toehoorders. Tegenwoordig zijn dit soort evenementen heel gewoon. Hiervoor kan de schooljeugd uitgenodigd worden. Het orkest, drumband en majorettes stellen zich voor, en laten van zich horen. Voorlichting, werving en promotie zijn doel. Laat het leerlingenorkest of een groep jongeren een grote rol spelen. Op deze dag bezoeken ouders en kind(eren) het korps, drumband en majo- en minirettes. Hier kan ook aandacht gegeven worden aan opleiding, instrumentarium, repetitie, uniform, de rol van de dirigent en andere zaken. De mogelijkheid is er om deze repetitie zo in te richten dat ieder met een passend instrument kan meespelen. Goed georganiseerd heeft het grote promotionele en wervende waarde.

Goede-doelen concerten.

Wanneer plaatselijke verenigingen samenwerken in het streven geld in te zamelen voor een goed doel, kan men tot bijzondere resultaten komen. Niet alleen dat de opbrengst groter is, de promotionele waarde die van dit soort activiteiten uitgaat, scoort doorgaans bovenmatig. De 'muziek-makende-verenigingen' kunnen bestaan uit instrumentalisten als, blazers, drummers, accordeonisten of bespelers van snaarinstrumenten, maar ook zangers en wat nog meer voorhanden is, zijn hierbij welkom. Vooraf goed de speeltijd afspreken, geen 'zware kost' en uw concert is verzekerd van belangstelling. De verenigingen kunnen laten horen wat hun sound is, terwijl het publiek zich bezig houdt met het spekken van de kas voor het goede doel. (Koffiedrinken, een spelletje of een andere geld-opbrengende activi-

teit.) Uiteraard kan ook een ander doel gekozen worden, zoals een met zekere regelmaat terugkerend muzikaal evenement, waarin alle plaatselijke verenigingen zich presenteren aan de bevolking.

Vanzelfsprekend is dit in een kleine plaats makkelijker te realiseren dan in een grote stad met 20 of meer verenigingen. In dat geval zou u zich kunnen beperken tot een wijk of stadsdeel. De opzet is echter gelijk: er samen een feest van maken, gratis toegang en laten horen wat u voor muziek maakt. Laagdrempelig en gericht op de 'gewone' bevolking. Laat uw toehoorders deel uitmaken van uw orkest door een ritme mee te klappen of iets mee te zingen. Geef één van hen de leiding en laat die voor dirigent spelen.

Inspelen op behoeften en wensen.

Voer actie onder de bevolking. Probeer meer in te spelen op de behoeften en wensen van het publiek. Meer oog en oor hebben voor kritiek; met complimentjes kom je niet veel verder, al zijn ze wel prettig om te horen, met kritiek kun je wat. Durf na een optreden of uitvoering te vragen naar kritiek! Vindt men over het algemeen de uitvoeringen 'te zwaar' (dit hoeft niet per definitie de moeilijkheidsgraad van de muziek te betreffen), maak in dat geval voor het volgende concert een aangepast programma. Met enige creativiteit moet dat zeker lukken. U dient uw publiek ermee en zult het op uw hand krijgen. Het levert behalve meer bezoekers bij uw optredens, wellicht ook nieuwe leerlingen op.

Timmer aan de weg.

- Probeer meer aan de weg te timmeren. Benader zakenmensen (winkeliers) voor muziek bij speciale gelegenheden. Speel in op actuele situaties: openingen van een zaak, activiteiten van verenigingen of van de plaatselijke V.V.V., een Rode-Kruis-activiteit, aankomst van een bijzonder persoon, folkloristische gebeurtenissen, enz., enz. Verzorg (gratis) optredens in, of in de nabijheid van bejaardencentra. Ouderen spreken hierover met hun kinderen en kleinkinderen. Verzorg korte optredens in uw plaats, zonodig met een kleine bezetting. Vermijdt het 'hoempa-beeld', dat heeft geen voorbeeldfunctie. Ga op een mooie zomeravond gezellig in het winkelcentrum zitten spelen. Ook dat is promotie.
- Samen met een zangkoor een optreden verzorgen maakt gewoonlijk ook een goede indruk. Een solistisch optreden van een 'orkestvreemd' instrument heeft evenzo z'n bekoring. Het geeft een apart gevoel een doedelzak met een Harmonie of Fanfare te zien optreden. Dit geldt evenzeer voor een solozangstem of poporkest.
- Het meewerken aan kerkelijke feesten heeft zeker een promotionele waarde, misschien is die wel groter dan we zelf denken. Probeer een eenmaal gevestigde (goede) indruk te bestendigen, zeker wanneer het een goede is. Wanneer dit serieus aangepakt wordt zal het zeker zijn vruchten afwerpen.
- Organiseer een jeugdconcert door leeftijdsgenootjes gegeven; dit heeft een enorm aanzui-gende werking. Geef zo'n concert een aansprekende titel waarmee het 'gewichtige' van het concert geminimaliseerd wordt. Denk aan titels als koffieconcert, limonadeconcert of pop-concert, enz. Zorg voor herkenbare, aansprekende muziek. Neem hiervoor de top honderd of een andere hitlijst. Herkenning is belangrijk, niet de moeilijkheidsgraad!!!

Gastspreker.

- Vul een (deel van een) avond als gastspreker, bijvoorbeeld bij een vrouwenvereniging of op een (jaar)vergadering van een andere (gezelligheids)club. Bij deze activiteiten kan een goede video dienstig zijn. Hierbij wordt uw vereniging uiteraard in het zonnetje gezet. Wanneer u een goed verhaal heeft wordt dit doorverteld en gaan ook anderen belangstelling tonen.

- Voor middelen op voorlichtingsgebied zou u kunnen informeren bij instanties als de KNFM, Unisono of het Muziek Informatie Centrum (MIC) en uiteraard zijn er nog wel meer. Deze organisaties hebben materiaal dat op één of andere manier bruikbaar is voor uw presentatie. Wellicht heeft uw muziekvereniging wel ergens een video van een eigen optreden die voor dit doel gebruikt kan worden.

Huismuziek.

Op meerdere plaatsen in uw gemeente kan thuis gemusiceerd worden. Dit kan symfonische muziek, jazz, zang, maar ook HaFaBra-muziek zijn. In samenwerking met muziekscholen, conservatoria of andere instellingen kan een dag georganiseerd worden waarop al deze muzikale vormen ter plaatse te beluisteren zijn. Uiteraard speelt uw orkest hierin meer dan gemiddelde rol.

Het onderwijs.

Benader muzieklerkrachten in het basis- en vervolgonderwijs. Zij kunnen uw verenigingen promoten. Daarvoor zult u voor de docent waardevol (les)materiaal moeten aandragen. Organiseer samen met de betreffende docent een speciale dag voor de jeugd met veel workshops. Ze komen als dan vanzelf in aanraking met het fenomeen muziek. De KNFM kan hier eveneens bruikbaar materiaal aandragen.

Een feestdag.

- De meeste plaatsen kennen een jaarlijks feest of feestdag. Waarschijnlijk is uw vereniging daarin al actief bezig. Misschien kunt u op deze dag wat organiseren om nieuwe leden te werven. Een tentje met voorlichtend materiaal op de braderie zou een idee kunnen zijn. Muziek is niet direct noodzakelijk, maar kwartet- of sextetmuziek heeft natuurlijk wel z'n charme en trekt zeker bezoekers.
- Ook kunt u een volledig ingerichte "tent" neerzetten en de binnenkomers proberen over te halen lid te worden van uw vereniging. Hiervoor kunt u een bekende Nederlander of buurtgenoot uitnodigen. Deze persoon hoeft op geen enkele wijze binding te hebben met uw vereniging of met "de muziek". Hij/zij dient slechts als 'lokker'. De mensen komen naar hem of haar kijken en u heeft ze binnen. De (voor u) nevenactiviteit zorgt voor de toeloop, de hoofdactiviteit - de werving - kan dan beginnen. U kunt uw publiek met gericht wervend materiaal "belagen". Op deze dag formeert u een denktank met vooral jeugdige deelnemers. Of u organiseert een workshop waaraan het gehele orkest of instrumentgroepen meewerken: saxgroep, groot koper, zacht koper (saxhoorns), scherp koper, hout, slagwerk ... enz. Een video kan hierbij ook van nut zijn. U kunt de nadruk leggen op een bepaald deel van uw vereniging, zoals: opleiding, uitvoeringen of optredens, het plezier van het samen musiceeren, enzovoorts. Uw leerlingen geven via de denktank uitleg over de vereniging, uw dirigent heeft vast ook nog wel een aantal zaken te vertellen over mogelijkheden die de opleiding biedt. Uiteraard hebt u dit goed voorbereid met straatoptredens en/of strooifolders.

Reclame.

Goede mond op mond reclame is de goedkoopste PR. Het is echter moeilijk te beïnvloeden. Zorg dat er slechts positiefs te melden is. Houdt problemen zoveel mogelijk binnenskamers. Laat het promotieteam een reclamecampagne op touw zetten. Kleine stukjes in een plaatselijk blad, die als herkenbaar nieuws telkens terugkeren, zijn daarvoor heel geschikt.

Hobbyclubs.

Werving en Promotie

- Soms kan overleg met een hobbyclub verrassende resultaten opleveren. Zo kan de vereniging een plaatselijke fotohobbyclub gelegenheid bieden, gedurende een bepaalde tijd (weken, maanden), een fototechnische opdracht binnen de vereniging uit te voeren. Dit kan gelden voor alle geledingen, maar ook voor een deel. Doel is uiteraard promotie, of anders gezegd, bekendheid. De jaarlijkse expositie van deze fotohobbyclub staat dan geheel in het teken van uw vereniging. Bovendien geeft het een aardig tijdsbeeld.
- Met de huidige technische mogelijkheden van een camera is een cursus 'cameragebruik' geen overbodige luxe. Spring hierop in om dit binnen uw vereniging te krijgen. Beeld en geluid: mogelijk kunt u dit later gebruiken voor promotionele of andere activiteiten.
- Hetzelfde geldt voor een schildersgezelschap. Deze kan in een paar maanden tijd bijna de hele vereniging op het doek krijgen. Een extra dimensie is een expositie op de jaarlijkse uitvoering. Hiervan worden de schildersclub én de muziekvereniging beter; u vult elkaar aan. Zo'n expositie geldt uiteraard ook de fotohobbyclub.
- Computerclubs hebben soms ook behoefte om iets daadwerkelijks uit te proberen. Biedt ze de mogelijkheden, het kan verrassend zijn om de uitkomsten te zien of te horen.
- Social media is tegenwoordig een hot item. Veel workshops over dit onderwerp lopen al. Voor bestuurders, maar ook voor ouders een goede gelegenheid om hun kennis te verrijken. Uiteraard biedt uw vereniging deze cursus/workshop aan. Behalve dat het nuttig is, geeft het ook bekendheid, bovendien brengt het geld in het laatje.

9. De gevolgen van een wervingsactie.

Financiën.

Leden werven is één. Een vervolgstap is echter niet altijd even gemakkelijk. Voordat u stappen onderneemt tot werving dient u zich te realiseren dat nieuwe leerlingen kosten met zich meebrengen. Heeft uw vereniging hiervoor geld beschikbaar? Elke leerling heeft z'n zorg in menskracht (docent) en uitrusting (instrument, studiemateriaal en uniform) nodig, wat een behoorlijke kostenpost te zien geeft. Wanneer een vereniging leerlingen wil, moet men terdege rekening houden met de kosten die eraan verbonden zijn. Werven is niet vrijblijvend, de financiële consequenties kunnen groot zijn.

Ledenstops.

- In een bepaalde plaats is de helft van de 220 leden van de muziekvereniging jonger dan 18 jaar. Hier overweegt men een leerlingenstop in te voeren, want alle leerlingen voorzien van een instrument wordt een (te) kostbare zaak. Men baseert het jeugdbeleid hier op een structurele manier van werken en het behouden van jeugdige leden.
- Ergens anders lezen we dat men al een leerlingenstop heeft moeten instellen. Overzie vooraf de financiële consequenties van de stappen die genomen worden. Een leerlingenstop is geen positieve maatregel, omkleedt het dus goed met argumenten en sla geen deuren dicht: "...misschien dat we over enkele maanden wel plaats voor je hebben..."
- Los een overschot aan leerlingen creatief op, anders is er kans dat de één de andere meeneemt. Want, zo zit u mét leerlingen verlegen, even later zit u eróm verlegen!
- Wat doet u wanneer zich mensen melden met een verstandelijke beperking? Is daar plaats voor? Het siert een vereniging wanneer er plaats wordt ingeruimd voor een aantal van deze medemensen! Uiteraard moet het wel mogelijk zijn. Bij het slagwerk is meestal wel ergens een instrument vrij om te bespelen.

Tussenstap.

Wanneer de uniformering financieel direct niet haalbaar is, kunt u als tussenstap gebruik maken van uniforme kleding die bestaat uit een spijkerbroek en T-shirt, eventueel met het logo van de vereniging. Voor jongeren is dit doorgaans geen enkel probleem. Dit scheelt beduidend in de kosten. Hoe gaat u trouwens om met leerlingen die "niet in zo'n 'stom' pakje willen lopen"?

Nabespreking.

- Voer na een actie een goede nabespreking met een sterkte/zwakte analyse. Voer verbeterpunten in voor een volgende keer.
- Leg zeker de gevoerde actie vast, zodat u bij een andere gelegenheid hierop kunt teruggrijpen.
- Hebben binnen uw vereniging ooit wervende acties plaatsgevonden? Wie voerde ze toen uit en waren ze succesvol? Zijn die acties geëvalueerd en wat was daarvan de gevolgtrekking? Vastleggen van gevoerde acties is nuttig voor later; ze kunnen een hoop kosten en onnodig werk besparen.

10. Activiteiten van anderen.

Zo kan het ook

In 'En zo kan het ook!' worden twee projecten besproken waarin de samenwerking van kunstcentra met het basisonderwijs en lokale muziekverenigingen centraal staat.

Bezoek aan het basisonderwijs van Kunstfactor. In de voorlichting op onderstaande site staan veel bruikbare tips.

http://www.kunstfactor.nl/engine/download/blob/Kunstfactor/49667/2012/19/En_zo_kan_het_ook.pdf?app=kunstfactor&class=6972&id=2442&field=49667

'Slagkracht'

Slagkracht was een evenement gericht op het slagwerk (voor en door jongeren). Zoals het er nu voor staat komt het project Slagkracht helaas en jammer genoeg niet meer terug. Jammer, omdat over het totaal gezien het project succesvol is geweest en in daarom een doorstart verdient.

Internet:

http://www.bureaukunsteducatie.nl//index.php?action=show_cursus&id=20&cursus_id=20&dicip=2

Toeterroute:

"De toeterroute" was een samenwerkingsproject tussen een basisschool voor primair onderwijs en de HaFaBra-vereniging(en) ter plaatse. Uit internetsites blijkt dat de muziekschool Twente hierin een vooraanstaande rol vervulde. Het project is bedoeld voor leerlingen van groep 5 en gericht op het actief beleven van (blaas)muziek. Leerlingen maken enerzijds uitgebreid kennis met de instrumenten van een blaasorkest en krijgen anderzijds oog voor het maatschappelijk belang van muziekverenigingen. Met behulp van lessen worden leerlingen in aanraking gebracht met blaasmuziek. Dit wordt versterkt door medewerking van orkestleden van de plaatselijke muziekvereniging(en). Doel is om jeugd geïnteresseerd te krijgen voor onze sector. Aan het eind van de laatste dag van het project lopen alle leerlingen achter het orkest door de wijk. Natuurlijk klinkt dan het Toeterroutelied dat door de leerlingen en het orkest is ingestudeerd. Als afsluiting geeft het orkest een klein concertje waarin het Toeterroutelied nog één keer wordt uitgevoerd.

Hoewel de Toeterroute wat gedateerd is, kan de werkwijze uiteraard nog steeds toegepast worden en in de behoefte blijven voorzien. Het zal er bij dit soort wervingsmethodieken toch altijd om blijven gaan hoeveel uitstraling een vereniging zoiets zelf kan geven. Het project op zich 'leeft' niet meer, maar het gedachtegoed heeft - net als Probin - in Windkracht 6 een plaats gevonden.

Internet: <http://www.ffwatanders.nl/toeterroute%201.htm>

Windkracht 6

Windkracht 6, eveneens een activiteit van Unisono is opgezet om het imago en de aantrekkingskracht van de blaasmuziek te bevorderen. Het project is gestart om meer jongeren enthousiast te maken voor blaasmuziek (harmonie, fanfare, brassband en concertant slagwerk) en te zorgen dat ze dat blijven. Om dat met succes te kunnen aanpakken wil men op meerdere fronten actie voeren. Dirigenten, besturen en docenten spelen daarbij een sleutelrol. Maar ook muziekscholen en provinciale steunpunten worden erbij betrokken. Ook het onderwijs wordt niet vergeten. Het project kent drie ankerpunten: 1. jeugdmentoren bij de verenigingen, 2. coaches, 3. het educatieve promotiemateriaal. In 2005 nam dit plan een aanvang, echter, pas in 2008 is het in werking gegaan.

Internet: http://www.bureaukunsteducatie.nl//index.php?action=show_cursus&id=20&cursus_id=15&dicip=2

Brass4kids, een mega succes! (2005)

De doelstelling van dit project was kinderen van verschillende basisscholen kennis te laten maken met de wereld van de brassband. (Hiervoor kan men uiteraard ook Harmonie of Fanfare lezen).

Het evenement was georganiseerd door Unisono in samenwerking met plaatselijke en regionale organisaties. Voorafgaand waren de deelnemende basisscholen al bezocht door een koperensemble met instructieve lessen en optredens. De groepen 6, 7 en 8, die zelf een optreden zouden gaan verzorgen, werden hiervoor vooraf goed voorbereid.

Onder leiding van een bekend tv-presentator (Jochem van Gelder) troffen 's ochtends de basisschoolkinderen elkaar. De ontmoeting van orkest en kinderen werd een groot festijn. Via een muziekstuk ('Wieger wordt wakker' van de componist Carl Wittrock) maakten de kinderen kennis met de verschillende blaas- en slaginstrumenten van het jeugdorkest. Eén van de trombonisten liet horen dat hij met verschillende dempers verschillende klankkleuren kon maken. In een samenspel tussen kinderen en het orkest werd een volgend muziekstuk uitgevoerd. Ze deden actief mee met zingen klappen en stampen. Verder werden er nog een aantal speciaal voor kinderen geschikte werken uitgevoerd.

In een dierenquiz werden diverse dieren muzikaal uitgebeeld door het orkest. Een aantal vooraf geselecteerde kinderen moest raden welk dier het was. Dat de andere scholieren ook meededen spreekt voor zich. De muzikale koppeling tussen de afbeelding van de dieren werd door de kinderen feilloos gelegd. Door de inbreng van de tv-presentator en het enthousiasme van de kinderen werd één en ander een groot succes.

's Middags was er een play-in met een superblaasorkest, samengesteld uit ruim 70 jonge muzikanten. Ze presenteerden een spetterend programma. Het is een belevenis om in zo'n supergroot blaasorkest te spelen. Een manifestatie waarbij de belevingen van kinderen en blaasmuziek elkaar kruisen.

Internet: <http://www.amateurmuziek.nl/site/includes/artikeldetail.jsp?sectorid=118&nodeid=225&rasterid=18777>

Nog steeds in werking: http://www.debazuinoenkerk.nl/?de_bazuin_c/nieuws/a/246/

Pimba:

Pimba staat voor Primair Instrumentaal Muziekonderwijs in de Basisschool en is ontwikkeld om leerlingen van het primair onderwijs te helpen bij het leren bespelen van een muziekinstrument. Het is een activiteit die de muziek in de basisscholen wil brengen. Music&Show van november 2004 scheef hierover. Staat nog steeds op internet.

Internet: <http://www.pimba.nl/>

Tot slot.

Een hoop informatie. Waarschijnlijk teveel om in één keer te bevatten. Wellicht heeft u sommige plannen al eens eerder gelezen. Veel is op de praktijk van alledag gericht. Mogelijk kwam u door deze informatie zelf op ideeën die in uw situatie toepasbaar zijn. In dat geval is het doel eveneens bereikt: meer leerlingen en beter en vooral gestructureerder werven. De opsomming van mogelijkheden beoogt niet bestaande structuren te doorkruisen. Wat goed is laat dat goed blijven. Regionale, en provinciale verschillen kunnen dermate groot zijn dat acties die bij de ene vereniging goed uitpakken, bij de andere totaal niet lukken.

Ondanks dat er met veel genoegen aan de samenstelling van de onderwerpen is gewerkt, kunnen er onjuistheden en missers in zitten. Welgemeende excuses hiervoor.

Goede acties toegewenst.

Willem van der Haar